

53091

53097

माद्रादेनीरीपद्यतीलेपुरनंभ

अहलोधानस्य टीका

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ज्योतिर्विद्वद्गुरुणा गणेशगुरुणा निर्मयशास्त्रां बुधियश्चक्रे ग्रहलाघवं वि
 वरं गोकुर्वेस्य संप्रीतये ॥ स्मृत्वा संभुसुतं दिवाकरसुतस्तद्विष्णुनाथः कृती जाग्रज्ज्योतिषगर्वगो-
 कुलपरित्राणा यनासायणः ॥ १॥ श्रीगुरुणा गणेशदेवसेनये ग्रंथाः कृतास्ते तद्भातु पुत्रेण नृसं हज्यो
 तिर्विदास्वकृतग्रहलाघवटीकायां श्लोकद्वयेन निबद्धा तद्यथा तत्त्वादौ ग्रहलाघवं लघुबृहत्तिथ्यादि-
 चिंतामणीसंसिद्धांतशिरोमणे अविष्टतिं लीलावती व्याकृतिं । श्रीवृंदावनदी किकोचविवृतिं मौहूर्तत्वा-
 स्य वैमल्लाहादिविनिर्णयं सुविष्टतिं छंदोर्णवारव्यस्य वै ॥ सुधीरं जनंतर्जनीयं त्रकंच सुकृष्टमीनिर्णयं हो-
 लिकायाः लघूपायया तस्तथान्यान पूर्वान् गणेशगुरु ब्रह्मनिर्वाणमायतः ॥ २॥ श्रीमत्कौशिकमु-
 निश्रेष्ठवं शोड्भोजलधितीरनिकटवर्तिनं दिग्रामनिवासं सकलभूमंडलपतिपूजितचरणगलांभो-
 रुहनिखिलशास्त्रार्थप्रवीणाष्टादससिद्धांतोपपत्तिकोविदसमस्तवैर्योकरणाग्रगणितशास्त्रवि-
 चारसारचतुरोज्योतिर्विकुलावतंसः । श्रीमत्केशवदेवज्ञात्मज श्रीमद्गणेशदेवसुवर्यवर्यः । ग्रहलाघ-
 वारव्यंकरणां चिकीर्षुस्तत्रादौ निर्विघ्नेन ग्रंथे समाप्यर्थतत्प्रचयार्थं च आशिर्नमस्क्रियावस्तुनि-
 र्देशात्मकानां मंगलानं श्रुतिदेवतागुरुवाक्यनिर्देशात्मकं मंगलं वसंततिलकया प्रतिबध्नाति ॥
 ज्योतिरितिः साकेशवस्य ग्रंथकृतस्य वाक्वाणी जयतिः । सर्वोत्कर्षेण वर्ततेः । साश्रुतिर्वेदोपि ज-

न यति। कीदृशीति श्लेषेणाह ज्योतिः प्रबोधजानी ज्योतिषां ग्रहनक्षत्रादीनां प्रबोधं ज्ञानं जनयतीति सा ॥ नि
 अन्यत्र ज्योतिषसंज्ञाः। परब्रह्माख्यस्य प्रबोधो ज्ञानं तज्जनयतीति सा ॥ किं कृत्वा ॥ चित्तं परिशोध्यः
 स चित्तं मनः संशोध्य निश्चलीकृत्य अन्यत्र चित्तं परिशोध्य मनो निर्मलीकृत्य कैः। तस्मिन् कर्मचरणैः। ते
 न केशवेन सुष्टूक्तानि कर्माणि ग्रहकरणानि तेषां चरणानि सदभ्यासात् ॥ तद्वत् ग्रहकरणानि ग्रहकौ
 तुकादीनि सदभ्यासस्य मनोनिश्चलीकृत्य ग्रहादीनां प्रबोधो भवतीत्यर्थः ॥ अन्यत्र तस्यां श्रुतौ सुष्टू
 क्तानि यानि विष्णुसूक्तादीनि तेषु कर्माणि धर्माः। नृणां दीनि तेषां चरणान्या चरणानि तैः तदनुष्ठा
 नैश्चित्तं निर्मलीकृत्य परब्रह्मज्ञानं भवतीत्यर्थः ॥ पुनः किं लक्षणाग्रहणार्थं पूर्णाग्रहणं आर्से अर्थ
 अग्रहणार्थः दुर्बोधार्थः। तेन पूर्णयुक्ता। सममेवोभयत्र। स्वल्पाक्षराणि। स्वल्पान्यक्षराण्यस्यां साप
 रिमिताक्षराणि ॥ ननु स्वल्पाक्षराणां बह्वर्थ्याः ॥ कस्याप्यर्थबोधो न स्यादित्यत आह। तदंशकृतै
 रुपायैर्व्यक्ता क्रताः। तदंशकृतैः। तस्यां शास्त्रसुत्रादयः ॥ तद्धिष्या श्रुतैः। कृतैरुपायैः। टीकाभिः। व्य
 क्ती क्रताः। अन्यत्र तदंशाः तस्याः श्रुतेरंशाः श्रवणादयस्त्रैः कृतैरुपायैर्भाष्यादिभिस्त्रैर्व्यक्ती क्रता
 प्रगटी क्रताः ॥ ॥ अथ निजकृतकरणस्य रामस्वरूपस्य विष्णोः प्रसाम्यं द्योतयन् तस्मिन् स्मरणात्
 कं मंगलमोपछंदसिकेताह। परिभग्नसमोर्विकेशचापमिति हे गणकत्वं विष्णुरूपं स्मर ॥ तस्मिन्

२ एंकुरु। तत्करणं वक्ष्यमाणं ग्रहकरणं च स्मरणम्। उभा योः स्मरणं निःश्रेयसाधिगमो भवति॥ कथं
 भूतं विष्णुरूपं॥ परिभग्नसमौर्विकेशचापं॥ परिभग्नं द्विधा कृतं॥ मौर्विकया जीवया सह ईशं महादे
 वस्य चापं धनुर्येन तत्॥ तस्मीनां स्वयं वरे सम्यगुक्तं अन्यत्र परिभग्नं त्यक्तं समौर्विकं जीवया सह तं ई
 शं॥ बृहद्वायं यस्मिन् तत्। अस्मिन् करणो जीवाधनुषी न कृते इत्यर्थः। पुनः कादृशं दृढगुणहारलसत्॥
 दृढाः संबन्धाः गुणाः रुजवो यस्मिन् स चासौ हारश्च तेन लसत् शोभमानं॥ अन्यत्र दृढाः। अपवर्तिता ये गु
 णकाः। हारश्चित्तैर्लसत्। पुनः। कथं भूतं सुवृत्तवाङ्। सुवृत्तैर्वर्तुलौवाहमुजो यस्य तत्। अन्यत्र सुवृ
 त्तानि परितः। खादीनि छंदसि वाङ्मुजो यस्मिन् तत्। सुफलप्रदं। सुफलं सुषुफलं मोक्षादिप्रकर्ष
 णाददाति तत्। अन्यत्र सुफलानि मंदफलसीघ्रफलादीनि प्रददाति तत्। आत नृप्रभं। आत्ता स्वीकृ
 तानुः मनुष्यस्य प्रभा आकृतियेन तत्। मनुष्यरूप इत्यर्थः। अन्यत्र कृता अंगीकृतानुं। शंकोः प्रभा छाया
 यस्मिन्। अथ पूर्वाचार्यैः कृतेषु ग्रहकरणेषु सत्सु किमर्थं करणमकापी। तत्तत्कारणं वसंततिल
 कयाह। यद्यप्यकार्षुरिति। अहंगणेशः। तस्मात्कारणात् ग्रहप्रकरणं स्फुटं दृढगुणितैक्यकारिक
 तं उद्यतं। उदयं प्राप्नोस्मि। तस्मात्कुत इत्याह यद्यपि धीराः धृष्टा उखं महंतः गणकाः करणानि अका
 र्षुः तेषु करणेषु ज्यकाधनुरपास्य जीवाधनुषीत्येका सिद्धिर्ग्रहसिद्धिर्यस्मान्न भवति। इदं तु ज्यांचा

पकर्मरहितं। जीवाधनुं। एतत्कर्मरहितं। सुलघुप्रकारं। सुतरां स्वल्पक्रियायुक्तं। यत्र कल्पादेः ग्रहानयनं
 समिद्धांतः यत्र युगादेर्ग्रहानयनं तत्तंत्रं। यत्र शकाद्ग्रहानयनं तत्करणां। अथैवं विधंशकद्ग्रहानयनं
 यनं करोति मीमांसुचितं॥ ॥ अथ तावद्दहर्गणानयनं श्लोक इत्येताह ॥ द्वादशी नितशक इति।
 खत्रिघ्नमिति। तत्रादौ उदाहरणक्रमाद्विरच्यते। श्रीमन्नुपविक्रमादित्यराज्याकृतसर्वसरेषु
 ॥ २६६९॥ तथाशास्त्रिवाहतनृपशकवसरेषुः॥ २५३४॥ वैशाखशुक्लपूर्णिमासोमेघटीका॥
 ५४॥ फलं १०॥ विशाखानक्षत्रघटी॥ ३९॥ फ५५। वरीयानूयोगघटी०। पला१॥ तद्दिने चंद्रपर्व
 विलोकनार्थमहर्गणाः साध्यतेः। तत्रशकः २५३४। द्वादशी द्वौर्द्विचत्वारिंशदधिकचतुर्दशशतैः ॥ २४
 ध२॥ उर्नेजातो वर्षसमूहः ॥ २२॥ अयं एकादश मि॥ ११॥ भक्तः। एकस्थं फलं चक्रसंज्ञं सैषां ४॥ द्वा
 दशमिर्गुणितं। ४॥ चैत्रमारभ्येष्टकालपर्यंतमेको गतमासः। १॥ सेनयुक्तं। ४९॥ इदं द्विस्थं। ४९॥ चक्रं
 १॥ द्विगुणं। २६॥ एतत्सहितं। ६५॥ दश॥ २०॥ युक्तं। ७५॥ त्रयस्त्रिंशद्भिः। ३३॥ भक्तं फलमधिमासां १॥
 अनेन द्विस्थं। ४९॥ युक्तं जातो मासः गणः। ५२॥ अयं। त्रिंशत्। ३०॥ गुणितः। २५३०॥ गततिथयः
 १॥ २५॥ एतैर्युक्तः। २५४५॥ निरग्रो वयवरहित एकस्यः यश्चक्रस्य॥ षडंशः। १॥ सेनयुक्तः। २५४५॥
 इदं द्विस्थं। २५४५॥ इदं चतुः। षष्टिः। ६४॥ भक्तं फलं क्षयदिवसा। २४॥ एतैरुत्तं पृथक्स्थजातः। साव

३

धि

गे

नो अहर्गणः। १५२५। अथ वारा नयनः चक्रं ८ सर। पाहतं। ४०। अनेन युक्तो हर्गणः। १५६५। सप्तम
 क्तः। अत्रा चंद्रमारभ्य वारो ज्ञेयः। अत्रागतसोमवारः। अथान्यो विशेषः। अहर्गणो यद्यमीष्टवा
 रो नायाति तदा अभिष्टवारार्थसैको निरेको वा हर्गणः। कार्यः किंच यस्मिन् वर्षे धिमासः पत
 तितत्रान्यो विशेषः। अधिमासात् पूर्वमासेषु अहर्गणा नयने पूर्ववर्षा धिमासे क्षया यद्यधिको सा
 मास आगच्छेत्तर्हि स न ग्राह्यः॥ किंतु पूर्ववर्षा जितुल्या एवाधिमासा ग्राह्याः॥ यथाशके। १५५५। चै
 त्रशुक्ल। १। भृगो अस्मिन् वर्षे वैशाखे धिकोऽस्ति। चैत्रशुक्लप्रतिपदा अहर्गणः साध्यते शकः।
 १५५५। द्यध्वौ द्वे। १४४२। रूना १२३। एकादश। १२। मिर्मक्तः लब्धं चक्रं। १०। शेषं। ३। रविहतं।
 ३६। चैत्रतोगतमासैः युतं। ३६। द्विस्थं। ३६। द्विगुणा चक्रयुतं। ५६। दश। १०। युतं। ६६। अमरै। ३३
 । मिर्मक्तं। लब्ध्वा अधिमासा। ४। अत्र वैशाखात्प्रा व अ धिको अधिमासो लभ्यते स न ग्राह्यः किंतु
 निरेका एव ग्राह्याः। ४। अनेन युतं द्विस्थं। ३७। इदं त्रिंशद्गुणितं। १२१०। गततिथिः युतं। १२१०। च
 क्रस्य। १०। षडंशेन युतं। १२११। द्विस्थं। १२११। चतुःषष्टिर्मक्तं फलं क्षयाहाः। १७। एतैरूनं द्विस्थं।
 जातो हर्गणः १-९४। मीष्टवारार्थसैकः कृतः भृगुवारेऽहर्गणोयं। १०९५। यदि विज्ञायते तु।
 यथागता धिमासैः २२ हर्गणः क्रियते तदायं संपद्यते। १२२४। अमीष्टवारार्थनिरेकः कृतोप्य।

३

हर्गणो ॥ २२३॥ मशुद्धः एतदुत्पन्नग्रहाणां विसंवादात् । तस्मात्सर्ध्वधिमासात्प्राक् ॥ अधिको धि-
मासो लभ्यते तर्थापिसंग्रहाय ॥ यथा संवत् । २६५ ॥ शके । २५३० ॥ आद्रपदो धिमासोऽस्ति । तत्र कार्त्तिक-
कशुक्ल । १ शनोः अहर्गणः साध्यते । शकं । २५३० ॥ ह्यर्ध्वी द्वे । २४४२ ॥ रूतं । ८८ ॥ एकादशभिर्मकं ।
लध्वं चक्रं । ८ शेषं । ० ॥ द्वादशगुणितं । ० ॥ चैत्रतो गतमासेः । १० ॥ युतं । २३ ॥ दशयुक्तं । ३३ ॥ त्रयोदशयुक्तं । ३३ ॥
ध्वं । अधिमासा । १ ॥ अधिमासोऽपि न ग्राह्यः । एवं स्पष्टाधिमासोत्तरमासेषु अहर्गणानयने यर्ध्वधि-
मासो अधिको न लभ्यते तथापि ग्राह्याः तथा कर्तव्ये धिमासाः । २ ॥ अनेन युतं द्विस्थं । १ ॥ त्रिसं-
गुणितं । २७० ॥ गततिथिः । ० ॥ युतं । २७० ॥ चक्रस्य षडंशेन । १ ॥ युतं । २७१ ॥ द्विस्थं । २७१ ॥ चतुःषष्टिभ-
क्तं लध्वं फलं । ४ ॥ अनेन हीनं द्विस्थं जातो हर्गणः । २६७ ॥ अभीष्टवारार्थं निरेकः । कृतः शनिवारं जातो ह-
र्गणः । २६६ ॥ यदितु यथागतौ । १ ॥ रधिमासैरहर्गणः क्रियते तदायं । २३ ॥ तस्मादयमशुद्धः एतदुत्पन्न-
खेरन्येषां च विसंवादात् । तस्मात्स्पष्टाधिमासोत्तरमहर्गणो अलध्वोऽप्याधिमासो ग्राह्यः । एतदुक्तं सि-
द्धान्तशिरोमणौ श्रीमास्करचार्यैः । स्पष्टो धिमासः पतितोऽप्यलध्वो यदा यदा वा पतितो-
प्यलध्वः । सैकैर्निरेकैः । कमशो धिमासैस्तदादिर्नैर्ध्वः । सुधिया प्रसाध्य इति । अन्यप्रायं विशेषः ।
अधिमासोत्तरमहर्गणो साध्ये गतचेत्रादिमासग्रहयोः धिमासोत्तरगणनीयः । अधिमाससंमध्येव

३५३

४
४०१६

हर्गणानयने गततिथिग्रहसोधिमासस्यतिथ्योग्राह्या इति ॥ अथग्रहलाघवाहर्गणाद्वत्सु
त्याहर्गणनियनप्रकारः श्रीमद्गणेशदेवज्ञैरभिहितः । स यथाविश्वेद्यग्न्यरुणोः । १२३२३ । यु ।
क्तोग्रहलाघवजोगणः । चक्रघनूपखाध्व्याद्यो ब्रह्मतुल्यगणो भवेत् ॥ अथसूर्यचंद्रतुंगानां
ध्रुवकानाह । खविधुतानेति । स्पष्टोर्थः । अथराहुदीनां ध्रुवकानाह ॥ शैलाहोखरा इति । स्पष्टो
र्थः । अथसूर्यादिनां क्षेपकानाह । रुद्रा इति ॥ स्पष्टोर्थः ॥ अत्रेदीनां चंद्रसूर्ययोग्रहणोऽस्मिन्मोक्षो
ऽऽर्येयक्षेणभवत इति दृश्यत । इतिकारणादीर्यपक्षस्यतिथिसासीधनार्थसूर्यचंद्रतुंगानां
ध्रुवकक्षेपकानाह । याते हेग्रहलाघवस्य धरणाक्षोणी क्षये शोभिते संवाक्ष्य क्षणदो करो लक्षक
रोल्लकरयो । पर्वोर्यपज्ञाश्रितं । क्षेयान्नसध्रुवकान् रवी दुस शतुंगो द्रवाभादिकान् दृष्टिप्रत्ययका
रकानाणि तविल्लाविघनाथो ब्रुवे । १ । खविधुतानगजास्तरणो ध्रुवः । १ । ४४ । १ । खमनलारसवारि
धिसंमिता । नगगुणा । ० । ३ । ४६ । शशिनो यखगायमोसरक्तताः । खयमा । १ । २ । ४५ । २० । विधुतुंग
जा । २ । क्षेयो भवानंदमुबो दिवेदा चविश्वे । १ । ११ । ४७ । २३ । कइहो कुमुवोगजा ब्राः । एमेष वोवाण
यमा । १ । १ । ५३ । २५ । स्तुड चैवाणा । षड् ब्राः श्रुतया । कुवेदा । ३ । अथवासिद्धानां सूर्यचंद्रतुंगानां ।
बीजसंस्कारमाह । यदा श्रीग्रहलाघवोऽथतरणौ लिप्तादिवीजं धनं षड्विंशे । १ । २३ । अथविधाष्टां ।

४

संस्कार

स
नि

रू

यमभुवः। पंचाग्नयः। २२। ३५। स्तुतगकेः। नागेभानवभूमयेः। २५। स्वमनलास्तकीप्रिनः। ३। २६। २। अ
क्रघाविकलाखांडशशभृत्तुगंस्वमस्यंतृणः। ३। अहं। गणोन्यन्नग्रहाणां ध्रुवक्षेपकोमाहादि
नगणेति दिनगणादहं गणात्भवः। उत्पन्नः। वक्ष्यमाणरीत्यासाधितो ग्रहोचक्रोणानिघ्नो गुणितो
यो ध्रुवस्तेतरुतः। स्वक्षेपकेण युक्तः। एवं सग्रहोदिवसकृतः। उदये सूर्योदये मध्यमः। स्यात्तलंकानग
योर्मध्यमसूर्योदयासन्नेकाले मध्यमग्रहो भवेद्विभिप्रायः। तदुक्तं सिद्धांतशिरोमणौ। दशशिरःपु
री मध्यमभास्करेक्षितिजसंधिगे सति मध्यम इति। तस्य स्वदेशीयकरणार्थं संस्कारमाह। निजनि
जेति। निजनिजं। यं स्वीं स्वीयं यत्पुंरं रेखा मध्यरेखा च तयोरंतं। मध्ये स्थिता इतमानाद्योजनौ वा
त्स्वत्वेन षडंशेन परिसिन्नाः। लिप्ताः। कलास्तादृशौ चंद्रे परे प्राक्क्रमेण स्वर्णकार्याः। तद्यथाः
। मध्यरेखायाः। यस्मिन्नेव पुरे सति धनं कार्यी। प्राक्करुणामित्यर्थः। मध्यरेखामानमुक्तं भास्करेण
पुरीरक्षसामिति अत्रायं संस्कारः। चंद्रस्यैव तृतां। अनेषां स्वत्यांतरत्वात् न कृतेः। अतो न दोषाया उ।
क्तच सिद्धांतशिरोमणौ स्वत्यांतरत्वाद्बहुषयोगात्प्रसिद्धभावश्च बहुप्रयासात्। यं यस्य तत्तज्ज्ञैर्गुरु
तामयेन यस्य ज्यते तेषां न संक्षेपणायेतिः। अथ मध्यमरविबुधशुक्रसाधनमाह। स्वस्वनगेति। घब्र।
जोहर्गणाः। २५२१। अयं द्विधा स्यापितः। २५२१। स्वतगे। ७०। भक्तः फलं भागः शेषं। ५। षष्टि। ६०। गु।

ग्रहला० दी० गितं: ॥ ३०६०॥ सप्रतिभक्तं फलं भागाधः कालाः ॥ ४३॥ यत्तशेषः ॥ ५०॥ षष्टिः ॥ ६०॥ गुणितं: ॥ ३०००॥ स
 प्रत्याभक्तं फलं कलाधो विकला ॥ ४२॥ एवमंशदिने ॥ २१॥ ४३॥ ४२॥ उर्ध्वस्थोऽहर्गणो ॥ २५२२॥ ही
 नः कार्यः सयथा ॥ अहर्गणो शाहीनाः तस्मादेकोभागो ग्राह्यः तस्य षष्टिकला स्ताभ्यः ॥ प्राक्कलाः ॥ शो
 ध्याः ॥ एकंकला ॥ ताभ्यः ॥ एका कला ग्राह्या ॥ तस्या ॥ षष्टिविकला ॥ ताभ्यः ॥ प्राक्कला ॥ शोधाः ॥ एवं
 विकलाः ॥ भवन्ति ॥ एवं सर्वत्र ज्ञेयं ॥ तथा कृते जातं: ॥ १४९९॥ २६२८॥ अंशाद्या अर्कज्ञशुक्राभ्युक्तं ॥
 भूतांगर्तोर्हगणाः ॥ २५२१॥ खतिथिभिः ॥ २५०॥ भक्तिः लब्धेन कलादिनाः ॥ २०॥ दालिप्तिका सुरहिताः ॥ १४
 ९९॥ ६१॥ २०॥ अंशस्त्रिंश इक्ताः ॥ शेषमंशाः ॥ स्युलब्धं राश्यां द्वादशाधिका श्वेतदा द्वादशभक्ताः शेषं
 राशिस्थाने अत्र लब्धं स्यागः ॥ तथा कृते राश्यादिः ॥ ११२१॥ ८॥ २० दिनगण भवसे दोयं रवे ध्रुवकां०
 ॥ १४९९॥ २१॥ चक्रेणा ॥ ८॥ गुणिता ॥ ०॥ २५॥ ३३॥ २८॥ अनेन रहितो जातो दिनगण भवसेदः ॥ ११२५॥ ३२॥ ४२॥
 खेः क्षेयः ॥ २१॥ २९॥ ४१०॥ अनेन युक्तो जातः सूर्यः ॥ १४५॥ २३॥ ४२॥ अथ चंदानयनं गणाः ॥ २५२१॥ च
 तुर्दश ॥ २५॥ गुणितः ॥ २२२९४॥ द्विस्थः ॥ २२२९४॥ अयं सप्तदशः ॥ २९॥ भक्तः लब्धेनः ॥ २२५२॥ ३५॥ २९॥ च
 तुर्दश गुणितो २५॥ हर्गणो रहितः लब्धाय अंशः ॥ २००५॥ २५॥ ४३॥ किं विशिष्टं गणाः ॥ २५२१॥ खमनु
 मि ॥ २५०॥ भक्तिः लब्धेन कलादिनाः ॥ २०॥ ५१॥ रहितः ॥ २००५॥ २३॥ ५२॥ ततः ॥ राश्यादिकृतः ॥ ८॥ ११२३॥

॥ ५२ ॥ चंद्रस्य ध्रुवा ॥ ३४६ ॥ २१ चक्र ॥ ८१ घ्नः ॥ १० ॥ १२८ ॥ अनेन हीनः ॥ ११ ॥ १४ ॥ २४ ॥ चंद्रस्य क्षेपकेण
 : ॥ २१ ॥ २१ ॥ ११ ॥ युक्तो जातो मध्यमश्रृंङ्गः ॥ १२ ॥ २० ॥ २० ॥ २४ ॥ अथ चंद्रगुणपातानयनमाह ॥ नवहृतस्ति
 संघ इति गणः ॥ २५ ॥ २१ ॥ नव ॥ ११ ॥ भक्तः ॥ लघ्वमशादि ॥ २६ ॥ १० ॥ १० ॥ एव गणः ॥ २५ ॥ २१ ॥ खनगः ॥ १० ॥ भक्तः ॥ ल
 ध्वंकलादि ॥ २१ ॥ ४३ ॥ इदं कलासु युतं ॥ २६ ॥ २१ ॥ ४३ ॥ रात्र्यादि ॥ ५१ ॥ २५ ॥ २१ ॥ ४३ ॥ ध्रुवः ॥ ११ ॥ २४ ॥ ५१ ॥ चक्र ८
 गुणित ॥ २२ ॥ ०० ॥ अनेन हीनः ॥ ४ ॥ २७ ॥ २१ ॥ ४३ ॥ क्षेपकेण तुंगेक्षा सप्तदेवा इति ५ ॥ २७ ॥ ३३ ॥ युक्तः जातं चंद्रो
 ज्ञा ॥ १० ॥ २४ ॥ ५४ ॥ ४३ ॥ **अथ राहोरा नयनं ॥** नवकुमिरिति गणः ॥ २५ ॥ २१ ॥ दिधा ॥ २५ ॥ २१ ॥ एकत्र नवकुमि १९ भक्तः
 लघ्वमंशाद्यं ८ ॥ ३१ ॥ अपरत्र इषु वैदै ४५ भक्तः ॥ लघ्वंकलादि ३३ ॥ ४८ ॥ अनयोरैक्यं ८ ॥ ३६ ॥ ५७ ॥ राश्या
 ही २ ॥ २० ॥ ३६ ॥ ५७ ॥ अयं द्वादशराशिम्यः शोध्यः जातो राहुः १९ ॥ २३ ॥ ३ ॥ राहोर्ध्रवांकः शैलादौ खशा इति ७
 ॥ ५० ॥ ० ॥ चक्र ८ घ्नः ८ ॥ २२ ॥ ४० ॥ ० ॥ अनेन हीनाः ० ॥ २६ ॥ ४३ ॥ ३ ॥ क्षेपकेण ० ॥ २७ ॥ ३६ ॥ ० ॥ तमसि खमुडवो इति
 युतो जातो राहुः ॥ **अथ भौमसाधनमाह ॥** दिघ्नो दिधा इति ॥ गणः २५ ॥ २१ ॥ दिघ्नः २५ ॥ २१ ॥ दिधा २५ ॥ २१ ॥
 एकत्रांककुमि १९ भक्तः फलमंशा ८०० ३१ ३४ अपरत्र त्रिशैले ७३ भक्तः ॥ लघ्वंकलादि २० ८ २१
 अनयोरंतरं ७९७ ३ २३ राश्यादि २ २७ ३ २३ भौमध्रुवः १२५ ३२० चक्र ८ घ्नः २ २४ १६० अनेन रहि
 तः २१ २२ ४७ २३ क्षेपकेण १० ७ ८ युतो जातो भौमः ९ २९ ५५ २३ ॥ **अथ बुधके द्रसाधनमाह ॥**

ग्रहला० टी० **विघ्नो गणेति॥** गणः २५२१ विघ्नः ४५ ६३ दिधा ४५ ६३ अष्टाविंशतिभि २८ भक्तः लघुमंशद्यं २६ अयं
 २५७५५१५ नेन युक्तस्त्रिघ्नो हर्गणः ४७२५५५५५ गणः २५२१ अहिगुणै ३८ भक्तः लघुंकलादि
 ४०१२ अनेन कलासुहीनः ४७ २५११५० राश्यादि २१५११५० बुधकेंद्रध्रुवः ४ ३२७ ० चक्र
 ६८२७३२० अनेन हीनः ४१११५१५० क्षेपकेण ८२१३३० युतो जातं बुधशीघ्रकेंद्रं २११११५५०
॥ अथ गुरु साधनमाहः ॥ घुपिं ३ इति ॥ गणः २५२१ द्वादश २२ भक्तः लघुमंशादि १२६ ४५० गणः
 सप्तत्या ७० भक्तः लघुंकलादी २१ ४३ अनेन कलासुहीनं १२६ २३ १७ राश्यादि ४ ६ २३ १७ गुरो
 ध्रुवः ० २६ १८ ० चक्र ८६ ७ २४ ० अनेन हीनः १५ ५६ १७ गुरु क्षेपकेण ७ २२६ ० युक्तो
 जातो गुरु ४ ८ १५ १७ **॥ अथ शुक्रकेंद्रानयनमाहः ॥ विनिघ्नेति ॥** गणः २५२१ विघ्न ४५ ६३ राकत्रा दिधा ४५ ६३
 पंचभि भक्तः लघुमंशादी ११२ ३६ ० अपरत्र किमाज्ञैः १८ १ भक्तः लघुमंशादि २५ २२ ३५ उभयौ यो
 गः १३७ ४८ ३५ राश्यादि ७७ ४८ ३५ भगुकेंद्रध्रुवः ११४ २० चक्र ८६ ७ २४ ० नेन हीनः ७
 १५ ३२ ३५ क्षेपकेण ७ २० १० युक्तं जातं शुक्रकेंद्रं ३५ ४२ ३५ **॥ अथ शङ्खानयनं ॥ स्वाम्युधृतेति ॥** ग ने ६
 णः २५२१ स्वाम्यु ३० धृतः लघुमंशादि ५० ४२ ० गणः २५२१ अयं षट्पंचम २५६ हतः लघुं
 कलादि १ ४५ अनेन युक्तः ५० ५१ ४५ राश्यादि १२० ५१ ४५ शनिध्रुवः ७ १५ ४२ ० चक्र ८६ ७ २४ ०

२६० अनेनहीनः २ २५ २५ धय क्षेपके रा ९ २५ २९० युतो जातः शनि २१० ३६ ४५ गोक्षा इति
 स्वष्टोर्थः ॥ अथ राहु भोमादिना गतिकला आह ॥ राहो रिति स्वष्टोर्थः ॥ अथ पक्षांतरग्रहानुगणिते ५
 ५२ क्यसंस्था पनमाहः ॥ सौरोर्केति ॥ अत्रंगणितैकद्वेऽर्कः सौरः सौरयक्षीयः घटते इति सर्वत्र विधूच्च
 मपि सौरयक्षीयं अंक ९ कलाभिऊनः चंद्रः सौरयक्षीयगृहीतः गुरुं आर्यपक्षे गृहीतः अस्रग्राहु
 आर्यपक्षजौ कुजब्रह्मपक्षे बुधस्य केन्द्रं आर्यपक्षे शनिः पंचभागयुक्तो गृहीतः शौक्रं केन्द्रं
 आर्यमध्यमं ब्रह्म आर्यपक्षयोः प्रसाध्यतद्योगाद्दुल्यं घटते स्वर्थः इत्यमुना प्रकारेण साधिता इ
 मेग्रहाः दशः तुल्यतां दृग्गणितैर्व्यंयांति राहुभ्योग्रंथेभ्यः ग्रहाणां साधनं कर्तव्यमिति जडक
 मंदहृष्टा आचार्यो लाघवा र्थ इमं ग्रंथं कृतवान् इहास्मिन् ग्रंथे सिद्धैस्तैर्ग्रहे पर्वधर्मनयसत्कार्यादि
 कंलादिशेत् पर्वग्रहणां धर्मो धर्मकृत्यं न योनीतिः सत्कार्यादिकं विवाहव्रतबंधादिकमादिशेत् य
 नः यस्मिन्काले यं दृग्गणितैक्यं देवग्राह्यं घटमानत्वात् ॥ इति श्री दिवाकरदेवज्ञात्मजविश्वनाथ
 देवज्ञविरचिते ग्रहलाघवस्य मध्यमाधिका रो राहुतिः समाप्ताः ॥ १॥ श्री ॥ अथ रविचंद्रस्य षीकरणं
 पंचांगा नयनाधिकारो व्याख्यायते ॥ तत्र तावज्जुहस्य षीकरणाय मुजज्ञानं पदसंज्ञां सूर्यमंशौ च
 माह होस्विभोनमिति त्रिमातृराशित्रया तून् यत्केन्द्रं ग्रहादिवास एव दोमुजः स्मात् त्रिभेदाशिनि

पहला० टी० भादृधमधिकं यत्नवपदा पर्यंतं तद्दशैः षड्विंशोऽप्यमंतरितं कार्यमवशेषं भुजः स्यात् अंकतो
 नवराशिभाधिकं चैत्रराचक्रतः द्वादश १२ राशिभ्यः शोधं भुजस्यात् भुजोत्तं भुजेन ऊर्ध्वं त्रिभं
 कोटिः भुजेन नितं राशित्रयं कोटिः स्यात् त्रिभिः त्रिभिः राशिभिः एकैकं पदं स्यात् तथा प्रथ
 मं राशित्रयं विषमपदं स्यात् ततो द्वितीयं समपदं ततस्तृतीयं विषमपदं चतुर्थं समपदं स्यादि
 त्वर्थः सूर्यमंदोच्चमष्टादशोऽंशा ७८ अष्टसप्ततिभागांस्तुः राशिद्वयं अष्टादशभागास्त्यर्थः मंदोच्च
 ग्रहेणारहितं कार्यं तदाख्यं बुधैः केन्द्रनिगदितं तद्यथा यदा मंदोच्चोच्चः शोध्यते तदा मंदोच्चं केन्द्रं भव
 ति यदा शीघ्रोच्चोच्चः शोध्यते तदा शीघ्रं केन्द्रं भवति क्रियाद्येमेवादिषट्के संधनं फलं स्यात् तुला
 दिषट्के कृणमित्यर्थः अथोरवैः केन्द्रमुक्तवदिधेयं तद्यथा रविमंदोच्चं २१ ८१ १०१ रविणा
 रवेः १४ १३ ४२ रहितं जातं मंदोच्चं १२३ ४६ १८ अस्य भुज १ १३ ४६ १८ अस्य भागाकायीः तद्य
 था राशयस्त्रिंशद्गुणाः अधस्थाः भागाः युक्ता एव भागास्तुः एवं सर्वत्र विज्ञेयं तथा कृते जाता
 भागाः ४३ ४६ १८ अस्य नवमांशः ४ ५२ ४८ अनेनैस्वा २० ऊनाः १५ ८ २२ एतेष्वे चरत्वेन
 गोमुत्रीका न्याये गुणिता ७३ ३६ ५२ दिधा ७३ ३६ ५२ अस्य नवमांशं ८ १० ४५ अनेन रहिता
 मेव ५७ जाता ४८ ४९ १५ अनेन पृथक्स्थाः भक्ताः षष्टा सर्वणिता जाता भाज्य २६ ५० १२

भाजकौ २७५७५५ भाजनालघुमंशादिफलं २३० २८ इदं मेषादिकेन्द्रताज्ञातं धनं रवेर्मंदफलं नेन संस्कृतो
 रवि। ४५। ४५। २०। **अथ फलमाज्ञानं॥ चरखंडासाधनमाह॥** मेषादिगोति॥ सायनभागसूर्ये अयनांशसहि
 तेरवौ मेषादितोरशिभागकलादिना शून्यमिते सतियादिनाईजाभादिनाई मध्याह्ने जाताया द्वादशंगुल
 २२ शंकोः छाया सापलभा भवेत् सापलभा त्रिस्थानत्रये स्यात्पात्रमेणदशमि १० भुजंगैट
 दिग्मि २० हता गुणिता कार्याः अंसां गुणैः त्रिभिः ३ उ हता भक्तात्रीणि चरखंडा निभवंति॥ **अथ चरसा**
धनमाह॥ स्यादिति॥ सायनोऽयनांश युक्तो यः उल्लांशुः सूर्यः सप्तभुजस्तस्य रुक्षाणि राशयः तत्सं
 ख्यानं चरखंडकानां योगः कार्यः कथं भूतो रंशिभ्यो धोवर्तमानाः तवाः अंशाः भोग्यं भोग्य चरखंडं ते
 षां यातः तस्मात्तवाग्न्या ३० प्रिः त्रिंशद्भागः तेन युक्तः कार्यः चरं स्यात् तच्चरं तुलादिषट्के तपने सूर्ये ध
 नं मेषादि सूर्ये रुणं अस्ते सायं कालेऽन्यथा भवति तुलादौ रुणं मेषादौ धनमित्यर्थः॥ **अथ चरसंस्का**
रं भुजफले संस्कृति॥ अयनांशमाह॥ हेयं तच्चरमिति॥ तच्चरमरुणे सूर्ये विलिप्ति का सुविकला सुयथा
 गते धनं हेयं तच्चरं हि गुणं नवो धृतं नवभक्तं मध्ये दौ मध्यमचंद्रे कला सुदेयं घुमणि फलं सूर्यमंद
 फलं भाप्रसप्त विंशतिभक्तं भागादि फलं मध्यमचंद्रस्यांशस्थाने सूर्यवद्धनं कार्यं अथ शकः
 इष्टकालं शास्त्रिवाहनाख्यः वेदाध्यायनः चतुश्चत्वारिंशदधिकचतुःशतहीनः ततः खरसहस्रं प

ग्रहला-दी-ष्टिभक्तं अयनांशांशुः काशांशुपलभा ५ ४५ चरखंडानि ५७ ४६ २९ शक २५ ३५ अनेनहीन ४४ ४४
 जातः २० १० षष्टि ६० भक्तः अयनांशांशांशुः २८ २० अथ चरानयनं रवि १५ ४४ २० सायनः १२३
 ५४ २० अस्य भुज २ २३ ५४ २० राशिप्रमितगतखंडयो योगः ५७ भोग्यखंडकेन धरमागादि १
 २३ ५४ २० गुणितं १० ११ ३२ ४० त्रिंश ३० इत्तं ३६ अनेनगतखंडं ५७ युतं जातं चरं ९३ सायन
 सूर्यस्य मेषादिषट्के स्थितत्वाहणं चरसंस्कृतो जातः स्पष्टोऽर्कः २५ ४२ ३७ ॥ अथ चंद्रस्पष्टीकरणं ॥
 तत्र चरं रुपां ९३ द्विघ्नं १८ ६ नवो धृतं फलं कलादि २० ४० अनेन मध्यमचंद्र ६ २० १० २४ रहितः ६
 १९ ४९ ४४ सूर्यस्य मंदफलं धृतं १३० २८ सप्तविंशतिभक्तं लक्षं भागादि ३ २२ अनेन चरसंस्कृत
 तचंद्रः ६ १९ ४९ ४४ युक्तः ६ २९ ५३ ५ रेखा पुरात्मा च्यां काशां देशां तरयोजनानि रुपाणि ६४ अ
 स्पष्टं ६ शकलादि १० ४० अनेन धुमलिफलसंस्कृतचंद्रः ६ २९ ५३ ५ रहितः जातः फलत्रयसं
 स्कृतचंद्रः ६ २९ ४२ २५ अथ चंद्रमंदफलसाधनं तत्संस्कारार्थं चाह विधौ केद्रेति चंद्रोच्चं १० १४
 ५४ ४३ चंद्रेण ६ २९ ४२ २५ रहितं जातं मंदकेन्द्रं चंद्रस्य ३ २५ १२ १८ अस्य भुजः २४ ४७ ४२ अ
 अस्योशा ६४ ४७ ४२ एषां षष्ठांश २० ४७ ५७ खरार्मः ३० षष्ठांशो ना १९ १२ ३ एते षष्ठांशो नैव
 गुणिता २०७ २१ १० पृथक् स्थापिता २०७ २१ १० अस्य विंशतिभाग १० २२ ३ अनेन रसा

क्ष ५६ ऊनिताः ४५ ३७ ५७ अनेन पृथक् स्यामक्ताः सवर्णिते भाज्य ७४ ६४ ७० भाजको १६४ २७७
 भाजनाध्वेषु मंशाघं ४ ३२ ३८ मेषादिकेन्द्रत्वाज्ञातं चंद्रस्य मंदफलं धनं अनेन युतो जातः स्पष्ट
 श्रंदः ६२४ १५ ३ ताभ्यां स्वस्वमंदफलाभ्यां रवींद्रसूर्यचंद्रौ स्फुटौ भवतः ॥ **अथ गतिस्पष्टीकरणम्**
माह ॥ केन्द्रस्येति ॥ रवेर्मंदकेन्द्र ११३ ४६ १८ अस्मभुजः ११३ ४६ १८ अनेन रहितं राशि त्रयं जाता को
 टिः ११६ १३ ४२ अस्पलवाः ४६ १३ ४२ विंशत्यामक्ताः फलं २१८ अनेन रुद्रा ११ हीनां ८ ४२ एते
 स्वाश्रितत्वेन गुणिताः २०० रवेस्त्रिकु १३ हताः १३२ इहं मकरादिकेन्द्रत्वाज्ञातं सूर्यस्य गतिफ
 लं रुणं अनेन रहिता मध्यमगति ५९ ८ जाता सूर्यगतिस्पष्टा ५७ ३६ ॥ **अथ चंद्रगति साधनं ॥** त
 त्रचंद्रमंदकेन्द्रं ३२५ १२ १८ अस्मभुजः २४ ४७ ४२ अनेन रहितं त्रिमं जाता कोटिः ० २५ १२ १८
 अस्मां शा २५ १२ १८ विंशतिभक्ताः ११५ अनेन रहिताः रुद्राः ११ जातं ९४५ एते स्वाश्रितत्वेन
 गुणिताः १२ ११ दिगुणिताः २४ २२ स्वकीयेन षडंशेन ४३ युक्ताः २८ ३५ कर्कादिकेन्द्रत्वाज्ञातं
 चंद्रस्य गतिफलं धनं अनेन युता मध्यमगति ७९० ३५ जाता स्पष्टचंद्रगति ८१९० ॥ **अथ तिथिनु**
क्षत्रयोगकरणसाधनमाह ॥ भर्तृ इति ॥ तत्सौकमिति ॥ तत्राहौ तिथिसाधनं व्यर्कविधोः विगतोऽर्कोय
 स्माह सौ व्यर्कः एवंविधश्चंद्रविहीनश्चंद्रैत्यर्थः सूर्यः १५ ४२ ३७ चंद्रः ६ २४ १५ ३२ विहीनश्चंद्रः ५ १८

ग्रहलादी. ३२ ३६ अस्य भागा १६८ ३२ २६ यमकु १२ मिर्मिताः फलं जातागततिथयः २४ अत्र चतुर्दशवि
 द्यमानत्वादागतायौर्णिमा शेषं जातं गतं संज्ञकं ० ३२ २६ इदं हरात् १२ शोधितं जातं भोग्यं ११ ३४ गत २७
 भोग्ययोर्विकलागतविलिप्ता १९ ४६ भोग्यविलिप्ता १२ ५४ विगतिः ५७ ३६ चंद्रगतिः ८ २९० अन
 योरंतरं ७६ २ २४ षष्टिगुणं जातो भाजकः ४५ ६६ भाजकस्य षष्टिगुणितत्वाद्गतविलिप्तिका
 १९ ४६ षष्टिगुणिताः ११६ ७६० भाजकेन भक्ताः लघ्वागतघटिकाः २ पलानि ३३ अथैष्यघटि
 कार्यं भोग्यविकलाः ४ १२ ५४ षष्टिगुणिताः २४ ७५ २४० भाजकेन भक्ताः लघ्वा एष्यघटिका ५४
 पलानि १० ॥ **अथ करणानयनं** ॥ सागततिथिः दिघादिगुणिताः अदिभिः ७ भक्ता सुप्रतिस्तथाः
 व शेषां कतुल्यं विद्यमानतिथेः पूर्वाह्ने च करणाद्वारभ्य गगानया विद्यमानकरणं भवेत् तत्करणं
 सैकं एकयुक्तं अपरे हलेतिथे रुते राहं स्यात् अथ करणचतुष्टयस्य विशेषमाह कलभूतोत्तरा
 हीत् कलपक्षे भूतश्चतुर्दशीतस्या उत्तराहं शकुनिकरणं अमावास्या पूर्वाह्ने चतुष्टयहं उत्तरा
 हं नागं प्रतिपत्पूर्वाहं किस्तुप्तं अत्र गततिथयः २४ दिघा २८ सप्तमिर्मिता ७ शेषं ० यौर्णि
 मास्याः पूर्वाह्ने जातं भद्राकरणं सैकं जातमुत्तराहं वैवकरणं करणस्य मानं तिथिगतैष्ययोगा
 र ह्नेतिथे गते घटिका २ ३३ एष्यघटिका ५४ १० अनयो योगिः ५६ ४३ अहं जातं भद्राकरणस्य मा

एतान् ग नं घटिका घं २८ पल २२ इहमेववकरणस्यमानं घटिकाभिः रहितं जातामद्राकरणस्यविद्यमानं।
 घटिकाभिश्च २५ ध८॥ **अथ नक्षत्रानयनं॥** चंद्रः ६२४ २५ ३ अस्य कला १२२५ ५३ खराष्टो ८०० धृताः
 : फलं २५ गतनक्षत्राणि विद्यमाननक्षत्रं विशाखागतशेषं २२५ हारा ८०० छौधितं जातमेव्यं ५४
 ध ५७ गतं षष्टि ६० गुणितं २५ ३० ३ एष्यं षष्टिगुणितं ३२६९७ चंद्रगत्या ८२९० भक्तं क्रमाच्चष्टाग
 तैष्याः घटिकाः पलानि च १८ ४२ एष्य ३९५५॥ **अथ योगानयनं॥** सूर्यचंद्रयोगः ७ २९ ५७ ध०
 अस्य कला २४ ३९७ ध० अष्ट ८०० शतैर्मिताः लघुं १७ गतयोगो व्यतीपातः विद्यमानवरीयान्।
 ७९७ शेषं ४० हारा ८०० स्थातितं जातमेव्यं २२० गतं षष्टिगुणितं ४७ ८६० एष्यं षष्टिगुणितं २४० गति
 योगेन ८७ १३६ क्रमाद्भक्ते गतैष्ये जाता घटिकाः ५५ ३५०।९॥ **इति श्रीस्यष्टसूर्यचंद्रतिथ्यानय**
नं समाप्तं॥२॥ **अथ भौमादीनां स्पष्टिकरणाधिकारो व्याख्यायते॥** तत्र तावद्भौमस्य चलांकानाह
 खम एमरुतेति० अथ बुधस्य शीघ्रांकानाह खं भूतेति० अथ गुरोरंकानाह खंतत्वानीति अ
 थ शुक्रस्य शीघ्रांकानाह खमग्मंगैरिति अथ शनैरंकानाह खमिषुक्षितयेति० अंकसंज्ञास्पष्टा
 र्थं **अथैभ्यः शीघ्रफलसाधनमाह** भौमाक्षेत्रेति० भौमो मंगलः अर्क्षिः शनै
 श्वरः ईज्योगुरुः एभिर्विहीनः मध्यमरविः स्वस्व आशुकेन्द्रं भवति विद्ग्वोः अहर्गणादागतं तत्र

गत ५४।३५
 एष्य ०।९

पहला टी. यों शीघ्रकेंद्रं स्यात् इदं रसोर्द्धेषु इधं चैतदा इतभा १२ द्वादशराशिभ्यः सोध्यं शेषस्यांशांका न
 यीः ते पंचदश १५ भक्ताः शून्यादिफलगतयागतां को भवेत् असौ गतां कः दग्निमांकस्तयोर्
 तरं कार्यं तेन भागशेषं गुणं पंचदशभक्तं फलेन गतां को हीनमुक्तः कार्यः तद्यथा एषां कश्चेद्
 नस्तदाहीनः एषां कोधिकः सदा युक्तः कार्यः तदनंतरं दशभक्तः भागाद्यं शीघ्रफलं स्यात् मे
 षादिकेंद्रे धनं तुलादिकेंद्रे णं इति पूर्वोक्तमस्ति ॥ अथ मंदफलसाधनार्थं भौमादीनां मंदं काना
 ह ॥ रवंगोष्णिनेति खेंद्रक्षीणोति स्य सार्थः ॥ अथ मंदकेंद्रसाधनमाह शीघ्रफलार्हं संस्कृतो ग्रहः
 अथ ॥ द्विषडग्निनागमितराशिभ्यः शुद्धः क्रमेण भौममारभ्य मंदकेंद्रं स्यात् एतदुक्तं भवति
 अपुयः श्रुत्वा रोगशयः भौममंदोच्चं अद्रयः सशराशयः बुधस्य षडुरोः अग्नयस्त्रयः शुक्र
 स्य अष्टौ शनेः एवं स्वस्वमंदोच्चा इहो शोधिते मंदकेंद्रं भवति ॥ अथ भौमादीनां मंदफलसाधनमा
 ह ॥ मृदुकेंद्रेति ॥ उदाहरणमेव व्याख्याता अथ फलदानक्रममाह ॥ प्रागिति ॥ प्राक् पूर्वमध्यमे
 ग्रहे चरफलस्य शीघ्रफलस्य हलं अर्द्धयथागतं धनं परिदद्यात् ॥ तस्मात्त शीघ्रफलार्हं ग्रहात्
 मंदफलसाधनं ॥ तदा दखिलं संपूर्णमध्यमे ग्रहे विदधीतः कुर्यात् ॥ तन्मंदफलं द्वाकेंद्रे पूर्वाणीत
 शीघ्रकेंद्रे विलोमं विपरीतं धनं देयं धनं चेदृणं ऋणं चेदतमित्यर्थः ॥ तद्वितीयं शीघ्रकेंद्रं

घो

तस्मात्तु प्रफलं साधं ॥ तत्सर्वं मंदस्य षष्ठग्रहे प्राग्बेदनं विदधीत तस्य षष्ठग्रहो भवेत् ॥ अ॥
यमौमस्य षष्ठीकरणं ॥ तत्र शीघ्रं ॥ मध्यमोरविः ॥ यथा १३ धरमोमेना १२ १५ ५५ १३ रहितो
जातं शीघ्रकेंद्रं ३४ १८ २१ अस्यां शा १५ १८ २१ यंच दश १५ भिर्भक्ताः फलं हरवादिकल
कमाङ्गतां क ३२ ५१ एषां क ३५ ५१ अनयोरंतरेण ध० शेषं ४ १८ २० गुणितं १३ २१ २५ २९ पंच
दश १५ मत्तं फलं १२ १२ १९ अनेन अग्निमस्याधिकलाङ्गतां को ३२ ५१ युक्तः ३३ १८ २५ २९
अनेन अंकैतदिग्मागे लक्ष् ३३ ३८ ५५ त्रिधा फलं अस्यां का अर्द्धक्रीयते १८ १९ २९
मध्यममौम १२ ५५ १३ मध्ये युक्तो जातं अनेन संस्कृतो मौमः १० १८ ४४ ध० अथ मंदफलान
यनं मौमस्य मंदोच्चं ध० फलादिसंस्कृतो नमोमेन रहितं जातं मंदकेंद्रं ५ १३ २५ ० अस्थ
मुजां शा १८ ४४ ध० दिना २५ सालं पुं रगतां क २० एषां क ५९ अनयोरंतरेण २८ शेषं १४ ४
ध० गुणितं ४८ ५० ध० यंच दश २५ मत्तं फलं ३२ ५२ अनेन गतां को २० युक्तः ३२ २५ २२ दश
२० मत्तः ३२ ३२ मेवादिकेंद्रत्वा जातं मंदफलं धनं अनेन संस्कृतो मध्यममौमः जातो मं
दस्य षष्ठः २० ३८ ४५ अथ पुनः शीघ्रफलानयनं तत्र प्रथमं शीघ्रकेंद्रं ३४ १८ २० मंदफलं

ग्रहलादी

११

५

धनं ३ १३ ३२ शकें इके विलोममित्युक्तत्वात् नंद फले नरहितं शीघ्रकें इजातं द्विती
 यशीघ्रफलानयने शीघ्रकें इ ३१ ४ ५७ अस्यां शा ११ ४ ५७ हिने एभक्तिः फले ६
 मतां कः ३२ ४ एष्यां कः ३१ ५ अनयो रंतरेण ४० शीघ्रकें २४ ५७ गुणितं ४३ १८० पं
 चदश २५ मिभक्तिं फलं २५ ३ २२ अनेन गतां को ३२ ४ युक्तः ३२ ५ ५३ १२ दश २० भक्तः
 फलं मं शा दं शीघ्रफलं धनं ३२ ४ ७ १९ अनेन युक्तो मंदस्य इजातः स्यष्टोभौमः
 ११ ५ ६ ४ ॥ **अथ बुधस्य हीकरणं ॥** तत्र प्रागानीतं बुधस्य शीघ्रकें इ ११७ १४ ५० अस्यां
 शाः ४७ २४ ५० पंचदश १५ मिभक्तिः फलं ३ गतां क

११७ एष्यां क १५० अनयो
 रंतरेण ३३ शीघ्रं २२ ४ ५० गुणितं ७४ १ ३० पंचदश १५ मिभक्तिः फलं १४ ५ ४ ० अ
 नेन गतां को ११७ युक्तः १२१ ५ ६ ३८ दश २० भक्तं फलं १२ ११ ३९ फला ई संस्कृतो १२०
 १२ ३१ अनेरहितं मंदोच्चं ०००० जातं मंदकें इ ५ ९० ४० २९ अस्मिन् शाः १२० १२१
 १३ १ पंचदश १५ मिभक्तिः फलं ० गतां क० एष्यां क २२ अनयो रंतरेण २२ शी
 घ्रकें ११ ३ ६ गुणितं १२३ ५ ४ १२ पंचदश १५ मिभक्तिं ० १५ ३६ अनेन गतां

३८
 बुधः
 ११

४ ३६ ३ द्वितं ३ ५ १ २ ३ ६ मेषादि के द्रव्यात् मध्य सरवावेव बुधे १ १ ४ १ ३ १ ४ २
 धनं जातः शीघ्रफलं ई संस्कृतो बुधः १ १ ० १ १ ९ ३ १ अथ बुध मंद फलानयनं ॥
 तत्र शीघ्र

फलं को०। युक्तः १८ ३६ दशमकः फलमंशाद्यं मंदं धनं ० ४९ ३३ अनेन युक्तो जातो मंदस्य षोबुधः १५ ३१ २५
मंदफलेन ० ४९ ३३ रहितं प्रागानी तं शीघ्रकेंद्रं १९ ५५ ५० जातं शीघ्रकेंद्रं ११६ २५ १७ अ
स्यांशाः ४६ २५ १७ दिनै १५ भक्ताः फलं ३ गतांक ११७ एष्यांक १५० अनयोरंतरं ११ ३३ शेषं
१२५ १७ गुणितं ४६ ५५ २१ पंचदश १५ भिर्भक्तं फलं ३७ ३७ अनेन गतांको ११७ युक्तः १२०७
३७ दश १० भक्तः लक्ष्मंशाद्यं शीघ्रफलं धनं १२० ४५ अनेन युक्तो मंदस्य षो जातो बुधः स्पष्टः १५
१७ ४० ॥ अथ गुरु स्पष्टीकरणं ॥ तत्र शीघ्रोच्चं मध्यमोरविः १४ १३ ४२ गुरुणा ४८ १५ २७ रहितं जा
तं शीघ्रकेंद्रं ८ २५ ५८ इहं व द्वा ५५ ५५ धि कमतो हादशोभ्यः शोधितं जाते ३४ १३ ५ अस्यंशाः ०४
१३५ पंचदश १५ भिर्भक्ता फलं ६ गतांक १० ६ एष्यांक १०८ अनयोरंतरं ११ २ शेषं ४ १ ३५ गुणि
तं ८ ३ १० पंच दशभि १५ भक्तं फलं ० ३२ १२ गतांक १०६ अग्निमस्याधिकत्वा युक्तः १०६ ३२ १२ दश
१० भक्तः फलमंशाद्यं १० ३१ १३ अर्द्धिततुलादिकेंद्रत्वा जातं शीघ्र फलार्द्धमृणं ५ १९ ३६ अनेन र
हितो गुरुः ४ २५ ५ ४१ अयं मंदोच्चा ६००० ओ धितः जातं मंदकेंद्रं १२७ ४ १९ अस्य मुजांशाः ५७
४ १९ पंचदश १५ भक्ताः फलं ३ गतांकः ३९ एष्यांक ४८ अनयोरंतरं ९ युक्तः ४६ १४ ३५ द
श १० भक्तः फलं लेशादिमांदं मे पादिके इत्वा इनं ४ ३७ २७ अनेन युक्तो गुरुः जातो मंदस्य षो
२ अनेन शेषं गुरु १२ ४ १२ छितं १० ८ ३८ ५ १ इह पंचदशभि

७ एष्यांकः ४०२ अनयोरंतरेण ४८ शेषं ५१४१३५ गुणितं २७३११६१० पंचदश १५
 नक्तं फलं १८११३१४ अनेन गतांको ३५४

ग्रहला.टी.

गुरु ध' १५२५५ प्रथम शीघ्रफलानयने शीघ्रकेंद्रं ८२५ ५८ १५ एतन्मध्ये विपरीतं मंदफलं सं
 स्कृतं जातं शीघ्रकेंद्रं ८२१ २० ५८ इदं पञ्चदशपर्यधिकमतो द्वादशेभ्यः १२ शोधिते जातं ३८'३९
 अस्यांशाः ९८ ३९ २ दिनै १५ भक्ताः फलं रगतोक्तः १०६ एष्यांक १०८ अनयोरंतरेण २ शो
 यं ८'३९ २ गुणितं १७२६ ध पंचदश १५ भिर्भक्ताः लघुं १९१२ अनेन गतांको १०६ युक्तो १०७९
 १२ दश १० भक्तः तुलादिकेंद्रं स्वाज्ञातं शीघ्रफलमृणां १० ध २५५ अनेन रहितो मंदस्यष्टो जातो
 गुरुः स्पष्ट ध' २'९'४९॥ **अथ शुक्रस्य हीकरणं**॥ तत्र प्रागानितं शुक्रस्य शीघ्रकेंद्रं ३५ ध १३५ अ
 स्यांशा ९५ ध १ ३५ पंचदश १५ भक्ताः फलं रगतोक्त ३५ ध युक्त ३७२ १३५ दशभक्तं १० फलमं
 शाघं ३७ १३ १८ अर्द्धितं मेषादिकेंद्रं स्वाज्ञातं शीघ्रफलार्द्धे धनं १८ ३६ ३९ मध्यमो रविः स एव शु
 क्रः १४ १३ ४२ फलार्द्धं संस्कृतः १२२ ५० २९ अयं मंदोच्चा ३००० छो धितो जातं मंदकेंद्रं १७'९'३९
 अस्य भुजांशाः ३७ ९ ३९ पंचदश १५ भक्ताः फलं रगतोक्त ११ एष्यांक १३ अनयोरंतरे
 ण २ शेषं ७'९'३९ गुणितं १४ १९ १८ पंचदश १५ भक्तं फलं ० ५७ १७ अनेन गतांको ११ युक्तः
 १२ ५७ १७ दश १० भक्तः फलमं शाघं मां दं मेषादिकेंद्रं स्वाज्ञातं ११ ध ३९ रहितं जातं शीघ्रकें
 द्रं ३५'२९' ५२ अस्यांशाः ९४ २९ ५२ पंचदश १५ भक्तं फलं १४ २३ ३५ अनेन गतांको ३५ ध १

१२

१२

अनेन संस्कृतः शुक्रः ११४१४३१४२ जातो मंदस्यष्टः शुक्रः ११५१२५१२५ प्रागानितं शीघ्रकेंद्रं
 ५३१५१४१३५ मंदफलं न २ रगतोक्त ३५४ एष्यांक ४०२ अनयोरंतरेण ४८

युक्तः ३६ २३ ३४ दश १० भक्तः मेषादिकेन्द्रत्वाज्ञातं धनं शीघ्रफलं ३६ ५० २१ अनेन युक्तो
 मंदस्पर्शजातः स्पष्टयुक्तः २ २२ २५ ध६ ॥ अथ शानिस्पष्टकरणं ॥ तत्र शीघ्रोच्चं मध्यमोरविः २६
 १३ ध२ शानिना १० ३६ ध५ रहितं जातं शीघ्रकेंद्रं २३ ३६ ५७ अस्यांशाः १३ ३६ ५७ पंचदश
 १५ भक्ताः फलं धगतांक ४८ एष्यांक ५४ अनयोरंतरेण ६ शेषं ३३ ६ ५७ गुणितं २२ ४२ ध२ च
 चदश १५ भक्तं फलं २२ ६ ५६ अनेन गतां को ध८ युक्तं ४९ २६ ५६ दश १० भक्तं फलमंशाद्यं ध
 ५६ ५० अर्हितं मेषादिकेन्द्रत्वाज्ञातं शीघ्रफलार्द्धं धनं २२ २० अनेन युक्तः शानिः २२ ३ ५५
 अयं मंदोच्चाछो धिते ८००० जातं मंदकेंद्रं ८ २६ ५४ ५५ अस्य भुजः २२ ६ ५४ ५५ अस्यां
 शाः ८६ ५४ ५५ दिना १५ प्राः फलं ५ गतांक ८९ एष्यांक ९३ अनयोरंतरेण ४ शेषं १२ ५४ ५५
 गुणितं ४७ ३९ ४० पंचदश १५ भक्तं फलं ३ १० ३८ अनेन गतां को युक्तः ९२ १० ३८ दश १० भक्तः
 : फलमंशादिमांदं तुलादिकेन्द्रत्वाद् ए ९ १३ ३ अनेन रहितः शानिः जातो मंदस्पर्शः १० २२ २३
 ४२ प्रथमं शीघ्रकेंद्रं विपरितं मंदफलसंस्कृतं जातं द्वितीयं शीघ्रकेंद्रं २ २२ ५०० अस्यांशाः
 ७२ ५०० पंचदश १५ भक्ताः फलं धगतांक ४८ एष्यांक ४४ अनयोरंतरेण ६ शेषं २२ ५००
 ५०० गुणितं ७७ ०० पंचदश १५ भक्तं फलं ५ १८ ०० अनेन गतां को युक्तः ५३ ८० दश १० भ

२।३।४।५।६।७।८।९।१०।११।१२।१३।१४।१५।१६।१७।१८।१९।२०।२१।२२।२३।२४।२५।२६।२७।२८।२९।३०।३१।३२।३३।३४।३५।३६।३७।३८।३९।४०।४१।४२।४३।४४।४५।४६।४७।४८।४९।५०।५१।५२।५३।५४।५५।५६।५७।५८।५९।६०।६१।६२।६३।६४।६५।६६।६७।६८।६९।७०।७१।७२।७३।७४।७५।७६।७७।७८।७९।८०।८१।८२।८३।८४।८५।८६।८७।८८।८९।९०।९१।९२।९३।९४।९५।९६।९७।९८।९९।१००।

ग्रहैर्हं टी. कः मेषादिकेन्द्रलाज्ञातं शीघ्रफलं धनं ५ २८ ४८ अनेन युक्तो मंदस्यष्टः जातः स्यष्टः श
निः १० २६ ४२ ३० ॥ अथ मंदस्यष्टगति साधनं माह ॥ मंदां कांतरेति ॥ आर्किः शनिः ५ सक
भौमः गुरुवहस्यतिः एषां मंदफलानयने कृतं युद्धं तैष्योकांतरांततक्रमेण वागानगौः ७५ यं
च शप्तत्वाशरैः पंचभिः खरैः ३० स्त्रिंशद्भिर्मितं फलं कलादिकं हि स्यंग्राह्यं तद्भूते मंदफ
लस्यात् विद्मवो बुधशुक्रयोर्मंदां कांतरे हि गुणं पंचभिर्मितं तत्तयोर्गतिफलं स्यात् तत्प्रा
ग्वत्केन्द्रे कुलीरमृगषड्भूगतेत्यादिर्नृनर्ण इतो गतौ दद्यात्सामंदः स्यष्टागतिः स्यात् ॥ अथ
स्यष्टगति साधनं माह ॥ भौमाच्चलांकविवरमिति ॥ भौमाद्वितीय शीघ्रकेन्द्रं फलसाधने युद्धं
तैष्यचलांकांतरंतक्रमेण एभिर्मितं भौमस्य पंचभक्तं बुधस्य स्वपंचमांशोनयुक्तं कार्यं गुरौ स्त्रि
भिर्मितं शुक्रस्य चतुर्भक्तं शनौ हि गुणं सयंच ५ भक्तं तद्भूतेः शीघ्रफलं स्यात् तेन सामंदस्यष्टागा
तिः सयचयेहीनयुक्ता कार्याचलांकस्य सययेहीना कार्या अधियुक्तेत्यर्थः सोमस्यष्टागतिः स्यात् के
चेद्भूक्रुणात्यातिता तदा तु वक्रा स्यात् एतद्भूक्तं भवति शीघ्रफलमृणमधिकं मंदस्यष्टगति
न्यूना तदा क्रुणात्यातिता विपरीता स्यात् मार्गावक्रा स्यादित्यर्थ उदाहरणं भौमस्य मंदां कांत
रं २८ शरैः ५ भक्तं फलं ५ ३६ इदं कर्कादिकेन्द्रान्मध्यगतौ ३१ २६ युक्तं जातं मंदस्यष्टागतिः

१३

१३

५ इदं मकरादिकेन्द्रत्वात् मध्यमगतौ ५ हीनं जानामंदस्यष्टा ४।४२ चलोकांतरं २ त्रिभक्तं फलं चयं ०।४०
 अनेन युक्तामंदस्फुटा ज्ञातास्यष्टा गतिः ५।२२ अथ शुक्रगतिस्पर्ष्टीकरणं मंदोकांतरं २ द्विगुणं ४ चारो ५
 ३९ २ भौमस्य चलोकांतरं ४० पंच ५ भक्तं फलं ८० चय फलत्वाद्नेन युक्तामंदस्फुटा ज्ञातास्य
 ष्टा गतिः ४५ २ ॥ **अथ बुधगतिस्पर्ष्टीकरणं** ॥ मंदोकांतरं १२ द्विगुणं २४ पंच ५ भक्तं फलं ४५ ४०
 कर्कादिकेन्द्रत्वात् मध्यमगती ५९ ८ युक्तं जातं मंदस्यष्टा गतिः ६३ ५६ चलोकांतरं ३३ स्वपंचभक्तं
 फलं ६३६ युक्तं ३९ ३६ चय फलत्वाद्नेन युक्तामंदस्फुटा ज्ञातास्यष्टा बुधगतिः १०३ ३२ ॥ **अथ गुरु**
गति साधनं ॥ मंदोकांतरं ९ खगमे ३० भक्तं फलं ० १८ गुरुगति ५० मकरादिकेन्द्रत्वात् मध्यमग
 तौ ५९ ८ हीनं जानामंदस्यष्टा गतिः ८२० चलोकांतरं ४८ चतुर्भक्तं फलं चयमं १२ अनेन
 युक्तामंदस्यष्टा ज्ञातास्यष्टा गतिः ॥ **अथ शनैर्गति साधनं** ॥ मंदोकांतरं ४ वायानगै ७५ भक्तं फ
 लं ० ३ कर्कादिकेन्द्रत्वात् मध्यमगतौ २० युक्तं जानामंदस्यष्टा गतिः २३ चलोकांतरं ६ द्विगुणं १२
 पंचभक्तं ५ फलं चयमं २२४ अनेन युक्तामंदस्यष्टा ज्ञातास्यष्टा गतिः ४ २७ अथ शुक्रभौ
 मयोरंत्यशीघ्रांकागमनेयहेतुरं पततो सतस्तत्र स्फुटयोः पुनः स्पर्ष्टीकरणमाह ॥ **शुक्ररयो**
रिति ॥ शुक्रभौमयोः फलमवौको यदि अंत्यगो भवति एकादश ११ धोवा भवति तदा शीघ्रकेन्द्र
 स्पंचदश हूते भौमाभागे भौमेषोषां शास्ते पृथक् स्यात्पाः एकत्र अक्षभूम्यः १५ पातिताः
 शुद्धाः तयोः पृथक् स्यात् भागशोधितभागयोर्मध्येऽत्यासेयाह्याः ते शुक्रस्य ३ त्रिभक्ताः

ग्रहला. टी. भौमस्य पंच ५ भक्ताः फलं भागाद्यं ग्राह्यं तत्स शीघ्रफलवद्दत्तं तेषां ग्रहे देयं तौ शुक्रभौ-
 मौस्यष्टौ भवतः एवं बुधगुरुशने प्रराणां मध्ये यस्य कस्यापि शीघ्रफलानयने अंत्याकागमने।
 अंतरं पातति तत्र भौमशुक्रयोरेवां कबहुत्वा इत्तं अन्येषां स्वल्पत्वान्नोक्तं अथ कुजबुधशुक्रा-
 णां गतौ विशेषमाह ॥ **कुजबुधेति** ॥ भौमबुधशुक्राणां चेच्च लोकः शीघ्रां कोतिमः स्यात्तदा शीघ्र-
 केन्द्रस्य शेषांशाः दशहताः कार्याः ते क्रमान्नर्गाग्निभिर्भक्ताः एतदुक्तं भवति कुजस्य शीघ्रफल-
 साधने शीघ्रकेन्द्रस्य पंचदशहतभागेभ्यः ये शेषांशास्ते नगौ ७ भक्ताः फलं रघुदहने ३५ युक्तं
 बुधस्य चेतदा अदिमि ७ भक्ताः फलं सप्तगोभि ९७ युक्तं शुक्रस्य चेतदा अग्निमि ३ भक्ताः फलं त्रि-
 वाणौ ५३ युक्तं तदा तेषां तद्गतिफलं स्यात् पूर्वसाधितं भौमचल्लोकविवरमित्यादिना गतैः शी-
 घ्रफलं तन्न ग्राह्यं इदं गतिफलं मंदस्फुटौ सदा रूपां कार्ये अग्निमस्य क्षयत्वात् सा स्पष्ट-
 गतिः स्यात् ॥ **अथ भौमादीनां वक्रस्य शीघ्रकेन्द्रमागनाह ॥ त्रिनृपौरिति ॥** भौमादीनामेभिः
 च लकेन्द्रभागैर्वक्ता स्यात् भौमस्य तैः २६३ एतत्तुल्यैः अंतिमशीघ्रकेन्द्रभागे सदिनेव
 क्रं भवति ततो बुधस्य शरजिष्णुभिः २४५ शीघ्रकेन्द्रभागैर्वक्रं भवति गुरोः शरकै २२५ शु-
 क्रस्य नगभूयैः १६७ शने स्त्रिभवेः ११३ एभिश्च लकेन्द्रभागैर्भगणा सति तैः भगणो द्वादश

राशयः तेषां भागा ३६० तेभ्यः शुद्धैरित्यर्थः १९७ २२५ २३५ २९३ २४७ एतत्तुल्यैरंतिमशीघ्रकेंद्र
 भागैः क्रमाद्दोमारीनां मार्गस्यादिति ॥ अथ कुजगुरुशनिनामुदयभागानह ॥ स्थितिजोष्टयमेरिति ॥
 स्थितिजोभौमः अष्टयमैः २० शीघ्रकेंद्रभागैः पूर्वउदेति गुरुदि १५ शीघ्रकेंद्रभागैः पूर्वउदेति रवि
 भौमः शनैश्चरः सप्तचंद्रैः १७ शीघ्रकेंद्रभागैः पूर्वउदेति राभिः स्वस्वोदयभागैर्विहीनैर्भगणोशैः ३६० उ
 त्तरितैः ३३२ ३४६ ३४३ एतत्तुल्यैः अंतिमशीघ्रकेंद्रभागैः अपरत्रयपश्चिमेऽस्तं याति ॥ अथ बुधः
 शुक्रयोरुदयास्त **भागानाह ॥ स्वशरैरिति ॥** परेपश्चिमायां दिशि बुधशुक्रयोः क्रमात् स्वश
 रैः ५० जिनैः २४ एतत्तुल्यैः शीघ्रकेंद्रभागैः तद्दिने उदयं स्यात् अक्षदिनैः १५५ नगादिभूमि १७७
 प्रतीच्यां अस्तं अक्षनखै २०५ **हो ३१७** भिः शीघ्रकेंद्रभागैः प्राक् पूर्वदिशितयोरुदयं स्यात्
 दिग्दहनैः ३१० षट्सुरैः ३३६ प्रागस्तः अथैभ्यः शीघ्रकेंद्रां शीम्यः इष्टकेंद्रां शान्यूनाधिकास्तदांतर
 दिनसाधनमाह ॥ **वक्रोदयादिति ॥** वक्रोदयादीनामवधेः प्रागुक्ताः भागास्तेभ्यो धिकाहीनाः अंत्य
 शीघ्रफलसाधने शीघ्रकेंद्रभागास्तदा उक्तेष्टभागानामंतरं कार्यं ते अंतरभागाः भौमस्य दिगु
 णाः बुधः ३। भक्ताः गुरोः स्तिकांशकाः स्वकीयनवांशेनान्विताः शुक्रस्य १० दशहताः संतंष
 दिहताः शनैकुलभक्ताः आप्तदिवसैः क्रमेण गतेष्वः दिवसादि स्यात् तद्यथा उक्त शीघ्रकेंद्र

वक्रादि

ग्रहलादी-

तपश्चिमाद
यात् १५

मा

१०

अस्तात्

भागभ्यः दृष्टकेंद्रांशः हीनाः तदा एष्याज्ञातव्याः यदाधिकास्तदागतदिवसमभवन्तीत्यर्थः ॥
अथ चक्रोदयास्तमार्गदिवसानुक्रममाह ॥ पूर्वोदयादिति ॥ चादेबुधस्य पूर्वोदयात् दंतै ३२ दिने
परेपश्चिमायामुदयः ततः परोदयादंतै ३२ नृजुगतिः वक्रत्वं स्यात् ततोवक्रगतेर्दंतै ३ स्थि
भिसोयासंपश्चिमास्तं स्यात् ततः पश्चिमास्तं अष्टिभिः १६ एतं क्रमः पूर्वोदयः स्यात् ततः
पूर्वोदयात् आभ्यांशैः त्रिभिर्मार्गः स्यात् मार्गो दंतैः ३२ पूर्वोदयः स्यात् एवं पुनः पुनर्गणनी
यं अथ भृगोः शुक्रस्य तद्वत् तै नैव क्रमेण एभिर्दिनैरुदयाद्यं स्यात् हिमास्यामास इत्येतत्
तोऽष्टाभिर्मासैः तातोयं द्विभुवाचरणरहितेन सेन द्वाविंशतिदिनै २२ ततोऽष्टिणामास
स्य चतुर्थीशेन दिना ८ दृक्केततोविचरणैकेन चतुर्थीशो निर्मसै न द्वाविंशतिदिनै २२ नतोष्टमा
सैः एवमित्यादिक्रमेण शुक्रस्य पुनश्चक्रंगणनीयं ॥ **अथ भौमशनिगुरुणां दिनोह ॥ भौमस्ये**
ति ॥ भौमस्यास्ताद्देहै धर्मासैरुदयः स्यात् उदयादृश १० मासैकुटिलत्वं वक्रत्वं स्यात् वक्रात्
लोचनाभ्यां २ मासाभ्यां रुजुत्वं मार्गो भवति मार्गो हि गिर्भौमोदु अस्तो भवति एवं पुनः पुनर्गण
नीयं जीवस्य गुरोः उदयकुटिलजुत्वमौखं स्यात् उर्या २ एकेन मासेन सचरणा युगैः सपादंच
तु धर्मासैः दिन ८ ततः सागरेर्मासै धर्मां द्विवेदध मासैर्दिनै ८ पुनः पुनर्गणनीयं सौरैः

३२

१५

एवं

१ ८
३ १५
४ १५
३ १५

श
भि

नै श्ररस्य तद् द्वौ मवत् ज्ञेयं सचरण १ भुवासपादेन मासेन १ दिन ८ ततः साहै स्त्रिभिर्मासे ३
 दिन १५ ततः साहै श्रतुर्मासेः ४ दिन १५ ततः साहै स्त्रिभिर्मासे ३ मासे दिनै १५ एवं पुनः पुनर्गणनीयं
 ॥ इति श्री शिवाकरात्मजविश्वनाथदेवज्ञविरचिता ग्रहलाघवस्य भौमादिस्पष्टीकरणोदाहृतिः स
 माप्ताः ॥ ३॥ अथ त्रिप्रश्नोदाहरणं ॥ तत्र तावन्मेषादि राशीनां स्वोदया नाह ॥ लंकोदया इति ॥ ए
 ते लंकोदयाः विघटिकाः पलात्मकाः सुः मेषस्य गजमानि २७८ वृषस्य गोकंदस्याः २९९ मिथुन
 स्य त्रिपक्षदहनाः ३२३ एते उक्रमस्या विपरीताः कीटादित्रयाणां भवन्ति एते क्रमगो क्रम
 स्थैः चरदत्तैः स्वदेशीय चरखंडैः हीनान्विताः कार्याः तद्यथा क्रमस्यास्त्रयः क्रमस्थे स्त्रिभि
 श्ररखंडैर्हीनाः उक्रमस्यास्त्रयः उक्रमस्थेभिश्चरखंडैर्युक्ताः कार्याः मेषादितो मेषमारभ्य
 वरां राशीनां मुदयाः सुः इमे उक्रमतः धटतः तुलादितः षट् उदयाः सुः तथा कृते जाताः स्वो
 दयाः ॥ अथ लग्नसाधनं ॥ श्लोक इत्येनाह ॥ तत्कालार्केति ॥ तदनुजहीति ॥ यत्र कुत्रापि ग्रह
 आत्यते तत्रेष्टघटिकाभिः सूर्यादिमध्यमग्रहेषु चालनं देयं तदनं स्पष्टीकरणं कायं यैः स्प
 ष्टग्रहेषु चालनं दीयते तदयुक्तं ॥ अथोदाहरणं ॥ सूर्योदयादिष्टघटी १० पल ३० मध्या
 मसूर्यः १४ १३ ४२ गतिः ५९ ८ इष्टघटी १० पल ३० वक्ष्यमाणगतगम्यदिनाह तद्युमुक्ते रिसादि

महस्त्रि

नं

ग्रहलादी- नातोतंचालनंकलाघं १० २० अनेनसुकोरविःजातः तात्कालिकोऽर्कः १४'२४'२मंदोच्चं २१ मध्यमो
 १८'०० शोधितेजातंमंदकैदं ११३ ३५ ५८ मंदफलंधनं १ ३० ११ संस्कृतोरविः १५'५४'१३च २२१
 रंरुणो १३ अनेनसंस्कृतोजातःस्पष्टतात्कालिकःसूर्यः १५ ५२४० अयनांशा १८ १० २५३
 सायनोऽर्कः १२४ २४० त्रिंशद्घूः३० शोधिताःभोग्यांशाः ५५५१२० एते ह्यभस्योदयो २१० ३०४
 ५३ गुणितः १५० ६४५ २० खत्रु ३० धृतःजातोभोग्यकालःपयः ५० एवंअमुनैवप्रकारे ३४२
 ३०४ रायतांशैर्भुक्तभाग्यैर्जातकालोभुक्तकालःस्यात् अभीष्टघटीपलेभ्यः १३० भोग्यकालः ३४५
 ५० शोधितःशेषं ५८० ह्यभादग्रेमिथुनोदयेशेषाछोदितेशेषं २७६ मिथुनादग्रेकको ३३५
 दयः ३४२ अयेनशुद्धति अतःशेषं २७६ गगनगुणा ३० घं ८ २८० अशुद्धःकर्कस्तस्यो
 दयेन ३४२ भक्तंलघुमंशाद्यफलं २४ २२ ३९ मेषादशुद्धपर्यंतंराशयः ३ अस्मिन्नलवा
 घेयोजितेजातं ३२४ १२ ३९ इदंअयनांशैः १८ १० ह्यनंजातंलग्नं ३६'२'३० ॥ **अथभोग्य**
कालादत्येष्टकालेसतिलग्नसाधनंलग्नादिष्टकालज्ञानंवाह॥भोग्यतोत्येति॥ सूर्योदया
 सूर्यः दिष्टघटी १४'४३'५० उक्तप्रकारेणजातोभोग्यकालः ५२ अस्मादिष्टकालप
 लात्मकोनूनोर्यं ४० खरामा ३० हतः १२०० सायनसूर्योदयःह्यभादयः २५३ तेनभक्तः

सादि

फलमंशाद्यं ध धध ३५ अनेन युक्तो रविर्जातं लम् २१० २१ ५॥ **अथ लग्नादिष्टकालानयनं ॥** ३६ जन्म
२३७ अयतांशयुक्तं ३२४ १२ ३७ एवं यातांशौ वेद्यात काल इ **मालनसंभागाः** २४ १२ ३७ साय गत
न लग्नराशुद्ध्येन ककारेण ३४२ गुणिताः ८२७९ ५४ ५४ खाग्न्यु ३० धृताः फलं तनोर्भुक्तका
लः ७२६ ततोऽर्कभोग्यकालः तनोर्भुक्तकालेन २७६ युक्ताः ३२६ सायनसूर्यसायनलग्नयोर्म
ध्ये मिथुनोद्ध्यः ३० ध तेन युक्ताः ६३० षष्टि ६० भक्तः जातो लग्नादिष्टकालः १० ३० यदा सायनल
ग्नाको रकराशौ तदा इष्टकालसाधनमाह **॥ यहीति ॥** सायनलग्नं २६ ३७ ५० सायनसूर्यः १२३ ५३
२५ अनयो रंशौ तं ध धध ३५ अनेन युक्तो नवमोद्ध्यो गुणितः १२०० अवाग्नि ३० भक्तो जातो इष्ट
कालपलाद्यः ४० षष्टि भक्तो जातो घटिकादिष्टकालः ० ४० यदा सूर्याच्चनमूनं तदेष्टकालसाध
नमाह **॥ इनतेति ॥** यदा एकराशौ इनतः सायनसूर्योद्ध्यः सायनलग्नं चेदं शादिना ऊनं तदा तदं
शौ तदहोद्ध्ये सादिना इष्टकालः साध्यः स इष्टकालः सूर्योद्ध्यो घटिस्मिन् समये इदं लग्नं साधितं त
स्मादिष्टकालादग्निम इष्टकालो भवति द्वितीयसूर्योद्ध्यपर्यंतं शेषकालो भवतीत्यर्थः स शेषका
लः घुरात्रात् षष्टि ६० घटिका मध्ये शोध्यः सूर्योद्ध्यो दिष्टकालो भवति यस्मिन् समये इदं लग्नं
साधितं स इष्टकालो भवतीत्यर्थः निशितुरात्रौ लग्ने क्रियमाणे सति सरसभाकोत्तरसरसभा

प्रहलादी. शिषट्केन युक्ता सूर्यादिष्टकाले तनुं लग्ने साध्यं ॥ अस्योदाहरणं ॥ सूर्योदयादिष्टघटिका ५२ म
 धमसूर्यः २३ धर गतिः ५९८ अर्भिः घटिभिः ५९ चाखितः सूर्यः २५ २२ ५० मंदके ई २२२
 ५८ २० मंदफलं धनं १२८ ५२ अनेन संस्कृतोरविः १६ ५० धर चरं क्रणं २५ संस्कृतो जातो ता
 कालिकः सूर्यः १६ ३९ ७ सायनः सषड् ५२ २५ ५९ उक्तवद्गोप्यकालः ५९ इष्टघटी ५९ पले
 भ्यः २५ ५० एतद्दिनमानेन ३३ १० रहिताः जाताः सूर्यास्तादिष्टघटिकाः २५ ५० भोग्यकाल ५९
 इष्टघटी ५९ पलेभ्यः २५ ५० शोधितः शेषं २५ ९२ प्राग्वज्जातं लग्ने १ २९ ५९ ९९ अत्र ये करा शो
 लमं रवितो न्यूनमतस्तयोरं शान्तरं ७ २ ५६ इ न उदयेत्यादिना कल्पितेष्टकालात् ५९ आगतः शो
 षकाल २ अयमहोरात्रात् ६० शोधितो जातः सूर्योदयात् कल्पितेष्टकाल ५९ ॥ अथ गोलसंज्ञा
 यनसंज्ञादिना ईश अर्द्धज्ञानं यत्नो ज्ञानं चाह ॥ गोलाविति ॥ खेचरे ग्रहे क्रियधरसभेसोम्यया
 स्योगोलोस्तः मेषादि राशिषट्के स्थिते ग्रहे उत्तरगो ॥ तुलादि राशिषट्के स्थिते ग्रहे दक्षणा
 गोलः अथ नक्रात्मक रास्य द्वे उत्तरायणां कर्कासट्के दक्षिणायनं अथ पंचेदनाद्युः २५ पंच
 दश २५ घटिकाः क्रमेण चर पलेर्युतो नाकार्याः एतदुक्तं भवति उत्तरगोलस्य सायनं सूर्ये युता
 दक्षिणगोलस्ये रहिताः कार्याः तद्द्वारा ईदिना ईस्पात् तेन दिना ईन अयुक्ताः २५
 ० २९ ३ ७ ११ अथ इतत्त उदयुत्तनः इत्यस्योदाहरणं सायनसूर्यः १ २४ १८ २७ सा
 यनलग्ने

नः
 १७

त्यात्

हिताः स्वगुणानि शाहं स्यात् ते द्विगुणिते दिनरात्रिमाने स्तः उदाहरणं पंचेदनाद्यः २५ सायने
 सूर्यस्योत्तरगोलचरपलेयुता जातं दिनार्द्धं २६ ३३ इदं द्विगुणं जातं दिनमानं ३३६ घस्रद्विगुणं
 हिताः स्वगुणाः जातं निशाहं २३ २० द्विगुणं जातं रात्रिमानं २६ ५४ अथ अक्षछाया पलभांशु
 ५ घाः पंचगुणिताः २८ ४५ अनेन रहिता इषु ५ घाः अक्षछाया जातायमाशाः दक्षिणाः पला
 शाः २५ २६ ४२ एते सर्वे दक्षिणः ॥ अथोन्नततसंज्ञा अक्षकर्णज्ञानमाह ॥ यातं शेषेति ॥
 सूर्योऽस्यादिनाहं पर्यंतं पूर्वदलंतत्प्राक्पूर्वके पाल इत्युच्यते मध्याह्नादुपरिसूर्यास्तपर्यंतं पश्चि
 मदलंतं अपरत्र पश्चिमक पाल इत्युच्यते प्राक्पाले सूर्योऽस्याजातो गतो यः कालो घटिका
 त्मकः स उन्नतः उन्नतसंज्ञः पश्चिमकपाले यो दिने शेषः स उन्नतः स्यात् प्राक्पाले न तं उन्नतं च
 पूर्ववति पश्चात्कपाले पश्चिममित्यर्थः तेनोन्नतेन ऊनं घुस्वं डं दिनाहं तं स्यात् ॥ उदाहरणं
 ॥ सूर्योऽस्याद्गतघटी १० पल ३० पूर्वकुपालत्वाजातं पूर्वोन्नतं १० ३० अनेन रहितं दिनार्द्धं २६
 ३३ जातं न तं पूर्व ६३ अक्षछाया ५ अस्यावर्गः ३३१३ अस्य पंचविंशासंशः ११९ अने
 न युक्तामार्तं जः २२ जातो गुलाद्यक्षकर्णः २३ २९ २१ ॥ अथ हारा नयनमाह ॥ वेदेशा इति ॥ च
 रं ९३ पंच ५ मत्तं फलं २८ ३६ सायनसूर्यस्योत्तरगोलस्य तादनेन युक्ता वेदेशा इति २१४ जातो

रु

५१४५

ग्रहलाटी हारः १३२ ३६ नतं घटिकाई ३० युक्तं १३३ अस्यवर्गः ४२ ५४ **हाभ्यां भक्तः जातः समाख्यः**
 २१ २९ चेन्नतं सार्द्धं त्रयोदशाधिकं स्यात्तदा तत्सार्द्धं त्रयोदशाहीनं कृत्वा यद्दधिकं तद्देहै ध अतुर्भि
 गुणानीयं तेन फलेन हीनः समाख्यः असौ स्पष्टः स्यात् यदा सार्द्धं त्रयोदशे भो नूनं नतं तदा तु स
 माख्यो यथा स्थित एव ॥ **अस्योदाहरणमग्रे प्रहर्षते ॥** अथाभिमतहारा नयनं हारः २३२ ३६ स
 माख्येन २१ २९ रहितः २१ १९ अक्षैर्यो न भक्तः फलमभिमतो हारः ८२० ॥ **अथ भाज्यज्ञानं इष्ट**
कर्णज्ञानं इष्ट छायाज्ञानमाह ॥ हि घेतिः ॥ अक्षमा ५४ ५६ दशगुणिता ५९ ३० अनेन चरं ९३ भ
 क्तं फलं २३९ वर्गीकृतं २३६ द्विनिघ्नं ५ २ इहं स्वकीयेन पंचमांसेन २२ युक्तं ६१४ युगभवा १२
 ध न्वितं जातो भाज्यः २२० १४ अयमभिमतहारेण ८२० भक्तः फलमंगुलादि इष्ट कर्णः १४
 २५ अस्यवर्गः २०९ ५० अर्क १२ वर्गः १४४ अनयोरंतरं ६३ ५० अस्य मूलं ग्राह्यं साइष्ट छाया
 भवेत् तत्र सछेदांकस्य मूलानयनप्रकारः यत्र कुत्रापि सावयवांकस्य इयस्य मूलानयने उर्ही
 कः षष्ट्या गुण्यः अधस्यांकं न युक्तः घुनः षष्ट्या गुण्यः एववारद्वयं षष्ट्या सवर्णितं कार्यं पश्चा
 तत्कांत्यादि षमादित्यादिना मूलं ग्राह्यं यछेषंतत्सैकं १ कार्यं तदनंतरं षष्टिगुणितं द्विगुणितं
 न मूलेन वि युक्तेन भक्तं आप्तं फलं मूलाद्धः स्याप्यं एकवार मूर्द्धां केष्विभक्तं कार्यं तत्सावयवांक

ॐ
 स्यसूक्ष्ममूलं भवेत् एवं सावयवैकत्रयेवारचतुष्टयं षष्ट्या सवर्णितं कार्यं उक्तवन्मूलं तद्द्वारद्वयं षष्टिभक्तं
 कार्यं **॥** एवमग्रेपि बोध्यं अत्र समावृत्त्या षष्टिगुणं कार्यं न तु विषमावृत्त्या कर्णाकिं १२ वर्गयोरंतरं
 ६३ इदं सूक्ष्ममूलार्थवारद्वयं षष्ट्या सवर्णितं जातं २२ ९८०० अस्मादुक्तवन्मूलं ४७९ मूलावशेष
 कै ३५९ सैकं ३६० षष्टिघ्नं २१६०० विकलान्वितं २१६०० द्विसंगुणेन मूलेन ९५८ द्वियुक्तेन ९
 ६० भक्तं फलं २२ मूलादधः स्थापितं जातं ४७९ २२ षष्टि ६० भक्तं जातं मूलं ७ ५९ २२ इदमेव इष्टछा
 या ७ ५९ २२ यत्र कुत्रापि सावयवांकस्य यथास्थितमूलं चेद्भूयते तदांतरं पतति मूलस्य वर्गश्चेत्की
 यते तर्हि वर्गो को न भवति इति कारणात् सावयवांकस्य यथास्थितं मूलं च ग्राह्यं अंशोदाहरणं क
 ल्पितमिष्टं ० २० अस्य वर्गः ० ६ यथास्थिर्वांकस्य ० मूलं ० शेषं ० ६ सैकमित्यादिना फलं ३३ एवं
 जातं मूलं ० ३३ इदं कल्पितेषु मूलं न जातं अथवा इष्टं ० २० अस्य मूलं ० ३५ अस्य वर्गः ० २० एवं
 स्वल्पांकेव ह्यंतरं पतति व ह्यंके कदाचित्संवादि भवति इति कारणादनयारीत्या मूलं न ग्राह्यं पूर्वी
 कप्रकारेण ग्राह्यं **॥ अथेष्टछायातो विलोमविधिनानतज्ञानमाह ॥** कर्णस्यास्य ह्यकर्मभाक्
 तियुते स्तदुक्तभाज्यो हरो भीष्टस्तस्य कर्णघातं रहितो मध्यो हरो हतः चेद्देहं कधरा २९
 धौ पृथगतौ वेहं कभू **॥** ना २९ ध्रुवाः ३ **॥** अस्तस्य पदं घटी मुखं नतं स्यादहर्दनाडी वियुक्

नो

धिक

पहला टी. १ अर्कवर्ग १५५ इष्टछाया ७५९२२ वर्गः ६३५० अनयोयोगः २०७५० अस्ममूलं जातः क
 र्णः १४२५ अनेन भक्तः माज्यः १२० १४ फलं अभिमतो हरः ८ २० २३ अयं पलकर्णेन १३/१८
 गुणितं १२१ ३ अनेन मध्ये हरौ १३२ ३६ रहित २१ ३३ अयं द्विगुणः ४३६ अयं स
 र्वाणि तः १५५ १६० अस्ममूलं ५६३ अर्द्धना ३० वियुकरहितं जातं नतं ६३ अथ सार्द्धं त्रयोदश
 शाधिकं नतस्योहाहरणं कल्पितं नतं १५ १० घटिका ३० युक् १५५० अस्मवर्गः २४५२६
 द्वाभ्यां भक्तः जातः समारख्यः १२२४३ नतं १५१० सार्द्धं त्रयोदशाधिकं अतः सार्द्धं त्रयोदश
 १३ ३० हीनं जातं १५० इष्टचतुर्गुणितं ६५० अनेन समारख्यः १२२४३ हीनः जातः स्पष्टः स
 मारख्यः ११६ ३ अनेन हारः १३२ ३६ रहितः १६ ३३ अक्षकर्णेन भक्तः फलमभिमतो हरः ११५
 माज्यः १२० १४ अभिमतो हारे ११५ भक्तः फलमिष्टकर्णः ९७ २९ अस्मवर्गः ९५० ३० अर्क
 १२ वर्गः १५५ अनयो रंतरं ९३५९० षष्ठ्या सवणितं ३३६ ९२४०० अस्ममूलं याता इष्ट
 छाया ९६५५३० अथ विलोमविधिना नतसाधनं छायावर्ग ९३५८५७ अर्क १२ मूल
 १५५ अनयो योगः ९५० २५७ मूलं जातः कर्णः ९७ २९ अनेन भक्तः माज्यः १२० १४ फलं
 अभिमतो हरः ११५ पलकर्णेन १३/१८ गुणितः १६२५ अनेन मध्ये हरः १३२ ३६ रहितः

अयं

जातं

११६ ११ दिगुणाः २३२२२ अयं वेदांकधराधिकः १९४ पृथक् स्यापिताः २३२२२ अयं वे
दांकभूमि १९४ रहितः ३८ २२ त्रिभिर्भक्तः फलेन १२४७ पृथक् स्युक्तः २४४९
अस्य मूलं १५ ४० अर्हताडी ३० रहितं कल्पितं नतं १५ १० रसा न सस्य परं मित्यस्योदाहर
णं चेद्देसांकधरा १९४ अधिकः पृथगतो वेदांकभूमा १९४ दित्यादिना जातो यमंकः ३८ २२ अस्य
षडंशेन ६ २३ पृथक् स्या २३२ २२ रहिताः २२५ ५९ अस्य मूलं १५ १२ अर्हताडी ३० वियुक्तजा
तं नतं १५ ३१ इदं कल्पितं नतं १५ १० तत्तुल्यं न जातं इतिकारणाद्गुणोद्गमः इति पाठो युक्तः ॥
अथ क्रांतिसाधनमाह ॥ स्युः खंडानीति ॥ सखाद्वये इत्यादीनि नवखंडानीस्युः ॥ यथा ४० ४० ३७
३४ ३० २५ १८ १२४ सूर्य १५ ५२ ४१ अयनांश १८ १० युक्तः १२४ २४१ अस्य भुजांशा ५४ ३ देश
भिर्भक्ता फलं गतखंडानि ४ शेष २४१ एष्य खंडेन २५ गुणितं १० १७ ५ दशभिर्भक्तं फलं १० १४
२ अनेन गतखंडयुति १८ १ युक्ताः १९ १६ २ दशभिर्भक्ता फलं लवादिक्रांतिः १९ १६ ४० सा
यनसूर्यस्योत्तरगोलखाजाता उत्तरा ॥ **अथ प्रकारांतरेण क्रांतिसाधनमाह ॥ चत्वारिंशदिति**
॥ तथा गतखंडानि ४० ८० १२७ १५९ १८१ २०६ २२४ २३६ २४० ॥ अस्योदाहरणं ॥ सायन
सूर्यस्य भुजांशा ५४ ३ देशभिर्भक्ता फलं ५ एतत्प्रमितं गतांक १८ १ अनेन राष्यांको २० ६

५२०

२६

ग्रहला.टी. रहितः २५ अनेन शेषं ध'२'ध'१ गुणितं १० १७५ दशभि १० भक्तं फलं १० ६५२ अनेन गतौ १५२ को
 युक्तः २० १६५२ दशह तौ शार्घ्यमः स एव २० ६५० ॥ अथ लाघवा र्यस्थूलक्रांतिसाधनमाह
 ॥ **षष्ठमिषुद्धिदृक्कुभिरिति** ॥ ६६५५२१ सूर्यस्य मुज्जांशाः ५५२५१ पंचदश १५ भक्ताः
 २० फलं ३ एतन्मितगतखंडयोग १७ एष्यखंडं ध शेषेण १२५२ गुणितं ३६ १० ध ४ पंचदशभि।
 १५ भक्तं फलं २ २५५१ अनेन गतखंड ७ युतिर्युक्ताः अंशाद्यपमोजर्तः २० २५ ५३ सुखेन
 संभवहृतिर्यवहारसुदर्थस्यादिति ॥ **अथ क्रांतिभागेभ्यो विलोमविधिना मुजभागा नयनमा**
ह ॥ ततो रलानीति ॥ लघुखंडकैः साधिता क्रांतिः १० २५ ५३ अस्माः प्रथमखंडे दशो धि
 तं शेषं २३ २५ शेषात् द्वितीयखंडे दशो धितं शेषं ७ २५ ५३ अस्मात् तृतीयखंडं ५ शो धितं शे
 षं २२५ ५३ तिथि १५ घं ३६ १० ५५ एष्यखंडकेन ध भक्तं फलं १२५१ ५५ मुद्धखंडसंख्या ३
 तिथि घा ५५ अनया लघुयुतं ज्ञातं सूर्यस्य मुजभागाः ५५ २५१ अथ सूर्यविना स्वयु
 क्तिदर्शना र्यदिना दीत् स्थूलं क्रांतिसाधनमाह ॥ **घुद्धलेति** ॥ दिनाहं १६ ३३ तिथय १५ ख
 योरंतरं ३३ षष्टि घं ज्ञातं पलात्मकं चरं ९३ इहं स्वकीयेन गज ८ भागेन ११ ३७ ३० युतं १७४
 ३७ ३० अक्षप्रमयो ५ ५५ भक्तं सवर्णिते मास्या ३७ ६६ ५० भाजको २०७०० भा

एतेकांतिभागाः द्वादशपञ्चदशोमेधिकत्वा उत्तराज्ञाताः अथ खंडके विना ३

७२
प
क
प

जानास्त्रिंशुभागाः १८ ११ १४ एते पञ्चविंशति २५ कलाभिः युक्ता जाता सूर्यस्य क्रांतिभागाः १८
३६ ४४ द्वादशकृशपृथुते क्रमाद्याम्यसौम्या भवन्ति तद्यथा पञ्चदशघटिकाभ्यो दिना ईत्य
ने सति दक्षिणः अधिके उत्तराज्ञेयाः ॥ क्रांति साधनमाह ॥ सायनेति ॥ सायनसूर्यस्य भुजांशाः
५४ २४२ एषां दशांशाः ५ २४ २६ अनेन धृतिरहिता २२ ३५ ४४ इदं दशांशेन गुणि
ता ६८ ४ १९ इदं दिस्या ६८ ४ १९ दिनगैर्भक्ता फलं ५६ ४३ अनेन सहला सुयोः ४ ३० रहि
ताः ३३ १७ अनेन पृथक् स्या भक्ताः फलं भागाद्यंमः उत्तरः १९ ८ ५१ यत्र कुत्रापि ग्रहस्य क्रां
ति साधनं प्रथम प्रकारेणैव कार्यं ॥ अथ नतांशपरास्य साधनमाह ॥ क्रांत्यक्षजसंस्कृ
तिर्नतांशामध्यासंगताः पृथगस्य निध्नाः युक्ते पृथगां तैर्यमात्राः शक्रक्षमापति भवन् स्थि ना
राख्यः अत्रैक दिशि योगः भिन्न दिशि उत्तरमिति ज्ञेयं क्रांति उत्तराः १९ ६ ४७ अक्षांशाः दक्षि
णाः २५ २६ ४२ अनयोर्भिन्न दिक्त्वादन्तरेण जातानतांशाः दक्षिणाः ६ २० २ एते मध्यां मध्या
ह्नास्युते नतांशाः ६ २० षड्भुक्ताः फलं १३ २० पृथक् ईस्यैवर्गः १६ ५१ अयं पृथक् चैर्युक्तः
२ २० ११ क्षमां भक्तः फलं १५ ५ अनेन शक्रक्षमा ११ ४ रहिता जातः पराख्यः ११ २ ५४ ५५
॥ अथो नतांशपरास्य साधनमाह ॥ क्रांत्यक्षजेति ॥ क्रांत्यक्षजसंस्कारेण जातानतांशां दक्षि

ग्रहला-टी-
 ये
 २१
 न
 ३
 ग
 २१

णाः ६२० २ नतां शौहीतानवति ९ आता उन्नतांशाः ८३ ३९ ५८ एतेदिनाईजास्युः ततः उन्नतां
 शोभ्यः कांयं शाः लघुखंडकैः सपराख्योभवति उन्नतांशाः ८३ ३९ ५८ अस्माद्धनुषंडकैः
 साधिताक्रांति २३ ३४ ३९ अस्याः परास्मेतिसंज्ञा ॥ अथनतात् ॥ यंत्रभागानाह ॥ घट्टिलयु
 तमिति ॥ नतं ६३ घटीहल ३० युतं ६३३ तिथिगुणं ९८ ५ दिनाईन ९३३ भक्तं ५ ५८
 १२ वगीकृतं ५ १४ २६ परास्मेन २ १२ ५४ ५५ गुणितं ३९ ७८ ११ ४ ९ ३ धिरुद्रो २१ ४ २ ३ ५ ५
 १९ जाकृति २२ ८ युतं २६ ५ ४ २८ दिगुणोपरास्मेन २२ ५ ४ ९ ५० रहितं ३७ ४ २८ अस्यमूलं
 ६५ २० रसदृष्टं ३६ ३ २० अनेलेनितं नताः यंत्रभागस्युः ३३ ३२० यत्रनतसंबंधस्तत्रनतां
 शात्साधितोयः पराख्यसग्राह्यः यंत्रोन्नतसंबंधः स्तत्रोन्नतांशात्साधितोयः पराक्षः सग्राह्यः
 ॥ अथयंत्रभागेभ्यः विलोमविधिनानतसाधनमाह ॥ सगमननेति ॥ यंत्रभागाः ३३ ३२० त्रि
 मिश्रुक्ताः ३६ ३२० षड्भिर्भक्ताः फलं ६५ २० अस्यवर्गः ३७ ४ २८ दिगुणोपरास्मेन २२ ५ ४ ९
 ५० युक्तः २६ २ ५ ४ २४ जाकृतिभि २२ ८ रहितः ३५ ५ ४ २८ एभि २१ ४ गुणितः ३९ ७ ९ २०
 १२ परास्मेन १२ २ ५ ४ ५ ५ भक्तफलं ३५ ४ २५ ५ ५ ५ १० दिनाईन २६ ३३ गुणितं ९८
 १५ पंचदशभिर्भक्तं फलं ६ ३३ खगमैः ३० पत्तैरहितं जातं घट्टिकादिनतं ॥ अथप्रकारांतरेण

38

उन्नतात् इष्टकर्णसाधनमाह ॥ न वतिगुणीतमिति ॥ इष्टकाले उन्नतं २० ३० लव गुणितं १४५ सा ८९
 ५ ६ दिनाईन २६ ३३ भक्तफलभागां ५७ ५ ५८ अस्माच्च घु खंडकैः क्रांति २० १३ ३५ क
 थितपरं २३ ३९ अनेन गुणिता क्रांतिः ४७६ ५३ २५ अनेन रवितव वट् ६९ १२ भक्ताफलमंगुला
 घः कर्णः १४ २९ ॥ अथ विलोमविधिना इष्टकर्णद्विन्नतघटीसाधनमाह ॥ तरणीति ॥ तरणिन
 वरसा ६९ १२ कर्णेन २४ २९ भक्ताः फलं ४७ १४ १७ पराख्येन २३ ३४ ३९ भक्तं सवर्णिते भाज्यः
 १७८० ५७ भाजकौ ४८७९ भाजनाच्च सा क्रांतिः २० १४ २८ अस्मात्ततो हलानि शोधयेदि
 सादिना जाता भुजां शा ५७ १५ एते दिनाईन २६ ३३ गुणिताः १४ ५ ५४ भवति ९० ह
 ताः फल मिष्टोन्नतं २० ३० ३ येष्टोन्नतकालात् यंत्रोन्नतां शा नयनमाहः ॥ खंडकेति ॥ उन्नत
 घटिक २० ३० खंडका १४ ५ ० दिनाईन २६ ३३ भक्तफलभागाः ५७ ५ ५८ अस्माच्च घु खंड
 कैः क्रांतिभागाः २० १३ ३५ पराख्येन २३ ३४ ३९ गुणिताः ४७६ ५३ २५ सिद्धा २४ सा २९ ५२ १३
 अथ सततो हलानि शोधयेदि सादिना जाता भुजां शा २५ ४५ ४८ येते यंत्रोन्नतां शा अथ
 एयंत्रोन्नतां शा ज्ञाने सति उन्नतकालमाहः ॥ अ भिमतेति ॥ अभिमतयंत्रलवानां ५५ ४५
 ४८ लघुखंडकैः क्रांति १९ ५२ १३ जिन २४ निघा ४७६ ५३ पराख्येन २३ ३४ ३९ भक्ताः फलं

ग्रहलादी २० २३ ३५ अस्माद्भुजोर्गः ५७ ५ ५६ दिनाहने २६ ३३ गुणिताः ९४ ५ खनबोधताफलं पूर्व
 कपालेजातागतघटिकाः २० ३० अथयंत्रज्ञानतां शादिष्टकर्णततप्रयंत्रोन्नतां शसाधने
 यंत्रबोधेति माहः यंत्रलवानां ५५ ४५ ४८ लघुखं उकैः कोतिलवाः २० ५२ २३ अनेनव स्विभदस्त्राः २८
 भक्तः फलमंगुलादिष्टकर्णः २४ २९ ३८ इष्टकर्णेन २४ २९ ३८ वस्त्रिभदस्त्रा २२८ म
 काः फलंजातोपमः २० ५२ १३ अतस्ततोदत्तानित्यादिनिमित्तज्ञां शाजातायं चोन्नतलवाः ५५
 ४५ ४८ ॥ अथनविकादि कुंडमंडपादिविधौ रिकसाधनमाहः ॥ वृत्ते समेति ॥ जलादिनां समी
 कृतायां भुवि ते ह्येते तत्र केन्द्रस्थ शंकोद्गारं गुलस्य छायाग्रं यंत्रह्ये प्राक्कपाले वि शति प्रवि
 शति तत्रचिह्नकार्यैः पर्यपश्चिमदिक् स्यात् ५ पराद्देयचरुतेऽप्येति निर्गच्छति सा पूर्वदि
 क् भवति ताभ्यां पूर्वापरचिह्नाभ्यां सिद्धिमेरुदक्याभ्यां भवति एतदुक्तं भवति पूर्वाचिह्नात् पर
 दकृचिह्नपर्यंतं वृत्तं कार्यं पश्चिमचिह्नात् पूर्वचिह्नपर्यंतं वृत्तं कार्यं कृते सति मत्साकारोद्ग
 श्यते मध्ये मुखपुच्छगतारुद्धः दक्षिणोत्तराभवतीत्यर्थः अथ प्रकारं तरेणादिक साधनं भुज
 साधनं चाहः वाक्येति प्रकारं तरे सूर्यस्य भागादि क्रांतिः कार्या तस्मा अक्षकर्णस्य च त्रिहति
 परस्परं गुणितं सानिहतिमा कर्णेन इष्ट छायाकर्णेन निघ्नी गुणिताः नमोश्चाग्निभिः ३५० ।

चो
त्य

उजो
नः

स्य

स्यात्समुजः
टः

लि

रु

नासा

आसामक्ताफलं रविदिक सायनसूर्यदिक अंगुलादिकं भूजंय मदिशंरक्षिणं दिगुणयापल
 भायासंस्कृतः एकदिशि योगः भिन्नदिशि जंरं कार्यमित्यर्थः शेषदिक भुजः असौ स्युः स्यात्
 स भुजः केंद्रं भूयो हतो पूर्ण गुणवत्सं पूर्णमावत् भाया त प्रदेयः एतदुक्तं भवति समभुवि
 केंद्रं भिष छाया परिमितेन सूत्रेन वृत्तं कार्यं तस्मिन् वृत्ते केंद्रं शंकु निर्वेश्यात् तस्य शंकोः छा
 याग्रं यंत्रवृत्ते लग्नितत्र छाया ग्रैवि द्वां कार्यं तस्मात् समभुजः याम्यश्चेत्तदा याम्यं पूर्ण
 गुणवत्तदेयः उत्तरश्चेत्तदा भुज परिमितैरं गुले छाया ग्रास्यर्ण गुणवत्तरे देयः एवं कृते स
 तियो भवति सायाम्येस्क दक्षिणोत्तराज्ञेयाः भुजाई केंद्रं मिलितारजुः पूर्वापरा स्यात् त
 घथापो भुजोदत्तस्य अर्द्धात् केंद्रं पर्यंतं मितारजुः पूर्वापरा स्यादित्यर्थः ॥ अस्योदाहरणं ॥
 सूर्यः १५ ४२ ३७ गतिः ५७ ३६ सूर्योदयादिष्टकाल १० ३० चालितः सूर्यः १५ ५२ ४१ अस्मा
 त्पुरवं जानित्यादिना साधिता क्रान्तिभागाद्या उत्तर १० ६४० अक्ष कर्णात् फलं भुजः १० २६
 सायनसूर्यः उत्तरगोलस्थत्वा उत्तरः दक्षिणाभायः ५ ४५ दिगुणीतया १२ ३० संस्कृतिभि
 न्नः दिकत्वा हंतरे जातः स्पष्टो भुजः दक्षिणाः १२ ॥ अथ प्रकारं तरेण दिग्साधनार्थं दिग्ग धन
 माह ॥ सुमानेति ॥ दिनमानं ३३।६ खगणा ३०।५ नयो हंतरं ३।६ शिव ११ गुणं ३४।६ दिनमान
 १३।१९ नयो राहतिः २५।४।२९।४६ इयं भाकर्णेन १४।२५ गुणिता ३५६०।५९।८ नभो साया ३५०

ग्रहलाटी.

२३

स्यः त्रिंशद्भ्योधिकं स्वाहृतरं यंत्रभागाः उत्तरः ५५।४५।४८ एषां यंत्रभागां नामपमः कार्यसं
तुदकदक्षिणं इत्यर्थः यंत्रभागानां ५५।४५।४८ लघुखंरुकेः क्रान्तिर्दक्षिणा २९।५२।१३ उभयो
संस्कृतिर्भिन्नदिकत्वादंतरं १४।२३।४९।४८ भिर्गुणितं २२३।५०।१८ नवभिर्यंत्रभागा ५५।४५।४८
अनयो वंतरं ३४।१४।१२।२५ लघुखंरुकेः क्रान्तिः २३।२४।४४।५० नेतवसुद्धी भक्ताफलं २९।१५ अ
स्मात्ततोदत्ताति शोधयेदित्यादिना साधिता भुजांशा जाता दिगंशाः २१।१३ अथ दिगंशोभ्योदिक
साधनमाहः समभुवितिसमभुविजलवत्समी कृतायां भूमौ तु गीयं यंत्रे त्रिकोणयंत्रेति हेते
स्थापिते सति पूर्वोक्त दिगंशकान् क्षितिजात् विगणयन् तेषामग्रंतरेव केन्द्रं तस्मिन् अवलंब्य
विभागां छाया अथवा केन्द्रस्थिता या इषी काया छाया यथा स्पृशति तथा यंत्रे दिशंसुः
एवं स्थापिते यंत्रे पूर्वापरा स्यात् अस्माध्यम्योत्तरे भवतः अथ सभायां स्वकौशल्यदर्शना
र्थं नलिकाबंधनार्थं भुजकोटि साधनमाहः क्रान्तिरिति यस्य ग्रहस्य नलिकाबंधं क्रियते स ग्रहः
वक्ष्यमाणं इकर्म संस्कृतं कार्यः तस्य वक्ष्यमाणं शर संस्कृता स्फुटा क्रान्तिः कार्यः सा इष्टकरो
न गुणा एतदुक्तं भवति ग्रह छायाधिकारोक्त प्राक् दक्षिणं खचरेत्यादिना ग्रहस्य दिनातः का
लो भवति जिना प्रोक्षाभा इत्यादिना स्फुटचरादिना मानं साध्यं ग्रहस्फुटक्रान्तिरुक्तवत् क्रान्तिः

२९

स्थापिते सति
अत्र यंत्रे

२३

६

७३

जसंस्कृतिरित्यादिना उन्नतः परं कार्यः ग्रह घुषातात् उक्तवत्पातः शेष इत्यादिना
नतं कार्यं तस्मादुन्नतात् नव तिगुणितमिष्टमुन्नतमित्यादिना इष्टकर्मसाध्यः एवं सिद्धेष्ट
कर्मोत्पत्तिस्तु कांतिगुणानां या अस्योदाहरणं संव १९९९ रा के १५३४ वैशाखे पौणिमा १५ सोमे **उक्त**
स योदिया कृतपटीषु ५७ भौमस्य नलिकाबंधः कीयते तत्र प्रागानीतो प्रातर्मध्यमैरिविः यथा
१३ धर गति ५९।८ भौम ९२९।५५।२३ गति ३१।२६ इष्टघटीमि ५७ चालितैरिवि १५।१५२
भौमः २०।०२५।४७ यस्य ष्टैकरणं रवेर्मंदकेन्द्रं १।२२।५०।८ मंदफलं धनं १।
२८।५५ संस्कृतोरविः १।१।३८ ४७ चरं कृणो ९५ संस्कृतः स्यष्टोर्कः १।१।३७।२२ भौमस्य सि
धैकेन्द्रं ३।४।४४।४८ शीघ्रफलं केन्द्रं २६।५२।५८ संस्कृतो भौमः २०।२७।२८।२ मंदकेन्द्रं ५।२२।४२
१।५८ मंदफलं धनं ३।१९।४५ मंदफलं संस्कृतो भौमः २०।३।४४।४९ शीघ्रकेन्द्रं ३।१।२५।३ शी
घ्रफलं धनं ३।१।५२।४० स्यष्टो भौमः २१।१।३७।२९ अथ द्वाकर्मसाधनं तत्र कुहिं द्वाकर्म **दिना**
त्यादि : २१।४८।४० मंदस्य चरगादिना कांतिर्दक्षिणा २३।४४।५९ गुलाघः चारः दक्षिणः **श्र**
३४।४१।३ प्राक्त्रिभेने वर्जिता दित्यादिना राशिचरहितात् भो मात् ८।१।३७।२९ कां
तिर्दक्षिणा २३।४७।२९ अस्मां च दक्षिणां २५।२६।४२ अनयो संस्कृता जाता नतां च

ग्रहला-टी-दक्षिणाः ४८। १४। १९ शैलाष्टइत्यादिनाहकर्मकालांधनं ११। ४४ संस्कृतोभौमः ११।
 १८। ३९। १३ अस्मात्क्रांतिर्दक्षिणा १। १७। ३०। शरसंस्कृताजातास्यष्टक्रांतिर्दक्षिणा
 ३। १। ३३। १ इष्टघटी ५७ दिनमानं ३३। २० रविभ्योग्यकालं ५९। लग्नं ०। १५। २३। २७ लग्नमु
 क्तं ३० इकर्मदत्तभौमस्यभोग्यकालं १८ प्राग्द्विष्टकर्मइत्यादिनाभौमस्यदिनगतका
 लः ४। २९। ५ इकर्मदत्तभौमात्तचरंदक्षिणां ६ जिनाप्तोक्षाभाइत्यादिनाफलंदक्षिणां ८ स्य
 एचरंदक्षिणां १४ दिनमानं २९। ३२ स्यष्टक्रांतेरुक्तवत्क्रांतक्षजसंस्कृतिरित्यदिनानतां
 शाः २८। २८। १५ उन्नतांशा ६। ३१। ४५ अस्मात्परास्य २९। १९। ४५ ग्रहः ५५ पातातथा
 २९ उक्तवत्प्राप्तः शेषइत्यादिनाउन्नतं ४। २९। ५ स्मात्तवतिगुणितमिष्टमुन्नतमित्यादि
 ५ निर्ष्टकार्णः साध्यते उन्नतं ४। २९ नवतिर्गुणितं ४०। ३। ३० दिनाह्नं १४।
 ४६ मक्तंफलंभागाः २७। १९। ३० अस्मात्क्रांति २०। ४२। ३६ परास्येन २९। २७। ४५ गुणिता
 २२७। ५। २७ अनेतरविनवषट् ६९। २२ मक्ताफलंईष्टकर्णः ३०। २८ एवंसिद्धकर्णेन ३०
 १२६ स्माष्टक्रांति ३। १। ३३ गुणिता ९२। ५। १० क्षकर्णः १३। २९ निघ्नौ २२। २६। १६। ४८ न
 खखादी ७०० स्माजातोभुजः १। ४५ क्रान्तिर्दक्षिणात्वादक्षिणाः ५ सौमुजः दक्षिणाक्षम

६२६।११ अर्क १२ वर्गः १४४ अत योरंतरात् मूलं जाना ६४ छाया २७।५८ छाया वर्गः

५३०९१

न या ५।४५ संस्कारितः स्य हो भुजः ७।३० ३ स्य भुज स्य वर्गः कार्य इष्टक स्मात् कर्णा के वर्ग विवरा स
 ५ दमित्यादिना छ छाया कार्याः ५ स्य वर्गः कार्यः त यो वर्ग योरंतरात् स दं मूलं सा कोटिं स्मात् भुज
 वर्गः ५४।२५ इष्टक एः ३०।२६ ५ स्य वर्ग ७८।२८ भुज वर्ग छाया वर्ग योरंतरं ७।२५।५३ ५ स्य म
 लं जाना कोटिः २६।५६ ५ अथ नलिका बंधमाहः ॥ ज्ञात्वेति अशां दिशः ज्ञात्वा जलं समी ५
 कृत भूमौ दिक्का धनं कृत्वा तत्रेष्ट कालीन छाया च सा दैनं कृत्वा तत्रादिक चिह्नानि कार्याणि ५
 ६ ततो विंदौ न मध्यात् पर खेचरे पश्चिमे कपालस्थे ग्रहे परमुखां पश्चिमान्ने मुखं केटी न्यसेत्
 ॥ प्राकर खेचरे पूर्व कपालस्थे ग्रहे प्राक् मुखं कोटि न्यसेत् ॥ प्राकर खेचरे पूर्व कपालस्थे ग्रहे प्राक्
 ज्या मुखां कोटी न्यसेत् कोट्यग्रतः स्वदिशि ५ वत् भुजं न्यशेत् मुकोट्योर्मध्ये तिर्यक् प्रमा छायां न्य ५
 व सेत् सै के एः एवं जानां ५ सूक्ष्मे विंदौ भागः शंकु मस्तक गते सूत्रे नले खेखगं विलोकयेत् एत ५
 दुक्तं भवति ॥ छायाग्रे द्वादशांगुलं शंकु स्थाप्यः तस्य मस्तकः तस्मिन् विंदो ह्न मध्यात् गते सूत्रे
 य ष्ठी ह्याभ्यां स्थिरीकृते सूत्र गत नलेन लिकायां यत्कालि न भुजादि कृतं तद्युटीषु मूलस्थ
 दृष्ट्वा खे आकाशे खगं गृहं विलोकयेदित्यर्थः अथ जल ग्रह दर्शनार्थं नलिका निवेशमाहः ॥ क
 दि इति विंदु स्थ नराग्र भाग्य क गते सूत्रे के ५ खगं लोकयेत् तद्यथा ॥ ५ त्र के द्रे शंकु स्थाप्य तं छं कया

ग्रहला-दी- त्रचं छायाग्रहपर्यंतमधोनयेत् तत्सु त्रेनलः स्याप्यः ततः छायाग्रस्थानेन लपूर्णपात्रं स्या
 प्यं तत्र नलमधो धो दृष्टुं जिले ग्रहे विलोक्यः त्रैदं सर्वे हिक्सा धनं लिकानि वेशादि कृत्वा सस्मि
 नेव काले विलोक्य मिति इदं यथोक्तं विचार्य सुजनस्य नृपस्य रंजना यदर्शयेत् उक्तं च शिष्टांत
 शिरोमणौ दर्शयेद्विचरं हि विकेवानेह सिद्ध चरदर्शनयोग्ये पूर्वमेव विचरय्यथोक्तं रंजना
 य सुजनानृस्य ॥ इति श्रीहिवाकरदेवज्ञात्मजविश्वनाथदेवज्ञविरचिते ग्रहलाघवे लग्नादि छाया
 यंत्रभागादिक्साधननलिकाबंधाधिकारस्योदाहृतिः समाप्तानि ॥ अथ चंद्रग्रहणाधिकारो
 दाहरणं ॥ तत्रैराणां तात्कालिक करणमाह गतगम्येति यस्मिन् दिवसे ग्रहसाधनं कृतं त
 स्मिन् दिवसात् गतगम्या ये दिवसास्तैराहता गुणिताया द्धमुक्ति ग्रहमुक्तिस्तत्सकाशात्
 खरसैषं श्राः आप्ताल छाये अंशास्तैर्विदुरहिताः युक्तयुक्तग्रहः कार्यः गताश्वे दिवशास्तस
 रहिताः कार्यः गमान्वदिवसास्तस्य युक्तः कार्य इत्यर्थः सग्रहतत्कालमवतितदिने यो ग्रहस्यात्
 तथा गतगम्या घटीघ्रागतेः सकाशात् खरसै लक्षकलाभिः उनयुक्तं ग्रहकार्यः सतात्कालि
 कः स्यादित्यर्थः अत्र एतावान् विशेषं चंद्रसूर्यग्रहणौ पौर्णिमा तथा अमावास्या यंचा गया वत्
 घटीपरिमितास्ति ताभिः घटीभिः मध्यमारविचंद्रोचराहं ज्ञात्याः तदनंतरं स्पष्टीकरणं का
 वः

२५

य

क

घः

न

२५

पहला-टी- रिमांते षड् राश्यंतरे अंशकलासमौ भवतः अमांते राश्यंशकलासमौ भवतः उक्तं च सिद्धं त
 शिरोमणौ पूर्णांतिकालेषु समौ लवाघटशान्तिकाले वयवैर्ग्रहाद्यैरिति अवयवैश्च षः पूर्णि
 माऽमावास्याची ज्ञेयः तत्र विराट्कर्कवाहोर्लवाः कार्याः विगतोराद्वयस्मादसौ विराट्ः सप्तसौ क
 ष्वविराट्कर्कः राट्ः अर्काछोध्यः इत्यर्थः तं भुजः कार्यः भुजस्यांशकिंम्यः तेऽंशाश्चेदिंश १५
 त्याः चतुर्दशेभ्यो अत्यांतदा ग्रहस्य संभवः स्यात् तदा ग्रहणं भविष्यतीत्यर्थः एवं चंद्रग्रहणे
 सूर्यग्रहणे तु त्तरगोले भुजांशाः इंश १५ त्याः दक्षिणगोलेषु भ्योनास्तदा कर्कग्रहणं भविष्यती
 ति ज्ञातव्यं इत्यग्रे वक्ष्यति तेशाः शंकरैः ११ एकादशभिर्निघां गुणिताः ततस्ते शैल ७ भक्ताः स
 प्रभक्ताः फलं अंगुलानि शेषं षष्टिगुणितं सप्तभक्तं फलं च अंगुलानि एवं अंगुलास्त्रिगुणांशव
 यवर्कस्य आशादिकस्य सः विराट्कर्कस्य स्मिन्नोले भवती तत्तदिक पृथक् शरः स्यात् रविः
 घा ० १२ राट्ः ७ २८ २३ २८ विराट्कर्क ० १ ४८ अस्य भुजांशाः १ ४८ ४८ चतुर्दशेभ्यो न्यू
 ना अतो ग्रहणं संभवः विराट्कर्कस्य भुजांशाः १ ४८ ४८ शंकरैः ११ गुणिताः १ ५ ४ ४ ८ सप्त
 ७ भक्ताः फलं अंगुलादिशरः २ ५ ० विराट्कर्कस्य उत्तरगोलस्य लाङ्गतरः अंसूर्यविंब
 चंद्रविंबानयनं भूमानयनमाह गतिरिति खरुचः सूर्यस्य गतिः १२ १२ दिगुणिताः १२२

यदा पंचदशानुत्यात्रिंशानुत्यावागततिथिरायाति तदा वर्तमान प्रतिपत्तिथेर्गतघटि
का साध्याः पंचांगस्य घटिका मध्ये रहिता कार्याः ३

यतः सूर्यचंद्राभ्यां तिथेर्घटिका साध्याः तां पंचांगस्य घटिमध्ये युक्तारहिताः कार्याः तद्यथा सच न
तुर्दश एकोनत्रिंशत् गततिथिरायाति तदा वर्तमान पूर्णिमास्या अमावास्या वा एष्यघटिकाः

साध्यास्ता पंचांगस्य घटिका मध्ये सहेताः कार्याः स पूर्वोक्तकालो भवति एवं यांगतगम्या घटिका
आगतास्ताभिर्ग्रहाणां चालनं देयं ते पूर्वोक्तकालिका भवन्ति उदाहरणं सं० २६७७ शाके २५

ध२ मार्गशीर्ष शुक्ल २५ बुधे घ० ३८। २२ रोहिणीतक्षत्रघटी १८ साध्यघ० २०। ३६ अथचंद्र
पर्वसाधनार्थमहर्गण ६३६ अस्मात्साधिताः प्रातर्मध्यमाः सूर्यः ८। ०। ८। ५९ चंद्रः २। २५। १९

१५७ चंद्रोच्चं २०। ३। ३७। ५ राहु ७। २८। २५ अथस्यष्टीकरणं रवेर्मंदके दं ६। १७। १३ २४ मंदफल
मणं ०। ३९। ४ मंदफलसं तोरविः ८। ०। ७। ३२ अयनांश २८। २८ चरंधनं २२४। १९ स्पष्टा

गतिः ६२। ११ फलत्रयसंस्कृतं चंद्रः २। ३। ५६। ५८ मंदके दं ७। २९। ४५। २ मंदफलं ८। १। २०।
२२ संस्कृतः स्पष्टश्चंद्रः १। २९। ३६। ६ गतिफलंधनं ३३। २५ स्पष्टागतिः ८२३। ५० आभ्यांगतति

थि २४ एष्यं २। ३७ आभिः पंचांगघटिका ३८। २२ युक्ताः जातः पूर्वोक्तः ४०। ४८ अमिः राव्यघटी
मीः २। ३७ चालिताः जाताः पूर्वोक्तकालिकाः रविः ८। ०। २२। ६ चंद्र २। ०। २२। १ राहु ७। २८। २३। २८

अथग्रहासंभवज्ञानं शरसाधनं चाह एवमिति एवं पूर्वोक्तप्रकारेण चालितौ चंद्रा कौ पूर्वोक्तपौ
७० ते चत्वारतिथिघटिनिः ३८। ११ चालिताः रविः ८। ०। ४६। २६ चंद्रः २। ३। ४३। ४

उच्चं १०। ३। ४९। २० राहुः ७। २८। २३। २६ चरसंस्कृतो जातः स्पष्टोऽर्कः ८। ०

सु
अनेन
घटि

न

र

ना

न

ए

स

२२ एकादशभक्ता २२ फलं अंगुलाघाततुः सूर्यविंशस्यात् २१७ वि धोर्भुक्तिः ८२३।५०।वेदद्वि।
 मि७४भक्ताः फलमंगुलाघातं चंद्रविंशसुदितं २१७ चांद्रीचंद्रस्येयं चांद्रिचंद्रगतिः ८२३।५०।नृपाश्वो
 ७१६।२०७।५०।लोचनकरै २२भक्ताफलं धा५४ द्वात्रिंश ३२ द्वियुतं ३६।५४ सूर्यगतिः ६१११ अ
 स्यात्तगां ७ शाः ८।५४ अनेनरहितारसद्याजाताभूमा २८।१० इहमेवरां कु विंवं अथमानैक्यखं
 ग्रासानयमाह छादयतीति सूर्यग्रहणे इंदु श्रंद्ः अ के छादयतीचंद्रग्रहणे भूमिभा वि धं
 चंद्रमसं छादयती लोकेतु राहु कृते ग्रहणमिति अत्र ब्रह्मणो वरप्रदानात् उक्तं च सिद्धांतशिरो
 मणौ राहुः कुभा मंगलगः श शंकः श शंकगं छादयति न विंवं तमोयमः शंभुवरप्रदानात् सर्वा
 गर्मनाम विरुद्धमेतदिति भोगकै छदिक छाद्यमानै क्यखं कुरु छादयति यः स छादकः छाद
 यितुं जोग्यः छाद्यः छादकश्च छाद्यश्च छादिक छाद्यौ तयोर्वियोरैक्यं तस्य खं मर्दकार्यमित्यं चंद्र
 ग्रहे छादको भूमा छाद्यश्चंद्र तयोर्विंबयोगार्द्धं तच्चंद्रग्रहे मानैक्यखं स्यात् तन्मानैक्यखं पू।
 वीक्तेनांगुलाघेन शरेण अनंरहितं कार्यं यदवशिष्टं तत्तु अंगुलाघो ग्रासः स्यात् यद्यमानैक्य।
 खं मान्त्त शरोन शुद्ध्यति तदा ग्रहणां नास्तीत्यर्थः सिद्धं एतच्छूनं ग्राह्यविंवेन हीनं कला अवशिष्टं यत्
 तत्तुवच्छूनं कं स्यात् तन्मितः खग्रासो भवतीत्यर्थः चंद्रग्रहे ग्राह्यं चंद्रविंवं सूर्यग्रहे सूर्यविंवं मिति

आ

व र्थः

२ विग्रहे छादकश्चंद्रः छाद्योरविः
 तयोर्विंबयोः धं त सूर्यग्रहे मानैक्य

६५१

ग्रहलाटी

२७

उहाहरणं छादकः भूमा २८।१० छाद्यश्चंद्रविंब ११।७ अनयोरैक्यं ३९।१७ अस्यार्द्धजतं मा
 नैक्यखं २९।३८ शरेण २।५० सहितं जातो ग्रासः २९।४८ ग्रासु विंबेन २९।७ छन्नं रहितं जातः
 खग्रासः ५।५१ अथ स्थितिमर्द्धघटिका नयनमाह मानैक्येति मानैक्यखं २९।३८ इषुणा शरेण
 २।५० सहितं २२।२८ दशघ्नं २२।४० छनेन २९।४८ गुणितं ३७।७ धारद्वंद्वारद्वयं षष्ट्या ६० स
 वणितं १३।५८ ७८४० अस्य मूलं ६२।२६ इदं स्वषणं शेन २०।१४ हीनं ५२।१२ ग्ले विंबेन २९।७ भक्तं
 फलं जाता घटिका दिका स्थितिः ४।३६ तनुदलांतरखग्रहाभ्यां तथा स्थिति वत्सर्द्धसाध्यं एतदुक्तं
 भवति तन्वो विंबयोर्दले खं तयोरंतरं कार्यं चंद्रग्रहे चंद्रभूमा विंबदलांतरं सूर्यग्रहे सूर्यविंब
 दलांतरमित्यर्थः खग्रहः खग्रासस्तभ्यामित्यर्थः उहाहरणं चंद्रविंबं ११।७ भूमा विंबं २८।१० चं
 द्रविंबदलं ५।३३ भूमा विंबदलं १५।५ अनयोरंतरं ८।३२ इषुणा सहितं २९।२२ दशघ्नं २२।४० ख
 ग्रासेन ५।४१ गुणितं २४६।० इदं वारद्वयं षष्ट्या ६० सवणितं २३२५६०० अस्य मूलं २५।२४ इदं
 स्वषणं शेन ४।१४ हीनं २१।१० चंद्रविंबेन २९।७ भक्तं फलं घटिकादि मर्द्ध १।५४ अथ सूर्यो
 क्षस्थितिमर्द्धनयनमाह युग्मेति व्यगोर्यो भुजां शास्ते द्विगुणिताः कार्जः तत्रुल्यैः पलैः सा
 पूर्वोक्ता द्विष्टा स्थितिः विरहिताः सहिताः कार्याः कस्मिन्सति अर्कषभूमा दूने व्यगौ सति द्वादशरा

चंद्र

२७

पर्यंत सषट्शष्टाशिन्यः उक्तोक्त्याः षट्शष्टिः एकविकल्पाभारम् ५

षट्शशिभ्यः शिभ्योऽङ्गुलीसतीत्यर्थः अधिके इतरथा अन्यथा कार्ये सहितारहिता चेति क्रम गते तस्य
शान्तिमेस्पर्शमोक्षजे स्थिती स्तः तथैव स्थितिवर्त्मदेसाध्यं अर्कषड्भादनेव्यावित्यत्र च
तुर्देशां शौरुनाधिकता ज्ञेया तद्यथा विराहकस्यैकादशराशयः षोडशोऽंशमारभ्य अन्यराश्याद्यं व
यवपर्यंतं सद्वादशराशिभ्योऽनो ज्ञेयः अन्यराशिः एकविकल्पा मारभ्य चतुर्देशां शोऽपर्यंतं सद्वा
दशाधिको ज्ञेयः एवं विराहकस्य पंचराशि षोडशोऽंशमारभ्य षट्शशि ६।०।०।० चतुर्देशां शोऽप
र्यंतं स षड्भादधिको ज्ञेयः उदाहरणं घटिको स्थितिः धा ३६ व्यगुमुजांशाः १५८।५८ युग्मो ह
ताः ३।३७।३९ विराहकस्य द्वादशराशिभ्योऽधिकत्वात् सहितास्य शी स्थितिः धा ३९ विरहितामो
क्षस्थितिः धा ३३ मर्द् १।५५ युग्मा २८ तैव्यगुमुजांशसमैः पलैः ३ सहितं जातं स्य शी मर्द् १।५७ र
हितं जातं मोक्षमर्द् १।५२ अथ मंग्रहणस्य शी कालमोक्षकालसमीलनोन्मीलनकालसाध
नमाह तिथिविरतितिथेर्गणितागताया विरतिः अंतः अयं ग्रहस्य मध्यः ग्रहणमध्य
कालो भवति यः आगतोर्गसः तस्य ग्रसनं यत्तन्मध्यग्रहणं समग्रहणकालो निजस्थितिः
भ्यां स्पर्शमोक्षजस्थितीभ्यां रहितः सहितः स्पर्शस्थित्यारहितः मोक्षस्थित्या सहितः ग्रहण
मुखविगमयोः ग्रहणमुखं स्पर्शः विरामोक्षः तयोः कालौ समौ स्तः स्पर्शोऽग्रां स्य प्रारं

ग्रहला-टी. भः मोक्षोग्रासाभावः इति अनेन प्रकारेण मर्द्दकाभ्यां पिहितापि हितेस्तः मध्यग्रहणकालः ७
 स्यर्शमोक्षमर्दभ्यां रहितः सहितः क्रमेण पिहितापि हितेस्तः संमीलनोन्मीलनेस्तः इत्य
 र्थः संमीलनं सर्वविंबग्रासः खग्रासे उन्मीलनं विंबोन्मुक्तिः प्रारंभकाल इत्यर्थः उदाहर
 णं तिथिविरति ग्रहणमध्यः ४०। ४८ स्यर्शस्थित्या ४। ३९ रहितो जातः स्यर्शकालः ३
 ६। १ मोक्षस्थित्या ४। ३३ युक्तो जातो मोक्षकालः ४५। २ तिथिविरति ४०। ४८ स्यर्शमर्द्दे
 न ४। ५७ रहिता जातः संमीलनकालः ३८। ५२ मोक्षमर्द्देन ४। ५९ सहिता जात उन्मीलनका
 लः ४२। ३९ अथेष्टग्रासानयनं पिहितेति पिहितेन ग्रासेन गुणितं य इष्टं घटिकात्मकं स्व
 स्थिते र्यथा नूनं तथेष्टं कल्प्यं तस्य स्थित्या विहृतं कार्यं चेत्स्यर्शकालीनं इष्टं तदा स्यर्शस्थि
 त्याभाज्यं मोक्षकालीनं इष्टं चेत्तदा मोक्षस्थित्या भाज्यमिति यत्फलं सचरणमुवासपादक
 वेण ४। २५ युतं अभीष्टं ग्रसनं इष्टग्रासो भवति स्यर्शद्वये यदिष्टं तत्स्यर्शेष्टं मोक्षात्प्रागिष्टं
 मोक्षेष्टमिति ज्ञेयं उदाहरणं स्यर्शानंतरं कल्पितमिष्टं घटिकाद्वयं २ ग्रासेन २६। ४८ गु
 णितं ३३। ३६ स्यर्शस्थित्या ४। ३५ विहृतं ७। २३ सचरणम् ४। २५ युतं जातं मभीष्टग्रसनं ८
 १२८ अथ बलसाधनमाह त्रिभेति स्वविधग्रहे त्रिभयुतो नरविः कार्यः सूर्यग्रहे रविः त्रिभ

२ गो. न

पुनः कार्यः चंद्रग्रहे रविः त्रिभोनः कार्यः स अयनवलवाद्यः अयनांशयुक्तः कार्यः इतोऽस्मात्तनगा
सरेंद्रमितैर्हलेः खंरुकेः चरसाधनोक्तवत्साध्यः तत् अयनवलनं भवेत् तत्स्वरविदिक्रविभयुतो
नः सायनः यस्मिन्गोलेऽस्ति तद्दिगिस्यर्थः उदाहरणं रवि ८।०।२५।६ चंद्रग्रहणस्य विद्यमानत्वात् त्रि
भोनः ५।०।२५।६ अयनांश १८।२८ युक्तः ५।१८।३०।६ अस्य मुजः ०।२५।२९।५४ मुजः राशिस्था
ने प्रूत्य मस्ति अतो नगशरेंद्रो ७।५।२ मितं खंरुके प्राप्ते शेषं २५।२९ ५४ भोग्यखंरुके त ७ गुणितं
८०।२९।१८ त्रिंशु ३० इत्तं फलं २।४० अनेन युक्तो गतखंरु यो गो जातं वलनं २।४० त्रिभोनैरवेरुत सायन
स्य साजातमुत्तरं अथानंतर्ये अथद्वितियवलनं तत्संस्कृतिं तद्द्विप्राह विषये तितत्रमध्य २
कलीनततसाधनं यथा यवीत कालीनं चंद्रमध्ये यवीत कालीनराहुः सोध्यः एवं व्यगुविधः का
र्जः तस्य मुजांशाः कार्यः अस्मात्तंशानि द्वाशंकरैरित्यादिना शरः साध्यः वक्ष्यमाणप्राक् त्रि
भोनवर्जिता रित्यादिना दृक्कर्मकलाः साध्याः एवं दृक्कर्मसंस्कृतश्चंद्रः कार्यः यवीत कलीनसू
यीक्ष्य संसाध्यं वक्ष्यमाणग्रह छायाधिकारोक्त प्राक् दृष्टिकर्मखचरेत्यादिना चंद्रस्य दिनगतः का
लः साध्यः दृक्कर्मसंस्कृता चंद्राच्चरं साध्यं वक्ष्यमाणजिनाशोक्षाभादित्यादिना स्पष्टचरं कार्यं स्प
ष्टचरादिना द्वौ साध्यं तच्चंद्रस्य दिनाहं भवति द्युगतदिनाहं योरंतरान्नतं कार्यं अस्पोदाहरणं

अथ चंद्रग्रहणे पूर्वोक्तकालीनतत्साधने मुख्यः प्रकारः ॥ अथ वा सूर्यास्तात्पूर्वं
तकालः सूर्यस्य रात्रिद्वयोरंतरं कार्यं नतं भवति यत्सूर्यस्य रात्रिद्वयेन देवचंद्रस्य दिनांशः ॥

ग्रहला-टी. चंद्रः २।०।१२।१ राहुः ७।२८।२३। ९ व्यसुविधः ६।५८।४३ अस्य मुजांशाः १।४८।४३ शरः तन्नुतंदिना
 दक्षिणाः २।५० राशित्रयरहितश्चंद्रः ११।०।१२।१ अस्माक्रोति। दक्षिणाधा ३५।५९ अक्षांशाः ६।५३ उपरिराश्रय
 क्षिणाः २५।२६।४२ अनयोः सस्करेजाताः नतांशाः दक्षिणाः ३०।२।४२ अस्माद्वर्कर्मकर्त्तव्यं ४।५३ तं सर्वं
 न धा ५८ संस्कृतश्चंद्रः २।०।१६।५९ दिने नमानं २६।१२ पर्वीतकालः ४०।४८ सूर्यास्ताद्गतघराश्रयार्द्धोपरि
 टीका १५।३६ पर्वीतकालीनः सूर्य ८।०।१२।६। भोग्यकाला १९।६ लग्नंधा ९८।१५।१४ हर्कर्मसंदिनार्द्धपर्वीतं
 स्कुतचंद्रस्यभोग्यकालः १५।६ लग्नस्यमुक्तकालः ७३३ नयोयोगमध्योद्याद्यः षष्टिमर्कः १५।३५ पश्चिमं ॥ इदं
 नवभिः ९ पलैः रहितः जातश्चंद्रोद्याच्चंद्रस्य दिनमतकालः १५।२६ दृग्कर्मसंस्कृतश्चाश्रयपूर्वपश्चिम
 रमुतरं घटिकायां ४।५४ अंगुलमयशरः २।५० अक्षमापा ५।४५ घ्नः १६।१७ जिर्निषाप्तः फलं १७।७ सूर्य
 पलात्मकंदक्षिणां ०।४० शरस्यदक्षिणालारनेन संस्कृताश्चरघटिका २ जातः स्पष्टाश्चरघटिग्रहणे विष
 काउत्तराः ४।५३।२० आभिः पंचदशघटिका युक्ता जातं चंद्रदिनां १६।५३ इदं चंद्रस्य दिनगतरीतं देयं उक्तं
 कालेनैरहितं जातं पूर्वमतं २।७७ कुगतं दिनाहो छुदंतदा पूर्वमतं विपरीतशोधने पश्चिममतं म
 वतिरेवंजातं मध्यमतं पूर्वं २।२७ इदं विषये यमर्कं फलं राशयः ० शेषं २।२७ त्रिंश
 दुगां प्रथः षष्टिमर्कं फलेनोद्धेतुं जातं ७३।३० पुनः विषये यमर्कं फलं भागाः २४ शेषं नूत्यावतृकपा
 १ अनयोयोगः १८८ कर्कः ३२ सिंहो ३५५ द्याज्जायते ८७५ षष्टिमर्कः १४।३५ लंकथयेति
 अनुक्रमजातात्वा रवल्यांतरत्वाच्चयसूर्यस्यराश्रयर्द्धनदेवचंद्रस्यदिनार्द्धप्रितिहेयं ४ पूर्वमतो

३।३० षष्टिगुणितं २५०। पंचभिर्भक्तं फलंकलाः ४२०। शेषं० षष्टिगुणितं कार्यफलं विकला विषयेर्न
 : ० एवं जातं गृहादि०। २४।४२० अत उक्तवद्भुजर्क्षसंख्या चरार्द्धयोग इत्यादिना नगशरैर्दु
 श्रत्रा यनां नमि तैश्चरदलैर्वलनं कार्यं तत्फलमाहृतं अक्षैः ५ पंचभिः द्रुतं तद्विलनं उदगोभवति क
 संस्कारो नास्मिन्सति क्रमात्सर्वपरं न ते सति पूर्वनेते उत्तरं वलनं पश्चिमनेते दक्षिणास्यादित्यर्थः उभयो
 वलनयोः संस्कृतिः समदिशि योगः भिन्नदिशि अंतरं सा संस्कृतिः रसहता षम्यक्ता अंघ्रयो
 वलनांघ्रयः स्युः मध्यमनतादिष्यत्तु शुभगृहादि०। २४।४२० अस्माद्वलनं ३।२५।४८ पलमया ५
 ४५ गुणितं २१।४३ पंच ५ भक्तं जातं वलनं उत्तरं ३।५६ पूर्वनेतस्य विद्यमानता पूर्वानीतं वलनं उ
 त्तरं २।४०। उभयोः संस्कृतिः ५।३६ रसहमक्ता जाता वलनांघ्रयः उत्तराः २।६ अथ ग्रस्तो वलनसाध दिते प्रस्ताप्ते
 नाथेन ज्ञा नमाहं स्पर्शादिक मिति दिवसस्य शेषे विधौः स्पर्शादिकं यदि स्यात् अथवा दिवस
 स्य जाते गते सति आदिशृष्टा नमध्यग्रहणमोक्षो दिवसस्य शेषे ग्रस्तं प्रदंडं उ
 देति प्रतंग्रस्तो स मेति यद्युदी दिवसस्य शेषे गते वा स्पर्शादिकं न द्योतदिवरं कार्यं दलं सूर्यस्य द्युदलं
 दिनाहं तद्यदि कादिकं तयोरंतरं कार्यं मित्यर्थं प्राक् पश्चिमनेतं स्यात् दिने शेषे प्राक्नेतं गते प
 श्चिमनेतं मिति रवेस्तु रात्रिशौ गते स्पर्शादिकं भवति रात्रेः शेषे ग्रस्तो दिना भवति रात्रि गते ग्रस्तमि
 वा को स्ता

ग्रहला-टी. तोभवतिरात्रेः शेषेगतेवायावताघटिकेघेनावयवेनस्पर्शा तावताउनितंनिशाशकलंरात्र्य घं
 नने द्दुष्टेषंप्राक्परंनतंस्यात्तवलनंसिद्धौवलनसाधनायेत्यर्थः एतद्व्यक्षणां व्यतिरिक्तेस्पर्शादि स्थ
 कं तदायातः शेषः प्राक् इति नतं कार्यमित्यर्थः अथ छन्नख छन्नचरणानाहमानैक्यार्हेति षट् स्व
 ३० न घ्न पिहिताषष्टि ६० गुणितग्रासान्मानैक्यार्हेनहतात् तस्मान्मूलंतत् छन्नस्य आशांघ्रयो
 दिगंघ्रयः स्फः अथख छन्नं चेत्तदा तत्सहैकयुक्तसाद्विरूप १३० युक्तंख छन्नं ज्ञांघ्रयो गदि
 ता उक्ता इति उदाहरणं ग्रासः १६१ ४८ षष्टिगुणितः २००८ मानैक्यखं केन ११ ३८ मक्तः फलं ५१
 २० अस्यमूलं ज्ञाता छन्नांघ्रयः ७१९ ख छन्नं ५१४२ सहैकं १३० युक्तं ज्ञाताख ग्रासां घ्रयः ७१९ ले
 क् अथमध्यग्रहणादिज्ञानं श्लोकोर्हेनाहं स व्यासव्यमिति दृष्टवत्तं कार्यं तदिगं कितं तत्रशराशा
 याः शरदिशः आपागुदकवलनजाशांघ्रीनू स व्यासव्यं प्रदद्यात् इहैकैकदिकमध्ये चवारो घ्न ७
 यो ज्ञेयाः वलनजाशांघ्रयो ज्ञेयाः वलनजाशांघ्रयोऽपाकदक्षिणाश्रेतदाशरदिशः सकाशा
 त्स व्यासव्यक्रमेणादेयाः उद्गुतराश्रेतदाशरदिकर्तः सव्यं अयसव्यं देयाः तत्रचिह्नं कार्यं तत्रदि
 शिमध्यः मध्यग्रहणं स्यात् अन्यदिशि मध्यग्रहणं सन्मुखान्यदिशि ख ग्रासः वा शेषग्रहणाशे
 षं ज्ञेयं अथस्पर्शमोक्षं सन्मीलनोन्मीलनदिकज्ञानमाह मध्यादिति मध्यं मध्यग्रहणादिशः प्रा

शो कपश्चादुतैः छन्नाग्निभिः इहोस्यशोमोक्षोस्तः मध्यग्रहणात् प्राक् पूर्वस्तेस्यशोपश्चादुतैर्मो
 इत्यर्थः क्षः उल्लगोः सूर्यस्यसंविपरीतं प्राक् दत्तेषु छन्नाग्निषु मोक्षः पश्चादुतैषुस्यशो इत्यर्थः खग्रा
 सादितियदि शिखग्रासः तदिशः सकाशात्परे प्राक् दत्तैः खछन्नपादैरिहोमीलनोमीलनेस्त
 नो दत्तैरुमीलनं अत्राचार्येण तं सूर्यग्रेखग्रासः कदाचिद्विष्यतीति इति ग्रहलाघवेचंद्रग्र
 हणस्योदाहृतिः समाप्ता अथसूर्यग्रहणाधिकारोदाहरणं संवत् १८८७ शकः १५३२ मार्ग
 शीर्षकस्य अमावास्या बुधेघटी १२।३६ मूलनक्षत्रघटी ५।५३ गंज
 योगघटी २३।४५ स्मिन्दिने सूर्यपर्वविलोक नार्थमहर्गणांचक्र
 अधिमास १ अवमानि १५ अहर्गणाः १००५ प्रातर्मध्यमाः सूर्यः ८।
 ५।३१ २५ चंद्रः ८।११ १०।३३ उच्चमू ८।१७।२७।२१ राहुः २।११।४२
 ५९ आमिर्घटिभिः १२।३६ चालितोरविः ८।५।५१ ५ चंद्रः ८।३।५६।३४
 उच्चमू ८।१७।२८।४५ राहुः २।११।३९ मंरफलमृणामू १।२७।५० संस्कृ
 तोरविः ८।५।२४।० अथनांशां १८।८ चरसंज्ञानि ५७।४६ १९ चरंधनं ११७ अनेनैस्कृतो।

२. जातः स्यष्टोरविः ८। ५। २५। ५७ स्यष्टागतिः ६१। २५ फलत्रयसंस्कृतं श्रुतः ८। ५। २०। ५३ मंदकें
 दं ०। १३। २७। ५२ मंदफलं धनं २१। ५। ८ संस्कृतो जातः स्यष्ट श्रुतः ८। ५। २०। ५। १ स्यष्टागतिः ७२६। ३०
 आभ्यां तिथिघटी ०। २८ आभिः पंचंगस्य घटी २२। ३६ युक्ता जातः पर्वतकालः २३। ५ आभिः
 घटीभिः चालिता जाताः पर्वतकालीनाः सूर्यः ८। ५। २६। २५ चंद्रः ८। ५। २६। २० राहुः २२१।
 ५१ विराहकः ५। २३। ५५। ७ अथ लंबनसाधनं श्लोकद्वयेनाह लग्नमिति सर्कोहारमिति दर्शो
 ने लग्नसाध्यंतत्र रवेर्भोग्यकालः ७३ दर्शोर्त २३। ५ लग्नं २१। २। ५६। १७ राशित्रयरहितं ८। २। ५६।
 १७ इहं हि स्थं ८। २। ५६। १७ अस्य स्फः खं कानीत्यादिना क्रांतिर्दक्षिणा २३। ३८। २० अक्षांशाः दक्षि
 णाः २५। २६। ५२ अनयोरेकदिकत्वाद्योगजातानतां शाः दक्षिणाः ५९। ५। ५२ राषां दिद्युंशः
 २२ शः २। २३ अस्य वर्गा ५। ५५ ह्यु २ न २। ५५ अर्द्धितः २। २७ अनेन युक्तो हि स्थः ६। २१ सार्कः
 १२ जातोहारः २८ २२ वर्गां प्रेक्षाभ्यां कृतं तदा स वर्गा सार्कः हारः स्यात् त्रिभोन लग्नं ८। २। ५६
 १७ अर्क ८। ५। २६। २५ अनयोर्विष्णुषः ०। २। ५०। ८ अत्र त्रिभोन लग्नां कयोरंतरं यथा राशि
 त्रयात्यं भवति तथा कार्यं अनयोर्मध्ये यः शोधते स न्यूनो ज्ञेयः अन्योऽधिक इत्यर्थतः सिद्धं
 इहं धनं तां ज्ञानार्थमुक्तं अत्र कल्पित त्रिभोन लग्नं १। अर्क १ अनयो रंतरं २ अस्मात् खं व
 नं कृत्वा ज्ञेयं अर्कतः त्रिभोन लग्नस्य सूनतात् १

३१
 ०। २८

अथं द्वाभ्यां
 अधिकः ५ तो
 दिस्थः ४। ५४

३१

अस्यांशाः २१४०।८। एषां दशमांशः ०।२६। शक्रा २४। दशमांशेन हीना २३। ४४ एते दशमांशेनै
वगुणिताः ३। ३९ हारेण २८। २७। भक्ताः फलं घटिकाद्यं लंबनं रूपं ० २२ वित्रमस्याकारि
रूपं कार्यमित्यर्थः तस्मिन् तिथ्यंते मध्य ग्रहणं भवति ती लंबनसंस्कृत तिथ्यंतः २२। ५३
। अथ गोलं बलं संस्कारमाह त्रिकु २३ निघ्नविलंबनं कलास्तसि हितो नस्ति चिब द्युगुः शरीतः
अथ षड्गुणं लंबनं लंबनं स्तैर्युगयुगि विविमतः पुनर्नतांशा ५ त्रिकुनिघ्नोति विलंबनं ०। २२। त्रयोद
शगुणं जातं कलाद्यं २। २३। व्यगुः ५। २३। ४५। ७। लंबनस्य तिथ्योरुणत्वात् व्यगावपि रुणात् लंब
नसंस्कृतो व्यगुः ५। २३। ४२। ४४। अस्य भुजांशाः ६। ७। २६। तस्मात्ते शानिघ्ना इत्यादिनाः जातः शरः
२। ५२। विराट् कर्कस्योत्तरगोलत्वाद् उत्तरः शरः लंबनं ०। २२। अस्य षड्गुणं जातं लंबनं २। ६। ०। पृ
थक् स्थं त्रिभो नलग्नं ८। २। ४। ६। लंबनस्य चूणत्वात् लंबाद्येन हि न ०। २१। ४०। २७। अस्य क्रांतिः द
क्षिणा २३। ३४। ३५। अक्षांशेनः संस्कृता जातानतांशा दक्षिणाः ४२। २। २७। अथ नतिसाधन
माह ॥ दश २० हतं भागो नाहता षे दव २८। स इति सधुति लिप्यैः षड्द्विद्वदग्रा एव ॥ स्व दिगि
निततिरेत संस्कृतः सो गुलादिः स्फुट इषुरमुतो वस्या ति स्थिति छन्न पूर्व ॥ ३॥ नतभागाः ४२। २

एतत्संस्कृतोऽपि नारः स्फुटः स्यात्-अमुतः स्फुटः नारः इत्युक्तिरिति छ-भादिकं कार्यं
कलात्मकं फलं ६४।११ अनेन च ते ६४।१२ इति नारः ५।१३।४९-अनेन च यवस्त्रिः ६४।१४ नारः फलं ६४।१५

ग्रहलादी २१। दशभक्ताः फलं धायथा ॥ अष्टेदवः २८ दशभक्तं फलेन हीना २३। ६। एते दश फलेनैव गु
 णिताः जाताः कलाः ॥ ६५। २१। एता पृथक्स्था ॥ २२। तदहितसधृतिलिपैः षड्भिरुपैः
 ३२ प्राः तद्यथा धृतिलिप्याभिः सहितौ षड्भिरुपैरिति दशहतनतभागो नाहताष्टेदव इति सादिनेला
 दियफलंतत् अष्टदशकलामध्ये रहिता कार्याः कलास्थाने यदा न पुच्यति तदा षड्भागादे
 कोयात्यः यदा कलात्मकं फलं षष्ट्याधिकं तदा षष्टिभक्तं भागात्मकं कार्यं तत् भागस्थाने सो
 ध्यं अनेन रहिता सेमाज्याः फलं स्वदिक नतां शदिक् अंगुलाद्यान ति स्यात् अंगु
 लाद्यान ति रक्षिणा २२। १६। नतां शानां दक्षिणात्वात् नत्या संस्कृतो गुणादिः शरः जातः स्यष्टश
 रोदक्षिणां २२। गति र्दिघीत्यां कला स्थिति रिति स्थितिः ॥ २३। धधरस दहतिः जीता अंशाः २६।
 एकत्र २४। विविमं ८। २४। २९। प्रथकस्था ८। ६६। २९। अंशैः रहिता ९। १६। २२। २७। अथ वसहिता
 ८। २९। २०। २७। स्यर्शो साध्यमाने रहितं मोक्षे सहितं स्यर्शो मोक्षजे विविमे भवतः इत्यनेन प्रकारेण
 विविमस्य गणिता गत ति धियं तात् मध्य स्थिति तुल्य घटिकाभिः स्यर्शो मोक्ष कालिन करणार्थं
 चालनं मुक्तं इहं सुगमत्वा दुक्तं परंतु किंचित् स्थूलं भवति अथ सूक्ष्मोपायः तिथ्यंत कालीनसू
 स्यर्श यस्य चालनं रहितो मोक्ष सहित मिति एवं मध्ये दर्शातः एकत्र स्थिति घटिकाभिरहितः कार्यः न
 ५। २२। प्रथकस्था ८। २९। २०। २७। दिना रवि विंबं ११। ८। चंद्र विंबं ९। २८। माने क्य खंडं १०। २८। ग्रासः ८। ४
 विंबेन ९। २८। भक्तं फलं जाता घटि
 कादि स्थिति २। २८। अथ स्यर्शो मोक्ष सहितं मोक्षजे विविमे भवतः इत्यनेन प्रकारेण
 विविमस्य गणिता गत ति धियं तात् मध्य स्थिति तुल्य घटिकाभिः स्यर्शो मोक्ष कालिन करणार्थं
 चालनं मुक्तं इहं सुगमत्वा दुक्तं परंतु किंचित् स्थूलं भवति अथ सूक्ष्मोपायः तिथ्यंत कालीनसू
 स्यर्श यस्य चालनं रहितो मोक्ष सहित मिति एवं मध्ये दर्शातः एकत्र स्थिति घटिकाभिरहितः कार्यः न

५४ इदं वार दयं ॐ ब्रह्मासुखिनिं ३७ ३६४४०
अस्य सूत्रं ३२११२ इदं प्रथमं ३२११२ अस्य रसां नोन

अपरत्रयुक्तः कार्यः सत्र
मोक्षकालो भवति

तत्र
ले
न
रु
त्रयुक्तकालो भवति ताभ्यां लग्नं साध्यं त्रिभोनं कार्यं स्य र्शमोक्षजे वित्रे मे भवतः आभ्यां लेव
ने कार्यं तत्र प्रथमं रहितं त्वं न साध्यं ते वि त्रिमं ७। १६। २२। २७ अस्य क्रांतिर्दक्षिणा २१। २४। ३९।
अक्षांशैः संस्कृता जाता तांशा दक्षिणाः ४६। ५१। २१। अस्य दिद्यंशः २। ७। वर्गितः १४। २८। प्रथक
४। २८। घूनः २। २८। अर्द्धितः १। २४। एतं क प्रथक स्थः १५। ४२। सार्कं जातोहारः १७। ४२। प
वर्तिकां लिनें सूर्यः ८। ५। २६। २५ गतिः ६२। २५। स्थितिघटिकाभिः २। ४४। चालितं जातः स्य र्शकालि
नः सूर्यः ८। ५। २३। २८। स्य र्शकालीनं त्रिभोन लग्नं ७। १६। २२। २७ त्रिभोनोदयार्कविश्लेषः २९। २।
२९। अस्यांशाः २९। २। २२। अस्य दशांशः १। ५४। अनेन हीनाः शक्राः २२। ६। एते दशांशे नैव गुणिता
ः २२। ५८। हारेण १७। ४२। भक्ताः लघुनाडिका घं लेवनं २२। २७। अथ मोक्षकालीनं लेवनं सा
ध्यते ॥ तत्रांशैः सहितं वित्रिमं ८। २९। २७। २७। अस्य क्रांतिर्दक्षिण २३। ४२। ८। अक्षांशैः सं
स्कृता जाता न तांशा दक्षिणाः ४९। ९। २०। ल॥ अस्य दिद्यंशः २। २४। वर्गितः ४। ५९। प्रथक ४। ५९
। घून २। ५९। अर्द्धितं जातं १। २९। एतं क्तः प्रथक स्थः ६। २८। सार्कः जातोहारः २८। २८।
मोक्षकालीन सूर्यः ८। ५। २९। २२। मोक्षकालीनं त्रिभोन लग्नं ८। २९। २७। २७ त्रिभोनोदयार्कविश्लेष
षः ० २३। ४२। ५। अस्य दशांशः १। २। २२। अनेन हीनघृशक्राः १७। २५। हारेण भक्ताः लघुनाडिका घं

नेध

ग्रहलाटी काहिलंबनेन ०। ५६। मध्य स्थिति विरहित युक्तो मध्यदर्शिताभ्यां लंबनाभ्यां संस्कृतः स्पर्शमुक्तोः
कालौ सः मध्यस्थितारहितो मध्यदर्शितस्पर्शलंबनसंस्कृतो स्पर्शकालस्यात् मध्यस्थिता
युक्तो मध्यदर्शिमोक्षलंबनसंस्कृतो मोक्षकालः स्यात् पूर्वलंबनसंस्कृतो मध्यदर्शितमध्यग्रह
एकालो ज्ञेयः इत्यनुक्तमपि बुद्धिमता ज्ञायते मध्यदर्शः १३। ४। स्थित्यो विरहितः १०। २०। स्पर्
शलंबनेन १। ७। रहितः संस्कृतः जातः स्पर्शः कालः १। ३। मध्यदर्शः १३। ४। स्थितियुक्तः १५
। ४८। मोक्षलंबनेन ०। ५६। संस्कृतः जातो मोक्षकालः १६। ४४। अथ मर्द्दामीलनसाधनं पर्वाना
देश्यत्वं वर्णज्ञानं चाह मर्द्दो वामीलनो न्मीलने स्तः या सो नादेश्यो गुला ल्यो रवीशोः धूम्रः। कृ
ष्णः पिंगलो ल्या र्द्ध सर्वग्रस्तः अर्द्धो र्कस्तु कृष्णः स देवः। एवं पूर्वोक्तप्रकारे मर्द्दामीलनो न्मीलने
स्तः॥ एतदुक्तं भवति मर्द्दरसहतिः अशाः स्युः मर्द्दामीलने प्रथक् स्थं वित्रिमं सन्मील
ने स्यादधमाने रहितं उन्मीलने सहितं॥ आभ्यां उक्तवृद्धं वने कार्ये मर्द्दरहितयुक्तो मध्यदर्श
ः आभ्यां लंबनाभ्यां संस्कृतः सन्मीलनो न्मीलने स्तः रविंदोरगुला ल्यो ग्रासो यदा गच्छति तदान
आदेश्यः चंद्रग्रहणे चंद्रो ल्या र्द्ध सर्वग्रस्तः सन्धूम्रः कृष्णपिंगलं स्यात् अल्पग्रस्तो धूम्रव
र्णः स्यात् अर्द्धग्रस्तः कृष्णवर्णः सर्वग्रासे पिंगलवर्णो स्यात् अर्कः स देव अल्पादिग्रासेषु क

मध्य

उः
न्मीलने न ६

ए

३३

मध्य

रा

विश्वयुगेने निर

५१४५

ना

सवर्णा अथेषग्रा सानयनमाह इष्टदिष्टं २ छन्नशुणं स्वशीर्तितर्ना ओमक्तं रुपाईनोपे
 तं विद्यादिष्टे काले कस्य ग्रासं ७ इष्टं २ दिष्टं छन्नेन ८। ६। गुणितः १६। २२। स्यशीकालः ९। ३। मोक्ष
 कालयो १६। ४। ४। रंतरं घटिकाः ७। ४। २। मक्तं फलं २। ६। रुपाईनं त्रिंशं द्युगुलेन युक्तं २। ३६ इष्ट।
 कालेऽकस्य ग्रासं विदधात् शेषं वलनं परिलेखादिकं पूर्ववत् कार्यमिति लंबनं संस्कृततिथ्यतः
 २२। ५। ३। कालिनोरवि ८। ५। २६। २४। त्रिमयुतः १२२। ५। २६। २४। अयनलवाद्गुः २१। २३। ३४। २४।
 इतश्चरवदलेन गशरेडुमितैरित्यादिनां बलनं दक्षिणं २। ३०। मध्यग्रहणकालः २२। ५। ३। दिनाई २३
 । ३। यातः शेषः प्राक्परं चो नत स्यादि त्यादिना ज्ञातं पूर्वतनं ०। १०। विषयलं धग्र
 हादि ०। २। ०। ०। अस्मात् न गरेडुमितैरित्यादिना नीतं बलनं ०। १४। पलभायां गुणितं २। २०। पंचमक्तं
 जातं बलनमुत्तरः ०। २६। पूर्वतनत्वात् उभयः संस्कृतिः २। १४। रसभक्ता जां बलनां द्रव्यः दक्षि
 णा ०। २२। ग्रासः १। ८। ६। षष्ठिगुणितः ४८६। मानैक्यसंडेन २०। २८। मक्तफलं ४६। २५। अस्य मूलं जा
 ताः छन्नोद्ययः १। ४। ८। तथायं परिलेखः इति सूर्यग्रहणोदाहरणं अथ मासगणाद्ग्रहणद्व
 यसाधनाधिकारोदाहरणं अथ मासगणात्सुलघुक्रियायां ग्रहणद्वयसिद्धिकृतो मिधे
 : स्फुटसूर्यविपाततिथी अवपुर्गसनादिविषिष्टचमत्कृतये २ अथ मासगणत्सर्वानयनकृते
 अथे सतंतं मासगणत्सुलघुक्रियायां ग्रहणद्वयसिद्धिः साधनं तस्य कृते २

ग्रहला-दी.

च

३४

अथ

६७

तदर्थं स्फुटसूर्यविपाततिथिर्न तथा वपुषि विनिर्गसतं ग्रासः इत्यवशिष्टचमत्कार
दर्शनार्थं अभिदधेवमिगणकानां चमत्कारो भवति तत्रादौ ध्रुवकानाहमानोः खंभः १० स्वाध्व
ध० योयध्रः स्यात् ७ लंक १० १२ राशि पूर्वो व्यगोः स्यात् हस्त स्यात्का ७ भूरसा ८ आषा
तिथ्या वाराद्यस्याक्षाः ५ खगा ९ सत्कर्गमा ३॥ २॥ क्षेपोभासः खंभुता ७ ११ दृशो २२ के रुद्रा
११ शौला ७ नागचंद्रा ९ विपाते वृते प्रवृत्तीणां २४ अंशवा ५२ या वाराद्ये दौरे व्यंघ्रिनं राध
४५ स्यात् ३ नोरिति स्पष्टे र्थः क्षेपक इति स्पष्टो र्थः अथ मध्यमार्कव्यगुसाधनमाह मा
सौद्यतो हि २ गुणीतान्नगषड्दिग्ग्रा ९७ राश्यादिनारहितमासगणोरविः स्यात् मासागुहं णिवि
निजत्रिलवा अतेशामासां धितुल्य कलिकास्युः रयं विपातः ४ संवत् १६ ६९ शार्के ३४ का
र्तिक शुद्ध १५ गुरो घटि ३२ ३७ भरणिन क्षत्रघटी २३ २४ वज्रयोगघटी ४४ ४५ अष्टा ९२ चक्र
अधिमासो २ मासगणः ५७ दिगुणितः १२४ नगषट्भक्ते लध्वं राश्यादि १ २१ २४ ४२ अनेन र
हितो मासगणो जातो गणोरविः १७ १८ ५७ २९ रविध्रुव ० १ १४ ० १ चक्रहतः ० १ २३ २०
१० १ अनेन रहितोरविः ६ २५ ३७ १९ रविक्षेपेण ० १ ४ २१ युतो जातोरवि ६ २९ ५७ २९ अ
थ विपातसाधनं मासगणः ५७ प्रथक् स्थाप्यते राशयः ५७ मासगणस्य त्रिलवग्राह्यं अंश

३४

११ अनेन रहितो मास गणो ३८ एते अंश मास गणस्यापेच्छा यिता युक्ता जाता ५७। ३८ अंश
 स्थाने त्रिंशद् इत्थं लब्ध मास गणस्योपरि संयोज्य युते जातं ५८ अर्क १२ भक्ता शेष राशि १०८ शो
 षां शास्त्रे यामास गण ५७ अस्यां घी चतुर्थांशः चतुर्भिर्भाग १४। १५ जाता कलाः एवं राश्यादि
 व्यगुः १०। ८। १४। १५ व्यगो ध्रुवः ७। १। १२। चक्र हतः ८। १। ३६। ०। अनेन युक्ते व्यगु १७। ५०। १५
 । क्षेपेण ११। ७। १८। युक्तो जातो व्यगु ५। २५। ८। १५ अथ वृत्त वाराध साधन माह सांश केन र
 हिता मनुतष्ट मासाः वृत्तं गणात् कुलवा दल वंग्रहादि स्वादी न्विता दिन मुखं मनु १४ तष्ट मा
 मासौ घतो दश १० गुणाद्गुणा सियुक्तं १५। मनु १४ तष्ट मास गण ५७ मनुतष्ट इति चतुर्दश
 भक्ते शेषे स्वकीयेन सप्तमांशे नः राश्यादिना ०। ४। १७। ८। हीना ०। २५। ४२। ५२ मास गणः ५७ अ
 स्य दशमांशे न राश्यादिः ५। ४२। ०। इदं अंशादौ युक्तं १। ५२। ४। ५२ वृत्त ध्रुवः १९। १६। चक्र हतः ०
 । ८। ४८। अनेन युक्तः १। १०। १२। ५२। क्षेप केन ०। १४। ५१। युक्ते जीवन्तं १। २५। ३। ५२ अथ वारादि सा
 धनं मनुतष्ट मासाः स्वकीयेनार्द्धेन ०। ३०। ०। युक्त १। ३०। ०। मास गण ५७ दशगुणाः ५७० म
 गुणौ ३२७ भक्तेः फलं १। ४४। ३५। अनेन सादी न्वितं ३। ०। युक्तो जातो वारादि ३। १४। ३५। ध्रुवः तिथेर्वृद्धि रा
 ५। ९। ३६ चक्र हतं ९। ३५। २३। क्षेपः २। ४८। ४५। युतः जातं वारादि ५। २०। ८। अथ गणां त्यन्तानां र
 मास त्रु

६। २६। ४८। ० अनेन युक्तो वारादि

ग्रहला-दी

३५

व्यादिकानां ध्रुवकादि संस्कारमाह मासेति मासगणानुनितोरविरुनश्च कृतध्रुवकेन
 जेन संकलिता इतरैवेतेसुः क्षेपयुतानिजमासितांते ६ मासगणजितः उत्पादितोरविः
 युक्ता निजेन च कृतध्रुवकेन उनः कार्यः इतरैविषाताह यः च कृतध्रुवकेन संकलिता
 युक्ताः ते सर्वे निजक्षेपकेण युताः निजेभिर्मासिसितांते पूर्णिमास्यं ते स्फुटं अथ यक्षचाल रिति
 नमाहरवौ र्यक्षिकं चालनं रवे। १४। इदेवा। ३३ विषातेन मोवाणा। १५। चंद्रानखा २०। अषाढा
 की। १२ युगाक्षा ५४। गृहाद्यं च हते दिनाद्येन मोक्षाध्वयो धपवाणा ५५ वाणाः॥ ७॥ रवौ र्यक्षि
 कमिति स्पष्टो र्यः अथ षण्मासिकचालनमाह शरा ५। वे २५। पक्षा। मुजंगा ३८। ग्नयो
 कैव्यगोषट्॥ ६॥ कृताः। धकु। १। अषण्मासिकं स्यात्। शरा। ५। बाधध। यस्त्रि। ५३। षवो
 । भादिबुते दिनाद्येति यो २। भवा ११ भू। १। दिनाद्यं ८। शर इति स्पष्टो र्यः॥ अथेष्टतिथिसाधन
 माह अभिमततिथये दिनादिके स्यात्प्रति तिथिसाधनं यलानवाक्षनाश्रुः चालनमहि शराः। कला
 : स्वर्त्तौ र्यमकुलवाः कुशरा कला प्रवृत्ते॥ ९॥ अभिमति तिथि सिधौ प्राक् परेया सु तिथ्यः। स्व
 युगरसलवोना आलनं सदिनाद्यं स्वयुगगुणालवोनाः
 स्याद्ववाद्यं दिने शो। स्वगुण ९३। लवोनाविष्पनिष्ठा प्रवृत्ते॥ १०। अभिमतायाः तिथेः। सि

३५

न

श्रीऽ
स्य
द्वे
प्र

श्रीऽप्राक् षोडशमास्या पूर्वपरे पश्चात्त्याः यावं स्येति थ्यः स्युः तात्तु चतुः षष्टिभागेन उनास
त्यः॥ दिनाद्ये चालनं स्यात्॥ स्वस्य चतुस्त्रिंशदंशे न ऊनाः ता एव तिथयः॥ दिनेशे सूर्ये भागा
द्यं चालनं स्यात्॥ ततस्ता एव तिथयः॥ त्रयोदश भिर्गुणपाः ततः स्वस्य त्रिनवतिभागेन ताः
वृत्ते चालनं स्यात्॥ अथ तिथि साधनार्थं कृतफलसाधनमाह॥ अस्य षष्टिषा र्कगोशरद
शः १७। १८। १९। खंडानि तैः। वृत्तद्वौर्भागे २३ लवप्रमैः क्यमगतघ्नो छिष्टविष्णोश्च युक् प्रा
ग्वत्स्यात्संमरां फलतिरवेः केन्द्राद्यद्व्याचतद्याप्तं॥ २॥ सांगलवोनितं कुरुतयोः॥ काया
पुनर्मस्कृतिः॥ १०॥ अस्य हीसप्रदश अष्टिः षोडश वषश्चतुर्दश अर्कद्विदश गोः नवशरा
ः पंचदशौ रतानि खंडानि स्युः वृत्तं। १२५। ३। ५२ अयमेव भुजः॥ अस्य भागा। ५५। ३। ५३। त्री
डेरेव। धा। एतं मितगतखंडकानां योगः। ५९॥ आगते केन भोग्यखंडकेन ९। उच्छिष्टं अवशेषं
। ३। ३। ५३। निघ्नं २७। ३५। ५८। अस्य विष्णोश्च। २७। १७ अनेन गतखंडयोग्ययुक्तः॥ ६१। ७। २७
। शग्वदिति मेषादिषट्कृते फलंधनं तुलादिषट्के रुणमित्यर्थः॥ वृत्तस्य मेषादिकेन्द्रं
खाद्वनं वृत्तफलं ६१। ७। २७। निमेषादि रवि ६। २९। ५८। २९। मंदोच्चात्। २। २८। ०। ०। शुद्धजा
तं रवेर्महकेन्द्रं। ७। २८। १। ४२। अस्य भुजां शा। ४८। १। ४२। त्रयोदशभक्ताः फलं। ३। एतत्तुल्य।

उ
रविमंदकेन्द्रं
५८

नानिजातानिरेशांतरफलानि।ध८रेखातःपूर्वलाह्नानिफलत्रयसंस्कृतिःधननाश्रुः
 ॥१२॥३॥तिथिः५।२०।८फलत्रयसंस्कृतानातास्यष्टोगुरुघटी।३२॥फलानि।४४॥फल
 कलादि
 त्रयसंस्कारघटी१२।३६।एतत्तुल्यसंस्कृतोऽर्कः।५०।२०।५५।व्यगुप्त्र५।२५।२५५२।अथ
 व्यगुरविस्फुटिकरणमाह।वेदघ्नंतरणिकलंससिद्धभागलिप्राप्ताः।कुरुचतयोस्फुटौ
 तुतौस्तः।वित्र्यंशहियुतहरः।क्रशानुभक्तंष्टंडस्यप्रभवतिविंबमंगुलाद्यं१३।एविकलं।२३॥
 ३।२०।वेदघ्न१२॥२३।२०।स्वकीयचतुर्विंशति२४।भागेन३।५०।३३।सहितंजातंकला१६।३।
 र
 तकरणिकलस्यकृणात्वाद्दशांविफलंधनंविनशयताः॥कलाव्यग्वर्कयोयुताः।कार्याः।क
 णफलरहिताः।कार्या॥तौव्यग्वर्कोस्फुटौस्तःकलाभिःसंस्कृतोजातोस्यष्टोर्कः॥६।
 २८।३४।पोस्यष्टोव्यगुः५।२३।ध४।हारा।२८।५५।वित्र्यंशदि१४०।युतं।३०।३०।क्रशानुभक्तो
 लध्वमंगुलाद्यंचंद्रविंबं१०।२०।अथरविविंबभूमासाधनंमाह॥खाद्य४।ध०।प्राकिगत
 स्व
 दलयुतोनांकेंद्रेकुलिरनकाःघेस्याद्यरित्वमवा।२०।५०।अंगुलाद्यर्कविंबंहारीवी
 षुः५।सतिथि१५।लवयुकस्यात्कुभास्योधनं१०।५०।प्राकिगतदलमतोनक्रककोदि
 केंद्रे।१४।हाराः।२८।५०।पंचरहितं॥२३।५०।स्वकीयेनपंचदशभागेन१।३५।युक्तः।२५।२५

ग्रहलाटी

३७

तु

सूर्यफलसाधनेभोग्यखंडं १२ पंचाशमकफलं ॥ २४ ॥ रविकेन्द्रस्यकर्कोदित्वात्तुल्यं ज्ञाताभू
मा ॥ २५ ॥ २१ ॥ अथग्रहणसंभवमाह ॥ ज्ञातेवैतिथिपूर्वकं ग्रहणजं शेषं वदेत्पूर्ववत् ॥ षण्मासै
रुत्तमक्षवर्जितयुतैः ॥ पक्षेयवालोकयेत् अर्केन्दुग्रहणं व्यग्रेर्भुजलवैतिथ्यल्यकैस्तुल्यगो
पीम्यैर्वस्वधरैर्द्वारात्रगतिथ्योवाहनिशामाश्रिते २५ एवंतिथिपूर्वकं तिथिव्यग्वारिकं
ज्ञात्वा शेषं स्थितिशरदिकं पूर्ववत् चन्द्रग्रहणवदेत् ॥ अर्केन्दोः ग्रहणसंभूते सकाशात् अ
न्यग्रहणसंभूतिषण्मासैर्वदेत् ॥ उत अथवा पक्षवर्जितैः षण्मासैः ग्रहणं विलोकयेत् सार्द्धं पं
चभिमासैरित्यर्थः ॥ अथवा पक्षयुतैः पंचदशदिने युतैः ॥ षण्मासैर्ग्रहं विलोक्य ॥ अथवा पक्षे
पंचदशदिने विलोक्य ॥ आदौ यत्र ग्रहणसंभूतिः ॥ तत्र तस्य व्यगुरवितिथ्यारिकं कृत्वा तेषं सचा
लनं धनं देयं तत्र ग्रहणं विलोक्य तत्र चेन्न ग्रहणं ॥ तदा तत्र त्वानां व्यग्वारिणां षण्मासचालनं ध
नं देयं ततः केन तदा पक्षचालनं देयं ॥ तत्र चेन्न तदा पक्षचालनं धनं देयं एवमग्रे पुनः चा
लनं कृत्वा ग्रहणं विलोक्य तत्र व्यगोः भुजलवैतिथ्यल्यकैः ॥ पंचदशमागाल्यकै रर्केन्दोः ग्रहणं
स्यात् ॥ सूर्यस्याम्यैर्दक्षिणैर्व्यगुभुजांशैव स्वधरैरष्टाल्यैः ॥ अर्कग्रहणं स्यात् कस्मि
न्सति ॥ रात्रे गतिथ्यो सति ॥ दिनमाना ततिथ्यो न्यूनं सति सूर्यग्रहणं विलोक्य चे

५

३७

न

वा ४७ द्वाविगतिस्तिथ्यंतस्तदा चंद्रग्रहणां विलोक्यं ॥ चेत्यथ अहर्निशामाश्रिते सति ॥ इदं ग्रस्तोदिते ग्रस्ता
स्ते वा ग्रहणां स्यात् ॥ ॥ अथ चंद्रस्य ज्ञानयनमर्हस्यं शोति ॥ सत्रं चागुणो ॥ ३॥ नितो हरो यं वेदध
घ्नो कः ॥ १॥ इतो व्यगो भुजां शोः ॥ हीनो भव ॥ २॥ तादि ॥ तो दि १॥ कस्या छन्नं शीत रुचो गुल्मदिकं वा ॥
१६॥ हारः ॥ २८॥ ५०॥ सत्रं ३॥ २०॥ गुणे न रहितः ॥ २५॥ ३० वेदघ्नं १॥ २॥ ०॥ नवभिर्भक्तः ॥ २१॥
२०॥ व्यगो भुजां शोः ॥ ६॥ १५॥ २२॥ हीनः ॥ ५॥ धा ॥ ध ८॥ यद्गो भुजां शोः ॥ हि नो न भवति तदा चंद्रग्र
हणां न स्यात् ॥ एकादशभिर्गुणितः ॥ ५५॥ ५२॥ ४८ सप्रभक्तं फशीत रुचः ॥ चंद्रस्य अंगुला
घं १॥ ७॥ ५१॥ चेत्यथ वा ॥ अथ सूर्यग्रहे ग्रस्तोदिते ग्रस्तास्ते न तद्यदिका ज्ञानमाह चैन्निशेष्यके
गतैर्कग्रहस्तदन्वितं स्याद्दिवादलं न तं प्राक् परं क्रमात्तदा ॥ अमांत न तनाडिकां धिरेहिताद्युर्न प्रा
क् परे ग्रहादिकरवेर्न तांशक ॥ रसां ६॥ शसंस्कारीताः ॥ व्यगो भुजलवा स्फुटा स्फुरथ सप्रभु
द्वा ॥ अते निजार्धसहितारवेः ॥ स्थगितमंगुलाद्यं स्फुटं १० चेन्निशेष्यके रात्रिशेषे रात्रिगते
वा अर्कग्रहः ॥ यावतीभिः घटिकाभिः ॥ रात्रिशेषे गते वा सूर्यग्रहणां स्यात् तदा तावती
भिः घटिकाभिः ॥ दिवादलं अन्वितं कार्यं तत प्राक् परं न तं भवति ॥ रात्रिशेषे प्राक् न तं ॥ रात्रि
गते पश्चिम न तं स्यादित्यर्थः अथ सूर्यस्य ग्रहणे ॥ किंचित्स्थूलं ग्रासानयनमाह अमांते ते अ

योगजाः॥ गतगम्याः। घटिकाः॥ साध्याः॥ तास्तिथेरया यात॥ अंतास्युंति थंते विघ्नमानौ न क्षत्र ने
योगौ तयोः। गतैष्याः घटिकास्तिथ्यंतात्स्यु रिसर्घः॥ न सूर्यो दयात्॥ तयोरविचंद्रौ तिथ्यंतका
लिकौ॥ तास्तिथिघट्टमध्वेक्रमेण हीन युक्ताः॥ संतः॥ सूर्यो दयान्नक्षत्रयोगघटिकास्युरिस
र्घः॥ तिथ्यंतात्॥ ३२॥ ध४॥ कृतिको नक्षत्रस्य गतघटी १८८ एष्य घटिका ३९० अथ मासग
णासूर्यपर्वसाधनं॥ संवत् १६६९ शाके २४ ३४ वैशाख कृष्ण ३० बुधे घटि। २६। ८। रोहणि
नक्षत्रघटी ३४। ५७। धुनियोगघटी ४२। १९ चक्रं ८। मासगणाः ५४ दिव्याः १० अनग घट्टमके ६७
फलं राश्यादि १। १५। ध०। ९। अनेन मासगणं र हितः॥ १॥ २४। १९। ध३॥ चक्रं निघ्न ३८ वके
न०। १३। २४। रहित १। ५९। ५३। क्षेपयुक्तं॥ जातोरविः॥ पौर्णिमांते॥ १॥ ५। २०। ५३। पक्षचा
लनेन॥ २४। ३३। युक्तो जातो मांतोरविः १। १९। ५३। ध३। अथ विराट्पूर्वसाधनं॥ उक्तवजाते
पौर्णिमांते॥ ११। २१। ६। ध५॥ पक्षचालनेन॥ १५। २०। युक्तो जातो मांते व्यगुः। ०। ६॥ २६। ध५। अ
थ वृत्तानयनं॥ जातं पौर्णिमांते। ८। २०। १०। ध३। पक्षचालनेन। ६। २२। ५४। युक्तं जातममांते
वृत्तं ३। ३। ध५। ध३। अथ वाराघानयनं॥ उक्तवजातं वाराघं ३। ९। ७। पक्षचालनेन॥ ५। ५। ५५॥ युक्तं ने
जातममांते वाराघं ३। ५। २॥ वृत्तफलं धनं ७। २२। २२। रवेः केन्द्रं ०। २६। ६। १० रविफलं धनं॥

५४ स्थोष्ट्र १५ नानि दे शान्तर यत्नानि ४८ रेखातः पूर्वत्वाच्च नानि ३

ग्रहलाटी

३९

॥ १४ ॥ धरा १५ ॥ फलद्वययोगधनं ॥ ८९ ॥ धरा १५ ॥ वृत्तेषु ३० ॥ धरा १५ ॥ सूर्याच्चरंरुणं ॥ २८ ॥ स्व
 ॥ सायंलक्षणाकमित्युक्तत्वाज्ञातं धनं ॥ १०८ ॥ फलसंस्कृतः ॥ ८९ ॥ धरा १५ ॥ दशाहता ८ ॥ १० ॥ १०
 ॥ हारेण ३० ॥ १५ ॥ भक्ताफलनाश्रुः संस्कृतेर्द्धनत्वाधनं ॥ २५ ॥ देशान्तरयोजनानि फलत्रय ॥ त
 संस्कृतेर्द्धनत्वाधनं ॥ २९ ॥ २ ॥ फलत्रयसंस्कृतेर्द्धननाश्रु ॥ ३१ ॥ ३८ ॥ तिथिः लत्रयसंस्कृतेर्द्धन
 त्वाधनं ॥ २९ ॥ २ ॥ फलत्रयसंस्कृतेर्द्धननाश्रु ३१ ॥ ३८ ॥ तिथिः ३५ ॥ २ ॥ फलत्रयसंस्कृतज्ञातौ बु स्यष्टा
 धेघटि २५ ॥ फलानि १५ ॥ फलत्रयसंस्कृतघटिका तुल्याः ॥ कलिकाः ॥ ३१ ॥ ३८ ॥ एतत्संस्कृ
 तोरविः ॥ १५ ॥ २५ ॥ २५ ॥ २५ ॥ यगु ॥ १५ ॥ ५८ ॥ ३३ तरणिफलं ॥ स्यधनत्वाधनं कलाभिः संस्कृतोरवि त
 : स्यष्टः ॥ १५ ॥ २५ ॥ २५ ॥ ३५ ॥ स्यष्टोयगुः ॥ १० ॥ ५८ ॥ ३८ ॥ चंद्रविंबं १० ॥ धरा १५ ॥ अथसूर्यविंबानयनं सूर्य
 स्यफलसाधने भोग्यं स्वंडं १५ ॥ १५ ॥ धरा १५ ॥ सं २२ ॥ वरिलवमंवाः १० ॥ ५० ॥ मकरादिकेन्द्रत्वाद्
 हिताः जातमंगुलाद्यमर्कविंबं १० ॥ २९ ॥ अथसूर्यग्रासानयनमाह ॥ अमांतोयं २५ ॥ १५ ॥ दिनां ३९
 १५ ॥ ५८ ॥ नतं यष्टि मं १५ ॥ ५२ ॥ अस्यचतुर्थांशोराश्यादि २५ ॥ १५ ॥ १० ॥ १० ॥ अथमनतस्यविद्यमा पश्चि
 नत्वादंघ्रिराशुर्त्तोरविः १५ ॥ ५८ ॥ ३५ ॥ अस्यक्रांतिरुतरा १३ ॥ ५२ ॥ २२ ॥ अक्षांशाः दक्षिणा २५ ॥ २८
 १५ ॥ १५ ॥ क्रान्त्यक्षजसंस्कारे जातानतांशाः दक्षिणा ॥ ११ ॥ ३५ ॥ २० ॥ अस्य वंडंशः दक्षि १५ ५५ ५३ ए
 १४ ॥ ४१ ॥ ४० वेद ४ ५८ ॥ ४५ ॥ ४० स्वसिद्ध २४ भागेन २ ॥ २५ ॥ ५५ युक्तं जातः कलाः
 ५१ ॥ १३ तरणिफलं

३९

पश्चि

तत्र पूर्वोत्तरे विस्तमो गुरुश्च ज्ञातव्यः ८

५१३७ एष्यघटी ८३१ भृति योग
स्य गतघटी ४

अगुभुजभागाः उत्तरा १५१३६ षडंशेन संस्कारितां जा ताः स्पष्टाः १३५३ सप्त शुद्धः ०॥
५६।७ स्वीया र्द्धः ०॥ २८।३ सदिना जातो गुलाघो घासः १२४ अगुमध्य पयगणा ३६ प
र्वसोमीयमः तिथिः ॥ ३०॥ द्वा र्द्धा रोता जाता अंशाः ॥ ३६०॥ एतत्सहितो जातश्चंद्रः ॥ २५२६
॥ ३४॥ चंद्रगति ७ ८ ८ तिथ्यं ता रोहिणी नक्षत्रस्य गतघटी ४०७ एष्यघटी १५५२ इति
मासगणात्सूर्यग्रहणो समाप्तः ॥ ॥ अथ पंचागात् ग्रहणद्वयसाधनमाह ॥ अथ वायं तिथि
पत्रतो वगम्यः ॥ यवतिश्चर विस्तमस्त्रिंशे वा भस्मे तैष्यघटियुते द्यूमानं ते भ्यो ग्रहणद्वयं
प्रवचि ॥ १॥ अथ प्रकारोत्तरे रायं पार्वति घटिकादिकः तिथिपत्रतः ॥ पंचागात् अवगम्यो
ज्ञातव्यः तिथिं त्रस्तो र विराडु गतगम्यदिनाह तो त्यादिना पर्वो तैता कालिको कोर्यो ॥ तत्र पू
णिमामयोः याते ष्यघटिनो युतिः वा भस्म नक्षत्रस्य पूर्वो ते यद्विद्यमानं नक्षत्रं तस्य गतैष्यघ
टी योगो ज्ञातव्यः द्यूमानं दिनमानं वगम्यं इदं सर्वं तिथि पत्रात् ज्ञाते भ्यो ग्रहणद्वयं प्रवचि त्यर्थः
॥ संवत् १६६९ शके १५३४ वैशाख शुक्ल पूर्णिमा १५ सोम गतघटी २३३
घटी ५४।१ गतैष्यघटियोगः १५६१४३ अनुराधाः गतघटी
२०।४। एष्यघटी ३८।३२। गतैष्यघटियोगः ५८॥ ३६ विराट् कर्कः ॥ ११।२२। १९।२६ अंशना

रधि

त्या

थ

सूर्यगतिः
५९

वा

घ

म

१ दिनमानं ३३।६ पूर्वोत्त कालिको रविः १।६।३४।३७ गुरुः १।१४।२८।११

ग्रहलादी नयनमाह ॥ ॥ **तौषट् २७** व्यगुतिथियातगम्यनादियोगात्तावगुरविहोर्त्तवोनितास्तेसंयु
 क्तानिजरहला **२४ भूय २६** भागकाभ्यां नृवांगुलवदनं भवेत्सुधांशोः ॥ २॥ **तारषट् २७** ॥ सप्त
 हि तेनतिथिगतेष्वद्यदियोगेन **ध १४३** भक्ताः फलं भागाद्यं **२२ ३६ ४१** विरा **६** कस्य भुजा
 शौ **१७ ४३ ३४** कनाः **धा ५३ ७** एतेनिजार्थेन **२ २६ ३३** निजषोडशंशोन **० १८ २९**
 युक्तोजातोगुलाद्योगास **३ ३७ ५९** यदाभुजांशो **७** नितानस्य ॥ तदाग्रहणस्य संभवोनस्या
 त् अथ **७** चंद्रविंबभूमासाधनमाह अंगदयुक्तिथिघटीकर्तव्यं **६ ९५** गुलमुखं विधुविंबं **६** कतवाणा
 दिग्विद्युक्तिथिघटि **६ ९५** त्रीद्वो **१३ २२** गुलमुखाक्षितिमास्यात् ॥ **३** तिथिघटिका **५६ ४३**
 षट् युक्ता **६२ ४३** अनेनवाणो कर्तव्यो ॥ **६९ ५** भक्ता फलमंगुलाद्यं चंद्रविंबं **११ ४** तिथिना
 द्युः **५६ ४३** रशहीनाः **५६ १** अनेनहर्कत्रीद्वो **१३ २२** तद्धमंगुलाद्यं भूमा **२८ १७** अथभूमा **१** नक्ता
 यासंस्कारमाह ॥ **रुद्र २१ भूय २६** नख **२० भूय २६** **रुद्र १२** खं व्यंगुलैर्विहितायुताक्रमात् ॥ **ष २**
 द्ग्रहे ॥ सतिरवौघटात्क्रियात्नाडिकोद्व **७** कुभास्फुटाभवेत् ॥ **४ रुद्र २१** इत्यादिभ्यंगुलैः **१२** **४०**
 ॥ **२६ २० २६ ११** भूमाक्रमात् ॥ तुलादिषट्के विरहितामेषादिषट्के युक्ताकार्या सानाडिकोद्व
 वकुभास्फुटास्यात् सूर्यस्यमेषादिषट्काशिमध्येष्टपराशि स्थितत्वात्षोडशमंगुलैर्युता ॥

जातास्यष्टाभूमा २८।३३॥ ॥ अथ नक्षत्रघटिकाभ्यः छिन्नानयनमाह ॥ विदिशो १० दुघटी हताः
 भा ख ॥ भूषट्व्यगुं स्वदुजभागवर्जितासौ ॥ शितिकंठ २१ हता सुरंग ७ मक्ता स्त्रुगितं चांगुलपूर्वकं वि
 धोः स्यात् ॥ ५॥ नक्षत्रगतैष्ययोगः ॥ ५८॥ ३६॥ इन्द्राहीनः ४८॥ ३६॥ अनेनारखभूषट् ६ १० मक्तः
 फलमंशाद्यं ३३।५॥ एतेष्वगवर्कस्य भुजाशौः ७४ ३॥ ३५॥ वर्जिताः १४।४९॥ ३१॥ एकोदशमिर्गु
 णिताः ५३॥ ४॥ धासप्तभिर्मक्तः ॥ फलमंगुलाद्यैर्ग्रासः १७।३५॥ अथवा चंद्रविंबभूमासाधनमा
 ह ॥ भगतागतनाडिकेक्यभक्तानववेदतव १६४९॥ इंदुविंबमुक्तं ॥ विमनू दुघटी १४ हताः शराक्ष ॥
 दिभूः १२ ५५ वः स्यात् शितिमांगुलादिकं वा १८ नक्षत्रघटी योगेन ५८।३६॥ नववेदतवः १६४९
 ट्राः मक्ताः फलमंगुलाद्यं चंद्रविंबं २१।४॥ विमनू १४ दुघटी ४४ ३६॥ अनेन राक्षदिभुक् २५५। मक्ताः २१
 फलमंगुलाद्यभूमा २८।८ षोडशम्यंगुलैर्युक्ताः जातास्यष्टाः २८।२४॥ अथवा विनूपो २१॥ दुघ
 ट्राः ४२।३६॥ अनेन खखाकाः २२०० मक्ता जाताभूमाः २८।१०। षोडशम्यंगुलैर्युक्ताः जातास्यष्टा
 : ॥ २८॥ ३६॥ इति चंद्रग्रहणां ॥ अथ सूर्यग्रहणां शाके १ ५३२ मार्गशिरविदि ३० बुधे गतघटी ५१
 १५०। एष्यघटी २२।५९ अनयोयोगः ६४।४९ मूलनक्षत्रस्य गतघटी २३।५४॥ राष्यघटी
 ५२।२१ योगः १६५। ५६ दिनमानं २६।४॥ तिथ्यंते सूर्यः ॥ ८।५। २६।२०। राहु २।२१॥ ४१। २८। विरा

यहना टी.

४२

五

३६

दापा॥ २६॥ २७॥ द्वादशमर्कैयुक्तः ॥ ८॥ १७॥ २६॥ २०॥ अस्य मुञ्जांशाः ७७॥ २६॥ २०॥ शिष्यां वृंशः मं॥

गुलात्मकः २५॥ सूर्यस्पतु लादिषडाशिस्थि तत्वाहेतैर्व्यगुलैः २५ विरसलवमहेशः २०।५
 । युक्तात्मातंसूर्यविवं २१। २५। एवं छन्नादिकं ज्ञात्वा स्थितिमुखं यदवशिष्टं तत् पूर्ववदत् ज्ञेयं॥
 इति ग्रहलाघवोदाहरणोपचागाद्गुहणद्वयसाधनं अथोदयास्ताधिकोदाहरणं तत्र ताव
 त् **३** तत् **३** तत् पदिचंद्रोदयज्ञानं त्रिभिः श्लोकैराह साकांशा २२ विहकुरु यक्षति क्षये केच्यग्वको
 चरमथ केवलं लाघुगार्यत् षड्गणोपर विहृतमिदं क्रमालेवाद्यं स्वर्णस्याद्यगुरविगोलयोः
 थकृतत् २ त्रिभा यनलवान्वितारुणाचराहतं द्युक्ष्यमाह तैः कृतिहृतं धनार्णमसमैकगोलेय
 गोः॥ खस्वानल ३०० विरोधितः सरसभायनाकोदयः शरदिकहृतो धनाधनम नत्यकाल्योद
 ये ॥ २॥ घुमितिप्रतियुक्तमांतरं यच्छरमत्तं स्वमृणादिनेधिकोने॥ धनमत्रचतुष्क संस्कृति
 श्रेतपनोस्तेविधुरीसतेन्यथान॥ ३॥ शकः २५ ३२॥ माधशुक्ल २ शनौघदि ७ अवरानक्ष
 त्रघटी २८। २५ सिद्धियोगघटी ४०। ८॥ चण। अहर्गणः २० ३६। प्रातर्मध्यमारविः ९। ६। २२। ३८
 । चंद्र ९। १९॥ ३८॥ ३३। उच्च। ८॥ २०। ५५। २८। राहु २५। २०। ३। २५। पंचांगस्थितिथिदिभिः ७।
 चालिता रवि ९। १९। ३९। चंद्रः ९। २२। १०॥ ध०। उच्चं ८। २०। ५५। १४। राहुः २। २०। ३। ३।
 रवेर्मंदिके इं ५। २१। २१। मंदफलं धनं ०। ध०। २० संस्कृतोरविः ९। ७। ०। ५८। अयनांश २८। ८

ग्रहला-टी.

धर

अ

ने

चरंधनं १०॥६॥ चरसंस्कृतः जातः स्पष्टोर्कः १॥७॥ २॥ धधा स्पष्टागति ६॥ १०॥ फलत्रयसंस्कृतः
श्रंदः १॥२॥ २५॥ २२॥ मरुकेइं १॥२॥ ३०॥ २॥ मरुफलं रुणं २॥३॥ १॥ संस्कृतस्य ष श्रंदः १॥२॥
॥५॥ स्पष्टगति ७॥ ३५॥ १॥ अभ्यांति यिघटी ०॥५॥ ६॥ आमिः पंचांगस्य घटिका ७ युक्ता जाताः प्र
तिपदतः ॥७॥ ५॥ ६॥ अभिघटी कामिः ०॥५॥ ६॥ चालितौ जातौ तिष्यंत कालिनौ रवि १॥७॥ ३॥
धरा गुरु २॥ १०॥ ३॥ १॥ विराहर्क ६॥ २॥ ७॥ ५॥ इह पक्षतेः प्रतिपदः क्षये अंते ता कालि
क कर्क वग्वर्को १॥२॥ ३॥ ४॥ साकं शो कुरु व्यगु ७॥ १॥ ५॥ अथ के वसा हगोः अयनां
शो विना व्यगो यच्चरं व्यगु ७॥ १॥ ५॥ अस्माच्चरं ७ पद ॥ भक्तं फलं १॥ २५॥ ०॥ इह पृ
थक् स्थं १॥ २५॥ ०॥ विभायति राशि त्रयेण अयन लवैः अयनां शौर्युक्त
अरुण सूर्यः १॥ २॥ १॥ धधा अस्माच्चरं अनेन पृ
थक् स्थं १॥ २५॥ ७॥ गुणितं जातं ७॥ ५॥ ०॥ अस्माया ५॥ ४५॥ द्विगुणि १॥ ३॥ ०॥ अस्याः कृति २३२॥ २५
॥ अनयो पृथक् स्थं गुणितं भक्तं फलं ०॥ ३॥ ३॥ व्यगोः सकाशात् विभायन लवानित स भिन्न रस्य धर
गोल लवधनं अथ तृतीय फलं ॥ सरसभा ६॥ अयनां शयुक्तोर्कः ४॥ ७॥ २॥ ४॥ अस्योदय ३॥ ४५॥ साकं शोर्कः
खखानल ३०॥ ०॥ विशेषितः ४५॥ शरद्विक १॥ २५॥ हतः फलं १॥ ४५॥ ०॥ खखानलैभ्यः सरसभाया

व्यगोर्दक्षिण गोल लवधनं इह पृथक् फलं

अथ तृतीय फलं

दशमास १० धर्जतिदिने ११ जे २० शेषे तो २० अतः द्वात्रिंशद्मासः पृथक् ३

नोर्केदयस्याधिकत्वात् धनं ॥ अथ चतुर्थफलं **धर्मितीति धूमिति** २६। २८। प्रतिपदंतः १७
१५६॥ अनयो रंतरं १८। ३२ **शरभकं फलं** ३। धर्मा २४। दिनमानस्य प्रतिपदं **पेक्षया अधि** ना
कत्वा धनं तेषां चतुर्गुणाफलानां संस्कृती धनं धनयो योगि कृणा कृणा योगः धनं एयो रंतरं यो
मिति फलचतु **संस्कृतिर्द्धनं** ५। ५३। ५७। अतस्तपनास्ते चंद्रौ दृश्य अन्यथा चतुर्गुणाफ
लानां कृणा संस्कारे न दृश्यति ॥ इति चंद्रदर्शनं ॥ अथ मासगणानुगुणे रुदयास्तसा धनमाह
चक्राद्रो म धर्जत्तमा सनिचयो विश्वा प्रचक्रो नितो द्विघ्नो युक्तं तिथि लवैः १५ रूतो स्याद्दंश
धर्मा कार्का १२ प्रांशो न युतो ज्ञरसमे दमासा हिकः स्यान्मं धोः १३। के १५। ३२। चैत्र शुक्ल प्रतिपदि
गता १०॥ चक्रा ८। मास गणाः २५। चक्राग्रः ॥ ३३॥ चक्रं ८॥ विश्वो भं फलं मासाद्यं ॥ १८।
२७। ४१॥ अनेनो नितः ॥ ३२। ११। ३२। १९॥ गुणितः ॥ १६। २३। ४। ३८। दशमास। २०॥ धर्जतिदि
नैः ॥ १२॥ युक्तः ॥ ७५। ४। ३८। सप्तविंशतिभिः ॥ २७। तष्ट। २१। ४। ३८। अयं मं युतः ॥ ५। २५।
१५५। २२॥ धर्जत्तः मसुरवः राश्यादि। २। २७। ५७। ४१। पृथक् पंच दशमिरंशोरुना २। १२। ५७। ४१।
१। अस्पभुजां शि ३२। ५७। ४१। अस्य द्वादशांशः ॥ १६। ४। ४८। तिथि भागोन राश्यादिक स्य मेषा
न दिषद्वा शि स्थितत्वाद कां शौ पृथक् स्थो युक्तः ॥ ज्ञात श्रैत्रा न्मा हिकः ॥ ३। ४। २। २९। अस्मा सा

साद्येन मासदिनघटिकाद्येनावयवेनचेत्रागुरोरस्तः स्यात् अथ चो ५

३

ग्रहलाटी

३

४३

३

हुरो रुहयास्तो श्लोर्कनाह ॥ तिथिदिनरहिताद्यो सोदिधा तैश्च मासैः । क्रमस इह भवेतां
मंत्रिण्योस्तोदयो च । अथ मधुमुखमासाः । सप्तभूनि । १७ ॥ घृचकैः स चरयुगलवाद्यैः ४५ । संयु
ता मार्गणाद्याः ॥ ५॥ मासादिकं दिधा ॥ ३५ ॥ २९ ॥ एकत्रदिना ॥ १५ ॥ रहितः ॥ २९ ॥ १९ ॥ २९ ॥
अपरत्रयुक्ताः ॥ ३१ ॥ २९ ॥ २९ ॥ एव तैर्मासैर्मंत्रिणाः । गु ॥ रो । क्रमेणास्तोदयोस्तः । तद्यथा ॥ ति
थिदिनरहितेन मा ॥ द्यस्यर्थ ॥ ॥ अथ शुक्रास्तोदयं सार्द्धं च तेर्नह ॥ अथ मधुमुखेति । मा
धुमुखमासाः ॥ २५ ॥ चक्रं । ८ । सप्तदशगुणिताः ॥ ३३ ॥ ॥ अथ चरयुगलवो मासाद्यः ॥ ३० ॥ ४०
॥ ॥ अनेन सप्तदशगुणिता जाताः युक्ताः ॥ २३ ॥ ॥ ४० ॥ एते मधुमुखमासाः ॥ २५ ॥ संयुताः
॥ २६ ॥ ॥ ४० ॥ मार्गणाद्याः ॥ ३१ ॥ २० ॥ ॥ उद्धिरस । ६५ ॥ समेताः ॥ ८८ ॥ १० ॥ छिद्रवे
गामि ॥ ९० ॥ तष्टाः ॥ २० ॥ ॥ नवनवभ्यः ॥ ९९ ॥ शुद्धा ॥ ६१ ॥ २६ ॥ ४० ॥ पंचमक्ता प्रथकस्थाः ११११२०
॥ ११ ॥ २५ ॥ ॥ तैर्मासैः क्रमेणाचेत्रात् भृगुजस्य शुक्रस्य हरिदिगस्तः पूर्वास्त अंबुदयः ॥ पश्चि
मोदयः स्यात् ॥ यत्र हिर्नस्तत्र शुक्रस्य पूर्वास्तः यत्र युक्तास्तत्र पश्चिमोदयः अथ शुक्रस्य प
श्चिमास्त पूर्वोदयसाधनमाह ॥ उद्धिरस । ६५ ॥ समेता ॥ छिद्रवेगामितष्टा ९९ नवनवपक्षि शु
द्धाः पंचमक्ताः प्रथकस्थाः । रसगुणा । ३६ ॥ दिनहिताद्यादिधा चैत्रतस्तैर्भृगुजहरिदिगस्तांबूद

४८ कत्रसगुण ३६ दिनहीनाः ०१५ । २०१० ॥ अथ चरयुताः २१७ । २०१०

योसः क्रमेण ॥ १॥ नवमासं भघस्रतो ल्यपुष्टाः । पृथगस्थाः । क्रमशस्तैर्युतोना देधा युगधवासरो
 नयुक्तास्तोयास्तैर्दुयो क्रमाद्गोस्तैः ये पृथक्स्थाः ते नवमासमघस्रतः ॥ सप्तविंशतिदिनाधि
 कनवमासेभ्यश्चेदस्याः । पुष्टावाप्युस्तदाक्रमशस्तैर्नवमासमघस्रैः । युतोनाः कार्याप्रथक्स्थाः
 ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ नवमासमघस्र ॥ १५ ॥ १६ ॥ तोल्याः । अतो नवमासं घस्रैर्युताः ॥ ११ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ देधा ॥ २२ ॥
 २३ ॥ २४ ॥ युगवासरोनाः ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ अन्यत्र युक्ता ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ यत्र हिनास्तत्र भगोः शुक्रस्य तो
 यास्तः ॥ पश्चिमास्तः । यत्र युक्तास्तत्रै ॥ पूर्वोदयः एतौ चैत्रोत्तैर्मासैस्तदस्यर्थः ॥ ॥ अ
 थ शुक्रगुरोरुदयास्तकालपरिवर्तमाह ॥ मासैर्नखैर्यदिदिनैः २४ रुदयास्तकालः शुक्रस्य ।
 शुद्धतिगुरो र्यदिसाईमाविश्वैः २३ सौम्यो भवेत्तं धुमुखादथ तैर्युतं श्रेत्स्यात्तस्य रोगधपुर
 तोपि विलोमशुद्धा ॥ ८ ॥ शुक्रस्य पूर्वोक्तो यो उदयस्य र्दिनैः षट्दिवरहितैर्नखैर्विंशति
 मासैः ॥ १९ ॥ २४ ॥ शुद्धतिनिःशोषो भवति ॥ शुक्रस्य पूर्वोदयात् पूर्वोदयः परोदयात् परोदयो
 नेन कालेन भवतीत्यर्थः ॥ एवमस्तोपि स्पष्टाधिकारपाठितानां हि मासेत्यादिनां योग एतत्तुल्य ॥ मासानां
 १९ ॥ २४ ॥ इति सुगमवासना ॥ एवं यदि गुरोरुदयास्तकालः साईविश्वैर्मासैः २३ ॥ २४ ॥ शुद्धति
 तैर्मासैर्पूर्वोक्तैः ॥ स एव उदयास्तकालः युतं श्रेत्तदा संमुखानो भवति सोपि चेद्युतस्तदा ॥

ग्रहला दी

र्थः

धध

सरो भवति ॥ तैसासैस्तस्माद्दद्यास्तदग्रेनोदयास्तकालस्यादित्यः ॥ विलोमसु द्यापुरतोपि पू
 र्वमेव तैमासैः दद्यास्तकालः स्यात् ॥ अथोदयास्तयो र्दिकं ज्ञात माह ॥ लघुगोत्यइनाइ
 ति पूर्वभूयात् भूतिगतिग्रहः प्रतिच्यो ॥ भूयान् लघुगः परत्रचास्मप्राच्यो भूरिजवोलघुः प्र
 याति ॥ २० ॥ ॥ लघुगोत्येति यो ग्रहे इनात्सूर्यात् लघुगोत्यगतिः अत्यभागेन्यूनश्रितशंमह
 पूर्वपूर्वस्यां उदेति उदयं प्राप्नोति यो ग्रहं भूयान्सूर्यापेक्षया भागैरधिकं भूरिगति अधिकगति
 श्रितशं प्रतिच्यो पश्चमां दिशि उदेति यः भूयान्सूर्याधिकभागं लघुगं सूर्या अत्यगतिसंग्रहं प
 रत्रपश्चिमदिशि अस्तं याति यः ग्रहं भूरिजवसूर्याधिकगतिलघुं सूर्याद्भागैरल्पसंग्रहं प्राच्यो पू
 र्वदिशि अस्तं याति एतद्बुधशुक्रयो अन्येषां न घटते स्वत्यगतित्वात् इदं सूर्यकृतोदयास्तल
 क्षणं अथ चंद्रस्य शरसाधनमाह ॥ प्रथमेति विराहचंद्रस्य शो ग्रहे भुजराशौ भागादलिताः ततो
 नगादिभिः ७७ युक्तां अगुविधुदिक विराहचंद्रो र्यस्मिन् गोले तद्विक शरोगुलादिकः स्यात् ॥ ५
 अत्र शरानयने राशिना मंशानकार्या अधस्तं याथा स्थिता एव भागाग्राह्या ॥ चंद्रस्य शरसाध
 नार्थे सूर्यग्रहणे कृतौ तिथ्यंत कालिनी चंद्ररातावेच्छा पितौ चंद्र ५॥ २६ ॥ २० रा ६ ॥ २१ ॥
 ॥ ४२ ॥ १८ अगुविधु ५॥ २३ ॥ ४५ ॥ २ अस्य भुज ० ॥ ६ ॥ ५८ भुजस्य प्रथमराशौ विद्यमानत्वादंशा

स

न

५

धध

६२ व २

अपरे द्वितीयराशौ ये भागास्तै नगादिभिः ४७ युक्ताः कार्यः स शरः स्यात्

प्रथमे सति चंरास्वेदलेन
 सार्धेन युक्ताः कार्यः सोंग
 आदिकः शरः स्यात्

तथा खंडे

यो

क

भागा

ए

६।१४।५८ साधनेन ३।३।२९ युक्तांजातां शरं १।२२।२७ मगुविधोरुत्तरगोलत्वाउत्तरः। अथ प्रका
 रांतरेण शरणयनमाह नृपति। मगुविधुं ५।२३।५५।२। अस्य मुजांशाः ६।१४।५८ दशभिर्मन्त्राः
 : फलं खंडे प्रत्यं० शेषं ६।१४।५८ एष्यं खंडे योगो युक्तः जातो गुलादिं शरं उत्तरः १।५९ अथोदयास्त
 ज्ञातायं कालांशानाह। भास्करातिभास्कर इत्यादयो ब्रूत चंद्रात्प्राक्तनैः। पूर्वाचार्यैः। समयं शाः का
 लांशां। निगदितां। चंद्रस्य द्वादश १२ भोमस्य नगभुवः १७ बुधस्य गुणचंद्राः १३ गुरोर्भुवः ११ शुक्र
 स्य द्विसदृशेनेस्तिथयः १५ मगुविदोः शुक्र। बुधयोर्वेकि। एवक्रगसोः सतोस्तदा तदुक्त
 कालांशां। क्षितिहिनाः एकोना कार्याः। अथ भोमादिनां पातनाह॥ स्वां बुध इति॥ स्वां बुधय इत्यद्वयः
 ॥ कुसुता द्रोममारभ्य पातलवांस्युः स्वां बुधयो भोमस्य ४० स्वयमा बुधस्य २० स्वमुजांशा गुरोर्
 गांगमि शुक्रस्य ६० स्वदश शनैः। २० बुधभं पातांशां। मध्ये नाहर्गणोत्पन्नेन चंचलके द्रेणा शीघ्रके
 द्रेणा विहीना कार्याः अथ साधनार्थं शीघ्रकर्णसाधनमाह॥ कुद्विति॥ शके २५३४ वैशाख
 शुक्ल पौर्णिमायां भौमादिनां स्यष्टकांति साधनं क्रियते॥ तत्र भौमादीनां मंति मशीघ्रकेंद्राणि भो
 मस्य शीघ्रकेंद्रं ३।१४।५७ बुधस्य शीघ्रकेंद्रं १।१६।२५। १७ गुरु शीघ्रकेंद्रं ८।२१।२०।५८ शुक्र
 स्य शीघ्रकेंद्रं ३।४।२९।५२ शनैः शीघ्रकेंद्रं २।१२।५०।०॥ अथ भोमस्य शीघ्रकर्णः साध्यते भौ

ताप

४५

४९

शीघ्र

च ४५

ग्रहला. टी. मस्य शीघ्रकेंद्रं ३।१।४।५७ अस्य राशितुल्यगतसंज्ञं त्रययोगः ६॥ शेषेण ४।५।५७ एष्य सं
 उं ४ गुणितं ४।१९।४८ त्रिंशद्भक्तं फलं ०।८।३९ अनेन संज्ञं यो गोयुक्तं ४।८।३९ एकभक्तं फलं
 ६।८।३९ अनेन अष्टादश २८ रहितां जातं भौमस्य शीघ्रकर्णः ११।५।२१ बुधस्य शीघ्रकेंद्रात्
 फलं २।५।४२ दिभक्तं १।२।५० यंचदश १५ मध्ये रहितो बुधस्य शीघ्रकर्णः १३।५।२० गुरोः शी तंजा
 घ्रकेंद्रं फलं ३।९।१२ चतुर्भक्तं १।४।७।२८ इदं त्रयोदश १३ मध्ये रहितं जातो गुरुः शीघ्रकर्णः १५
 १२।४२ शुक्रस्य शीघ्रकेंद्रात् फलं ६।३।५।५८ एकभक्तं ६।३।५।५८ इदं एकोनविंशति २९ मध्ये
 रहितं जातं शुक्रस्य शीघ्रकर्णः १२।२।४।२ शनैः केद्रात् फलं ४।२।७।० भक्तं फलं ०।३६।४२ इदं दश
 दश मध्ये रहितं जातं शनैः शीघ्रकर्णः १२।२।३।१८ अथ भौमादिनां रासाधनमाह ॥ मंदस्य
 चेति ॥ मंदस्य षोभोमः १०।३।८।४५ स्वपातेन राश्यादिना १।१० रहितः ८।२३।८।४५ अस्मात्केव
 लात् ॥ अयनांशसंस्कारं विना स्युं संज्ञा नोत्पादिना क्रांतिः २३।४।३३ त्रयोविंशत्या २३ गुणिता
 ५४५।३९ शीघ्रकर्णेन ११।५।२१ भक्ता फलं ४।१।३८ स्वां प्रुना असंज्ञं इत्थं तत्त्वतु यं च ४५
 न शोन ११।३०।२४। रहितं यातो न मंदस्य दक्षिणगोलस्थ लाजो तो दक्षिणो गुलादिकं शरः ३४
 १३।१४ अत्र रातावानुविशे वं यदा भौमस्य शीघ्रकर्णः एकादश ११ तस्य सदा मरुदंतरं यनति

इदं सप्त

इतिकारणां शीघ्रकर्णेन भक्तात् यत्फलं प्राप्तं तत् हाम्यां भक्ता पश्चिच्चतुर्थी शोनरहितं कार्यं स
 भोमस्य शरो भवति एकादशाधिके शीघ्रकर्णे तं तत्र स्वांघूना इत्येवः मंदस्य षोबुधः १५।
 ३। १५ राश्यादि पां २०। ५० अयं अहर्गणोत्पन्न शीघ्रकर्णे देवा १। १७। १८। ५० रहितः ११। २। ४५। २०
 अनेन मंदस्य षेरहितः २। २। १८। ५ अस्य क्रान्ति २। ५५ पत्रियमौहतां ४८३। १९। ३३ शीघ्रकर्णेन
 ता २३। ५७। २० फलं जतं शरः ३४। ३८। १४॥ ॥ पातो नस्य उत्तरगोलस्थ
 तादुतरः मंदस्य षो गुरुं १। २५। २। ४५ स्वपातेन राश्या दिना २। २० रहितः १। २५। ५२। ४४। अ
 स्य क्रान्तिः १८। ४९। १२ त्रयोविंशतिगुणा ४३। ५१। २३ शीघ्रकर्णेन ११। २२। ४२ भक्ता ३८। ३८। २६
 गुरोपुनं द्याप्तां फलं जातः शरः २९। १८। २३ पातेनस्य उत्तरगोलस्थ तादुतरः शुक्रस्य पातो राश्या
 दि २। ० अहर्गणोत्पन्न शीघ्रकर्णे देवा ३। ५। ४१। ३५ रहितं २। ११। ७। ० अस्य क्रान्ति २२। ३२। २३ त्रयो
 विंशत्या २३ गुणीता ५। १८। १६। ४६ शीघ्रकर्णेन १२। २४। २ भक्ता फलं जातं शरः ४९। ४७। ४५ पा
 तो नस्य उत्तरगोलस्थ तादुतरः मंदस्य षं शानि १। २१। २३। ४२ स्वपातेन राश्या दिना ३। २०
 हितं ७। १५। २३। ४२ अस्य क्रान्तिः १५। ३१। ६ त्रयोविंशत्या २३ गुणीता ३। ५६। ५५। १८ शीघ्रकर्
 णे ११। २३। १८ भक्ता फलं जातं शरः ३१। २०। २७ पातो नस्य दक्षिणगोलस्थ तादक्षिणां ॥ भौ

रहितं १०। २४। १८। २५ अनेन मंदस्य षो बुधः १। ५। २५। २५

ग्रहला-टी.
 १५३।१० श्री प्रकेंद्र १।७।१५२ श्री प्रफुल्ल १।३७।२८
 १५३।१० श्री प्रकेंद्र १।७।१५२ श्री प्रफुल्ल १।३७।२८

मादिनामेते अंगुलात्मकशराः निगुणिताजातां भौमा दीनां कलात्मक शरां भौमस्य १०३।३३।४२
 बुधस्य १०३।५५।१२ गुरो ५७।५४।३९ शुक्रस्य १२०।२३।३३ शने १४।५।२१ एतेष्वे भक्तां जाता
 अंशा घंशरदक्षिणाः १।४३।३३ बुधस्य उत्तरः १।४३।५५ गुरो रुतरः ०।५७।५४ शुक्रस्य उत्तरः २
 १।५।२३ शने दक्षिणा १।३४।१९ स्पष्टां भौमादयः भौम १।५।५४ बुध १।७।४ गुरु ४।२।४
 शुक्रस्य २।१२।१५ धर शनि ०।२६।४२।३०। अयनां शा १८। भौमा दीनां कांतयं भौमस्य कांतिर्
 क्षिणा २।२१।३५ बुधस्य उत्तरा २।३२।३२ गुरो उत्तरा १४।५९।१५ शुक्रस्य उत्तरा २३।५८।५८
 शने दक्षिणा ६।३।० यता स्वस्वशरे एतस्मिन् तां जाता भौमा दीनां स्पष्टां कांतयः भौमस्य दक्षिणा
 धा ५।७ बुधस्य उत्तरा २३।१६।२६ गुरो उत्तराः १५।५७।९ शुक्रस्य उत्तरा २६।४।२१ शने दक्षिणा
 ७।३।७।१॥ अथ पंचागाधरसा धनार्थं मंदस्य ग्रहसाधनमाह ॥ वक्रां स्ता घमिति तिथि
 पदगतं पंचागस्थितं वक्रां स्ता घं ज्ञेयं तद्विवसे तस्य ग्रहस्य वक्रोदयादिस्य घाधिकारोक्तं शीघ्रकें
 द्रं स्यात् ॥ तद्यथाः वक्रां स्ता घभागाः त्रिंशद्भुक्ता १२५।५।६।६ मंदस्य स्रगात् ॥ इत्यादिना कां
 तिरुत्तरा २३।५६।३८ शीघ्रकें १८।१४।४ अंगुलाघः शरो दक्षिणा ३०।१२।५ अथ इकमसा
 धनार्थं नतां साधनमाह ॥ प्रग्विमेति प्राक् पूर्वोदयास्तसाधने त्रिभेदा शिचयेण वर्जिता
 आदिना द्वाडशमार्गो यस्य ग्रहस्य त्रारसाधनक्रियते तस्य पंचागस्थितं यत्र कुत्रापि
 वक्रोदयादि ज्ञेयं

श्री घकेंद्र स्यात् इत्यर्थः तद्विभक्त्यदिने इष्टदिवसे स्वाच्छकेंद्रोक्तं
 सागतगमदि ४८ नारुमधुमुक्तं इत्यादिना चाल्यते स एवैवैव
 स विपरीतरे १५ यथनेतसां चरुण रुणं नराधने स ग्रहो मंड
 नस्मान्नालिते श्री घकेंद्रं ज्ञानं प्राप्य पूर्वोक्तप्रकारेण चरुणं नराधने
 कायं तस्यादि

ले
गत्र

र्यः

तस्यष्टवेद्य क्रान्तिः साध्या पश्चिमोदयास्तसाधने राशि त्रयेण संयुता क्रिंतिः साध्याः अक्षांशैः
 संस्कृतां नतांशां सुरित्यर्थः स्पष्टश्रुतः ११। १३। १४। २२ पूर्वास्तस्य साध्यत्वात् त्रिभेण रहितः ८। १३
 । १४। २२ अस्य क्रान्तिर्दक्षिणा २३। ५६। ४२ अक्षांशैः संस्कृता जाता नतांशाः दक्षिणां ४९। २३।
 २४ अथ द्विकर्मसाधनमाह ॥ षट्शौतिः नतांशां ४९। २३। २४ अस्य दशमांशः धरातन्मिता
 खंडयोग ३० उल्लिष्टं १। २३। २४ अंगितं १२ घ ११ २। ४०। ४८। अस्य दशमांशो ११। १६। १० तखंडैक्यं
 ३० युतं ४१। १६। ४१ रांगुल ३०। १२। ५६ तं १२ घ २०। ३९ द्वादशमर्तकलंकलादिद्विकर्म १०३। ५१
 नतांशो घोरैकदिकत्वाद् नतांशां शरयैरेकदिसिधनं मित्रादिसिरुणां ॥ परपश्चिमास्तोद
 ये साध्यमाने वस्तुं वैपरीतं देयं ॥ मित्रदिशि धनं। एकदिशि रूणमित्यर्थः ॥ सद्यहं द्विकर्मद
 शाग्रहो भवति स्पष्टश्रुतः द्विकर्मसंस्कृतं ११। १४। ५८। २० तद्विकर्मदशाग्रहो स्योदयस्तदि
 न ज्ञानार्थं गता गम्य लक्षणमाह कल्पे स्योरविरितिः ॥ अर्कः स्योदकरवचरो द्विकर्मदशो ग्रह
 ॥ तयोर्मध्ये अस्योरविकल्पं ॥ अधिको यां लूगं नार्कयोर्मध्ये ॥ अयनांशाद् दत्वा प्राग्वत् ॥
 अर्कस्य भोग्य इत्यदिना एकराशि भवेत् तदंशांतरहृत उदय इत्यादिना कालसाध्यः ॥ पश्चा
 तपश्चिमोदस्तसाधने सच कार्दयोषराशि युक्तयोः कालः साध्यः पलात्मकः षष्ठीमम

या

दे

तः

कल्पेन यो लू

उक्तयोः

अथ नाशयुक्तो रविः ० १३ १५ २० अथ नाशयुक्तं लङ् ० ११ १४ ० २५ अथ नयोरेकरात्रि विद्यमानत्वात्
 गन्तरं ८ १३ ४ ६

ग्रहला-टी. को घटी कालमको भवति ताः घटी का षट् गुणि ताः इष्ट कालांशाः सुः अंभि इष्ट कालांशौ पूर्वो मी
 क स्थिर कालांशौ भ्यः अधि कै रसो गम्पः उने गतो सः उदय सु अधी कै रताः न्यूनै रगम्पे
 ४७ : अर्क ११ २३ ३२ २६ इ कर्म संस्कृतं शुक्रः २१ १४ ५८ २० अनयोर्मध्ये अत्य शुक्र सर
 वर वि ११ १४ ५८ २० अथोर विर्ले गं ११ २३ ३२ २६ अयनांशा १८ ८ अनेन मे षोदयो
 २२ गुणि तं १८ ९ ३ ३ ६ त्रिंश इ कं जातं कां १ ३ षड् गुणा जाता इष्ट कालांशां १ १८ शुभं
 शो क कालांशा ९ अथ ग्रंथोक्तो चंद्र शुक्रयोः कालांशानो संस्कारो लक्षितं माह ॥ स्यादिति खांभा
 ग्नं ३०० सायन शुक्र स्योदयः ॥ २२२ अनयोरंतरं ७९ म २७ विहृतं फलं मंशादि २ ५ ५ ३ ३ शत
 त्रयेभ्य उदय स्य नूनत्वां ५ रां ॥ इ कर्म लवा धनं ४ ४ ३ ५ १ अनयो संस्कृति १ १ १ ४ २ एषा पंच
 उदये अधिके सति धनं मांश रुणं ० १४ शुक्र स्य कालांशाः ९ पंचमांसे नं स्करिताः जाताः स्य ४ ८ ४ ६ शुक्र स्य इति क
 रणात् ॥ १४ भ्यां मूनां जाताः शुक्र स्य कालांशां १ ४ ६ एते कालांशौ साधितो दया स योः ॥ इष्टिः
 समता स्यात् एषां मया लक्षिताः यंत्र वेधा उदया स योरंतरं लक्षित मित्यर्थः कालांशाः १
 ४ ६ एभ्य रष्ट कालांशां १ १८ अनयोरंतर मागा ० २८ अस्य क लिका २८ खांभा ग्नि मिः ३
 गुणि ता ८ ४ ०० पूर्वा स्त स्य साध्य तां स प्रमे न सा यन र वे रु दया स प्र मो दये न भक्ताः कार्याः

६३
 लं पलात्सकः
 षष्ठि न को घ
 टिकादि

सं

दिनो
 ४७

उदये अधिके
 सति धनं

२ न्यूनाः अतो गतो सः अथ विमानयन माह ॥ रात्रा त्रिभिः ३० रिति ॥ कथितः ६ १४ ६ इष्ट कालांशाः १ १८
 १ त सायन रथ्य धिष्ठित रात्रये न २२ न का फलं ३८ १० ३२ ५२ नः ५

पूर्वास्तः॥ ३ क्रिणियस्योऽयमास्तः साध्यते सचेद्वक्त्रे तदा गतयोगेन भक्ता कार्याः अथ अगस्तो दयस्तमास्त

रविशुक्रगत्वं तरेण १५।५ इमक्ताः फलं अस्य गतदिनादि २।२३।३५ चैत्र शुक्ल अष्टम्याः
 सकाशात् पूर्व रात्रिदिनादिकैः २।२३।३५ शुक्रस्य पलभावेति। पलभा ५।४५ अष्टगुणाध १०
 अनेन गज शैलाभागा ७८ रहिता ३२ सुखे चरालवा ९८ युक्ता १४५ एते त्रिंशद्भक्ताः रास्यादि
 वृषभराशौ अं इयेस्तं सिंहस्थे के चतुर्विंशति २४ भागे उदयं॥ अथ ग्रहाणां नित्योदयास्त
 ज्ञानार्थं इत्यादयः लक्षणमाह॥ खेचरोस्तेति॥ अर्कस्तस्मिन् सूर्यास्तसमये खेचरो ग्रह
 हो कार्याः सूर्यश्च सग्रहस्य इत्येव अधिकं केवलं सूर्यादित्यश्चेत्तदा सग्रहो निशिरात्रो उदेति
 उदयं प्राप्नोति॥ अन्यथा तं विपरितश्चेत्तदा स्तयाति। ग्रहः सप्त इत्येव ताल्यः सूर्याधिर्
 त्यर्थः॥ अथो अनंतर्ये एव इत्यलं ज्ञाने सति सग्रहं॥ पूर्वपश्चाच्छुद्धकर्मभाकविधियः उ
 दये पूर्वद्वकर्मभाकविधेयः॥ उदये पूर्वद्वकर्मदेयं अस्ते पश्चिमद्वकर्मदेयमित्यर्थः॥ शके २५
 ३५ वैशोख शुक्ल पौर्णमास्यां गुरोर्निशास्तर्धनं स्पष्टं सूर्यः। १।५।४२।३९ स्पष्टगतिं
 ५७।३६ स्पष्टो गुरु धा २।९।४९ स्पष्टगतिं ५।२२ मंदस्यष्टगुरु धा २।२।४५ मंदस्यष्टग
 ति धा २।६२ स्निमानं ३३।६ सूर्यास्ते चालितो सूर्यः १।६।१५।२३ गुरु धा २।२।४६ मंदस्यष्टो गुरु
 धा १।२२।५५।५९ स्वपात २।२० रहितः १।२२।५५।५९ केवलं क्रांति १८।४९।४९ शीघ्रं कर्ण १।५

ग्रहला-टी १२।४२ अंगुलाद्यंशरंउतरः१२।१८।५२स्यष्टौगुरुंधा२।१२।४६ अयंसषड्भाकी ७।५।४२ न
 १३० नूनंकेवलंकीदधिकंइतिरात्रावास्तंगमे स्थितिर्नितिर्नितं॥ अथपश्चिमास्तसाध्यतात्
 त्रिमयुक्तः ७।२।१२।४६ अस्यक्रांतिर्दक्षिणा २८।११।४१ अस्यांशैः संस्क्रुतांजानानतांशाः
 दक्षिणा ४३।३८।२३ इकर्मकलाद्यंधनं ५५।१८ इकर्मसंस्क्रुतो गुरुंधा ३।८।४५॥ अथरात्रौ
 ग्रहोस्यास्तयौगतिर्घटीकाज्ञानमा हउक्रमेतिउक्रमेउदयेसाध्यमानेखगाटेकर्मस्तत्र
 हतयातंकालः।भुक्तकालः॥ साध्यः।अस्तेषड् युक्तात्ग्रहात्भुक्तकालः साध्यः।संकालः
 सषड्भाकस्यभोग्यकालेनान्वितः युक्तमध्योदयः एवंअस्मोक्रमेणोदयेकादिकोरात्रियातो
 भवेत्॥ तात्कालिकग्रहास्तकालः। पुनसाध्यः॥ स्पष्टंस्यादिस्यर्थः। सषड्भाकर्मस्तत्रग्रहात्ः भु
 क्तकालः १७९ सषड्भा। सूर्यास्त ७।६।१४।२३ भोग्यकालः ६४ भुक्तभोग्ययोः योगः २४३ धनुः ३
 ४२ मकरो ३० धदयाभ्यां युक्त ८८९ सूर्यास्तात्॥ अमिः घटिकाभिः १४।४९ गुरोरस्तः। ना
 भिघटिकाभिः चालितौ गुरुः तल्लुगंधा ३।४२ धरवि १।६।२८ उदालग्नभुक्तं १७९२ वि
 भोग्यं ६१ अनयोयोगः २४० धन ३४२ सकरो ३० धदयैर्युक्तः ८८६ षष्टिभुक्तः। जातः स्पष्टका
 लः १४।४६ अथतात्कालिकचंद्रंविनाकालस्यस्पष्टीकरणमाहः इंदोरितिः चंद्रस्यकालो

ध८

५
काल

ध८

गोपलाद्योनंनवपलैः। उदयेयुक्ताः। अस्तेऊनः प्रतिघटिकं दिदिपलैर्युक्ताः। दिघघटिकातुल्य
 पलैः पलस्थानेयुक्ताइत्यर्थः स्पष्टकालं स्यात्। एवं कृते तात्कालिकचंद्रसिनंकालः साध्यइति प्र
 योजनं नास्तिसूचितं॥ ॥ इति ग्रहोद्यास्नाधिकारोदाहरणं॥ अथ ग्रहछायादाहरणं। तत्र।
 रात्रौ ग्रहस्य दृश्यं दृश्यं त्वज्ञानं दिनगतसाधनमाहः॥ प्रागितिः राके २५ ३२ वैशाख शुक्ल नव
 मि ९ रात्रौ रात्रौ दृशाघटीकासु १० चंद्रस्य छाया साधनं क्रीयते। तत्र अर्धरात्रौ ७७७ प्रातर्मध्यमा
 : सूर्ये ०। २०। ५६। २२ चंद्र ३। २६। ५८ उच्चं ७। २२। ४०। १६। २३। ४७। ३२ वैर्मंदके दं १। २७। ३३८
 मंदफलंधनं थध ९। ४० संस्कृतोरवि ०। २२। ४६ अयनां रा २८। ८ चरं रु रां ७३ चरसंस्कृतः स्य
 घोरवि ०। २२। ४४। ४९ स्य षागति ५७। ५८ फलत्रयसंस्कृतश्रंद्रः ३। २४। ३५। १३ मंदके दं ३। २५।
 २८। ५३ मंदफलंधनं धा ३२। ० संस्कृतं स्य ष्रंद्र धा १। १७। १३ स्य षागति ८। २५। २९ दिनमाने ३२
 । २२ सूर्योदयादुतघटिभिधरा २६ चालितः। सूर्ये ०। २३। २५। ४८ चंद्र धा १०। ४६। ३९ राद्रु २।
 २३। ४४। ४८। व्यगुश्रंद्र धा २७। २। ५२ उत्तर। शरं धा ४४। ४४। ३९ अस्मकां न
 ति उत्तरा २०। १९। ३९ अस्मां सै २५। २६। ४२ संस्कृताजातानतां राः दक्षिणां ५। ७। ३ पूर्वद्वर्क
 मरु रां २६। ४९ द्रुक्रमं संस्कृतश्रंद्र धा १०। २९। ५० रात्रिगतघटिषु २० लग्नं ८। २६। २४। २२

कलाद्यं

ग्रहलाटी

धे
४९

पूर्वद्विकर्मस्तु श्रुं दं। लग्नादल्मः॥ अस्तलग्ना २। १६। २४। २२। दधिको न इष्ट घटी शुद्धस्य श्रुं दः
सायनद्विकर्मसंस्कृतश्रुं दस्य भोग्यकालः। १५ सायनलग्नस्य मुक्तकालेन ध ६ युक्त ६१ ग्रह
लग्नयोर्मध्ये सैं हा दारभ्य मकरपर्यंतं उदयास्तेषां योगेन १३ ५७ युक्त १४। १८ षष्टिमत्तः जा
ता ग्रहस्य दिनगतकाल २३। ३८ चंद्रस्य दिनगतं अतो नव पलं रहितं जातं श्रुं दस्य दिनगत
काल २३। २९ अथ ग्रहस्य दिनमानमाहः। जिनामे नि। इकर्म दत्तचंद्राच्चरमुत्तरं ५९ अंशलाघः
। शरउत्तरः १५। ४४ अक्षभा ५। ४५ घ्नः ३७७। ५८ चतुर्विंशतिमि २४ मत्ताफलं कलात्मं मुत्तरं
१५। ४४ शरस्य उत्तरला त। अनेन चरं ५९ संस्कृतं जितं स्पष्टं ७४। ४४। अस्मादिनमानं ३२। २८
अथ ग्रहस्य घुविगनत्प्रागुक्त दिनगतकालात् छाया घंसाध्यं। अथ चरमदिः। ग्रहस्य छायायं
त्रभागेभ्यः रात्रिगतघटिकादिकं ब्रुवे। अग्रे इत्येनु वृत्ति आरादिनां भौमाः शीनां घुतिपरिग
मः। छाया ज्ञानं यंत्रवशातः। वक्ष्यमाणारी सस्यात्। त घद्यां यंत्रवेधादिनां यंत्र प्रहस्य
भागाः। ज्ञेयाः यंत्रभागेभ्यः कर्णाः कर्णात् छाया यंत्रभागेभ्यो दिनगतं वा ज्ञेयं। दिनगतका
ल २३। २९ दिनमानात् ३२। २८ शुद्धजातः। शेषकालं ८। ५९ अयं उत्तमं संज्ञकं। यश्चिमकपाल
स्य विद्यमानतात् उन् नते दिनाद्वात्। शुद्धजातं यश्चिमनतं ७। १५ अक्षकर्ण १३। १९ स्य

क

ख

प्रहस्य

धे

पृचरं ७४। ४४ हार २२८। ५६ समाख्यं ३०। २५ अभिमतो हरं ७। २५ भाज्यः २२७। ५५ अंगलाघं। क
 र्णं २५। ५३ इष्टछाया २०। २४॥ अथ छाया साधनमाहः॥ पश्येति। जलादौ प्रतिबिंबितं खेदं पृ
 चरेत् ३०। गोच्येऽवलंबं गणयेत् यत्र भूमौ लंबः पतति तस्माज्जले प्रतिबिंबमध्यं अंगुलात्म
 कं रानीयं। तद्वा दशगुणं गोच्येन भक्तं फलमंगुलाद्विकाछाया स्यात्॥ अथ ग्रहस्य घुगत का
 लसाधमाहः। ज्ञात्वा नुमानादितिः अनुमानांज्ञा तर्गात्रिगत घटिकां २० तत्कालिकचंद्रास्य पृ
 चरं ७४। ४४ दिनमानं ३२। २८ इष्टछाया २०। २४ अस्य विलोमविधिना घुगत साधनं कर्णं २५
 ॥ ५३ भाज्य २२७। ५५ अभिमतो हरं ७। २५ अक्षकर्णं २३। २९ मध्यहारः २२८। ५६ नतं पश्चिमं ७। २५
 इह दिनार्द्धेन २६। २४ युतं जातो ग्रहस्य दिनगतकालः २३। २९ चंद्रस्य दिनगतं अतो नवयलरं तं
 जातः॥ चंद्रस्य दिनगतकालं २३। ३८ अथ ग्रहोदये दिनगतरात्रिशेषकालमाहः प्रांगेतिः पूर्वैक
 मसंस्कृतं ३३। ३०। २९। ५० षडरासियुक्तः सूर्यः २३। २५। ४८ अनयोर्मध्ये चंद्रोऽल्पः सौर्कः
 कल्पितः। अन्वोरविलम्बनं अतयोरंतरं कालः अर्कभोग्यं २५ तनुमुक्त २३३ युक्त २४८ म
 ध्ये कन्या ३३५ तुलोदयेन ३३५ युक्त ८२८ जातो ग्रहस्य षड् सूर्यादल्पत्वा चंद्रोदये दिनशे
 षकाल २३। ३८ सौर्कलं ग्रहस्योदये क्रमात् घुशेषो रात्रितो भवति कस्मिं सति॥ ॥ पुष्टे सतिः।
 ग्रहेऽस्य

ग्रहला दीः ग्रहे सषड्सूर्यादित्ये घुशेषः। अधिके रात्रिगतः स्यादित्यर्थः॥ अथ सूर्यास्ताश्चात्रिगतमाहः। ते
 नेतितेन घुशेषेण पूर्वोक्तो घुपातं ऊनं। रात्रौ तेन सहितः कार्यः। एवं अकोस्ति मयगतः सूर्यास्ता
 दनंतरं निशि प्रयातः रात्रिगतकालो भवति चेत् ॥ तावः॥ चंद्रस्य कालस्तदा अनुमितघटी ॥ पु
 ५० त अल्पपुः संचेतं घर्षः कल्पितघटिकाभ्यः॥ आगतघटिका। अल्पावापुष्ठा इत्यर्थः॥ तावदेव
 द्विगुणं। तस्मै पलैः संकलितं अल्पश्वेतयुक्तः अधिकश्वेतऊनाः इदं सकालः स्फुटो भव
 तिः ग्रहलघुपातः २३/३८ घुशेषेण १३/३८ रहितं जातः सूर्यास्ताश्चात्रिगतकालः २० इति
 ग्रहस्थायाधिकारोदाहरणं॥ अथ नक्षत्रछायाधिकारोदाहरणं तत्र तावत् नक्षत्रध्रुवकाना
 मूलादिति ह दास्त्रादिति। दास्त्रादेष्विनीमारभ्य ईष्टम् छेनेत्यादयः। स्वमित्यंताः सर्वेषां नक्षत्राणां क्रमा अ
 त्। अंशाः घ्राः ध्रुवाः स्युं ते त्रिं सङ्क्ताः राश्यादयो भवन्ति स्युः। इमे ध्रुवाः॥ स्तायनद्वयाः सं क्रि
 ति एषामयानद्वयं महेत्तमित्यर्थः। अथ। सैद्वयं माहः क्षेपद्वयं निःक्षेपो नक्षत्राणां वक्ष्यमा र्थ
 णः शरः पलभयो गुणः दाहः शमकः फलभागादिग्राह्यं ध्रुवे प्राक् पूर्वकपाले धनं पश्चिम
 कपाले रुणं इदं दक्षिणं। शरेः उत्तरशरे विपरितं पूर्वकपाले रुणं पश्चिमकपाले धनमित्य
 र्थः। ते स्वदेशेन सत्रध्रुवाः स्युः। अथ नक्षत्राणां शिरः भागानाहः दिगंतिः अथ प्रजाप्रसुरा ५
 पति

अ
 क्रि
 र्थ
 ५०
 ५

रा

नां ध्रुवका नाहः प्रजापतिरितिः अष्टतेषां सैर भागानाह । तेषामिति स्यर्धे र्यो ॥ अश्विन्याः
 । शरः १० पलमा ५।४५ ५५।३० ॥ द्वा दशमक्तः । फलं भा ६५।३० अनेन अश्विं ध्रुवका
 ०।८ उतर शरत्वाहनः जातः काश्या अश्विन्युदय ध्रुव ०।३।१२।३०। फलेन युत जातो स ध्रुव
 को अश्विन्या ०।१२।४५।३० एवं कते जाता उदया स ध्रुवकाः अथ खमध्य नक्षत्रा द्वा त्रिज्ञाने ।
 माहः खमध्ये ति । खमध्ये वर्तमानं यन्नक्षत्रं तस्य यः उक्तं ध्रुवः । अष्ट मूर्धनेत्यादि तस्मात्
 । अस्फुटं शर संस्कारं विना चरं साध्यं च रादिना र्धे संद्रष्टु कालं खमध्य नक्षत्र ध्रुवं सूर्यं प्रकल्प्य
 । अयनां शा दत्वा स्वदेशोदये र्धं साध्यं ॥ तस्मिन् नक्षत्रे खमध्य स्थे सति तत्त्वग्नं अंगभा
 न्तिता र्कः स षड् सूर्यः तयो रंतरे अर्कस्य भोग्य इत्यादिना कालं साध्यं ततः खमध्य स्थे नक्ष

गा

स्यात्

अ	म	रु	रो	मृ	आ	पु	र	अ	म	पु	उ	ह	वि	सा	वि	अ	ज्ये	र	पु	उ	अ	श्र	ध	श	र	उ	र	ब्र	ब्र	अ	म	अ	लु
०	०	१	१	२	२	३	३	४	४	५	५	६	६	७	७	८	८	९	९	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	
३	१५	५	२१	६	१७	१	१६	२०	९	२२	२६	३	०	२	१६	२१	५	२३	२६	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	
१२	२५	३६	२३	४९	१५	९	०	२१	०	२५	४६	१६	५९	१६	२६	५९	२६	५९	२३	२३	१९	३९	४५	००	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	
३०	००	१५	२५	३०	१५	३०	०	२५	००	००	१५	१५	३०	१५	४५	३०	१५	०	४५	४५	३०	३०	०	००	००	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	
०	०	१	१	२	३	३	३	४	५	५	५	६	७	७	८	८	९	९	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	
१२	२५	३६	२३	४९	१५	९	०	२१	०	२५	४६	१६	५९	१६	२६	५९	२६	५९	२३	२३	१९	३९	४५	००	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	
३०	००	१५	२५	३०	१५	३०	०	२५	००	००	१५	१५	३०	१५	४५	३०	१५	०	४५	४५	३०	३०	०	००	००	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	

उदय ध्रुवकाः

असु ध्रुवकाः

अतोदिनार्धे १५। एवं जातानि सर्वेषां दिनार्धानि लभ्यः लग्नसाधनं अश्विनी ध्रुवकः। द्वायनः।
 २६। १० अस्मात् काल २८ इष्टकाल १५। ४९ लग्नं ३। २३। ४५। ४६ एवं जातानि सर्वेषां मध्यलग्ना
 निः। अथोदयनसत्रास्तनक्षत्रा लग्नं रात्रिगतं चाहः॥ उदयेति। उद्यन् उदयं प्रभवतः यद्ग्नं क्ष
 त्तं तस्य स्वदेसजः ध्रुवकः। स एव तार्कलिकलग्नं स्यात्। अस्तं प्रभवतो ध्रुवकः। षड्शसियुक्तः।
 अस्तलग्नं स्यात्। ततः उदयास्तलग्नं तं षड्शकर्तुं प्राग्व त्त्रात्रिगतघटीकाः साध्या अश्विन्यो
 । उदयध्रुवकः स्वदेसजः। ३। २२। ३० अयं तत्काललग्नं अस्तध्रुवकः। २२। ४७। ३० षड्शसियुक्तो जा
 तोस्तलग्नं ६। २२। ४७। ३० एवं सर्वेषां उदयास्तलग्नं निबोध्यानि। अथ स्थिरः लग्नानि स्वदेसिया
 निकर्षणीत्याह इति नैजदेशोपपन्नं अश्विन्यादिनक्षत्रेषु सुधीः बुद्धिमान् स्थिरलग्ना
 नि सुरार्थं विदधीत कुर्यादित्यर्थः एवं जातानि उदयमध्यस्तलग्नानि। अथ नक्षत्राणां छा
 यायंत्रलवादि रात्रिज्ञानमाहः। निजदेशोतिः। पूर्वोक्तप्रकारेण निजदेशमवातध्रुवर्तौ औदयि
 कात् उक्तशरायंत्रयंत्रलवादि खेटव स्यात्। एतदुक्तं भवति। स्वदेशोत्पन्नं नक्षत्रध्रुवकं ग्र
 हंप्रकल्प्य तस्मात्। चरं साध्यः तच्चरं जिनाप्रोक्षामाद्यस्यादिना स्फुटं कार्यं तस्मादिनमानं।
 कार्यं स्वदेशानक्षत्रध्रुवात्। प्राक् दृष्टिकर्म खचरस्यादिना नक्षत्रघुर्पतः। साध्यः तस्माद्
 भावज्ञान इति इति अनेन प्रकारेण नैजदेशोपपन्नं भावज्ञानं उदयं अथवा खमध्यं वाः सप्तमं

ग्रहला-टी. नतं कार्यतेस्माद् नतो नवतिगुणितमिष्टमुनतमिसादिनाकर्णः। साध्यः तस्मायंत्रभागाश्चः
 छायादेशपिरात्रियातं ग्रहवत् ज्ञेयं न घट्या छायायां विलोमविधिना घुयातः स्वदेशधवा
 नो त्प्राग्दृष्टिस्वरंगभाद्याभावात्। रिसादिना घुशो घोरत्रिंवासाध्यः तदनंतरं तेनो यचसहित इ। नो
 ५२ सादिना रात्रिगतं ज्ञेयंः अथवा रात्रौ यंत्रवेधादिना नक्षत्रस्य यंत्रभागा ज्ञेयाः यंत्रभागेभ्यः। उ
 नतं तस्मात् रात्रिगतं वा ज्ञेयं नक्षत्रग्रहयोग उक्तं बद्धेयः ग्रहयुतिर्द्वेयः परंतु आचार्येणात्र नोक्तं व
 तत् भ्रतुपुत्रेणानुसिंहदैवज्ञेन सक्तककरणेन नक्षत्रग्रहयोग उक्तः। उद्यथाः॥ घुचरमध्रवकांत
 रलिपिकाघुगतिभुक्तिहतादिगातर्गतैः फलदीनैर्घुचरेधिकहीनके युतिरिहेतया खलुवक्ति २
 णि॥ अथग्रहाणां रोहिणीशकटभेदं तु फलं चाह ॥ गविनगकुलवेति खगोग्रहः गविष्य
 भेस्लितश्चेन्नगकुलवे सप्रदसे भागे वर्तमानः तस्येषुः शरघमदिकदक्षिणः पंच शब्द
 गुलाधिकश्चेत्तदा सग्रहं क भशकटं रोहिणीशकटं भिन्नतिमित्वा गतीत्यर्थः यदि असृकभो ४
 मंशने उद्भवेति तदा जग ल्लयो लोकोनां मह तीपीडा स्यादित्यर्थः अथ चंद्रस्य शकटभेद ५२
 समयमाह। स्वर्भावावितिः स्वर्भानौ राहौ अदितिभतः पुनर्वसोः अष्टरुक्षसंस्थे सति सदाशी
 तांशुः चंद्रो रोहिणीशकटं भिन्नसैवः। भौमशान्योः सकटभेदयुगांतरस्यात् सश कटभेद
 न

ईदृशि स्वपाते सांबुधयः स्वयमा इत्यादि रुपे सति इहानिंत भवतिः वृषभे गृहे स्वपातयोः पं-
 चाशहंगुलाधिको याम्यः शरणागच्छतीत्यर्थः। इति नक्षत्रछायाधिकारो राहुरांः अथ
 शृंगोन्नत्यधिकारो राहुरां॥ शके १५३२ ज्येष्ठ शुक्ल ५ गुरो शृंगोन्नत्यवलोकनार्थं महर्ग
 रां ८०३ चक्रं ८ अस्मात् मध्यमाः सूर्यः ५१६।३३।५४। चंद्र ३।१।३३।१० उच्च ७।२४।५७।४८
 राहु २।२२।२४।२३ सुमेरु केन्द्रं १।१।२६।६ मंदफलं धनं १।८।२२ संस्कृतो रवि १।२७।४२।२६
 अयनांशाः १८।८ चरं रुगां १०६ स्पष्टो रविः १।२७।४०।३० स्पष्टा गति ५७२० फलत्रय संस्कृ
 त चंद्रः ३।१।१२८ मंद केन्द्रं ४।२५।५६।२० मंद फलं धनं ३।२९।२२ स्पष्ट चंद्रं ३।२२।३०४९
 स्पष्टा गति ८३७ दिनमानं ३३।३२ वलनसाधनार्थं गते व्यतिथि साधनमाहः मासप्रथ
 मे चरणे अथवा अंति चरणे शुक्ल प्रतिपदमारभ्य षष्ठीं पर्यंतं प्रथम चरणः कृष्णष्टम्या
 : दशपर्यंतं मंतिम चरणः तत्रयस्मिन्नर्थांश्चेद्दिने चंद्रस्य शृंगोन्नतिरवलोक्यते तद्विवसे
 तपनास्तमयोदये। शुक्लपक्षे सूर्यास्तकालीनरविचंद्रादुत्तमिथयः सावयवाः कृष्ण
 पक्षे सूर्योदय इत्यर्थः अथोत्तम्युक्ताष्टम्यादि कृष्णष्टमंतानि विषु शृंगोन्नतिना
 वेति सिद्धं॥ सूर्यास्ति चालिताः सूर्यः १।२८।२२।३२ चंद्रः ३।२९।४८। राहुः २।२२।२२।

नि मासस्य प्र
 थमे

कृष्णपक्षे सूर्योदयकालीनरविचंद्रान्तरव्यतिथयः सावयवाः घटी षष्ठाद्यवयवसहिताः कार्याः

कृष्णपक्षे सूर्यास्तकालीनरविचंद्रान्तरव्यतिथयः सावयवाः घटी षष्ठाद्यवयवसहिताः कार्याः

ग्रहला-टी. ३७ सूर्यास्तिगताः सावयवास्तिथयः ५।७।१७ यदार्पचागस्तुरविगह सावयवास्तिथ
 यश्चेद्गच्छंते तदा चंद्रसाधनमाहरविहने तिसूर्यास्ति सावयवास्तिथयः ५।७।२० रवि १२
 हताः जाता अंशाः ६१।२८।०। सूर्यास्ति धूमणिः १।१८।१२।३२ मासस्य पूर्वपादत्वायं ६
 तैरंशैर्युक्तो जातश्चंद्रः ३।१२।४०। ३२। यदाहर्गणात् चंद्रसाध्यते तदा रातस्य प्रयो
 जनं नास्ति गताः सावयवास्तिथयः ५।७।२०। नृप १६ गुणाः ८४। ५७।२० वर्गं ततिथ्या
 २६।१४।१३ उन्नाः ५५।४३।७। अक्षमृया ५।४५। गुणिताः ३२०।२२।५५ पंचदश १५ भक्ता
 : फलं भागादिकमुत्तरदिक २।२।३। इदं सूर्यस्य उत्तरक्रांति भागैः २।४४।२९ सं
 स्कृतं जातमुत्तरं ४३।६।०। व्यंगुं विधुः ० २७।२५।२५ अस्मान् नृपतिथि इत्यादिखंडकैः सा
 धितः। अंगुलाद्यः शरं उत्तरः ४।३।५५। इदं चंद्रस्य व्यस्तक्रांत्यंशेन संस्कृतं जातमुत्तरं
 २२।२४।५। इदं द्विगुणितिथिभिः १०।१४।४०। भक्तं जातं स्यष्टमंगुलाद्यं बलनं संस्कार
 स्योत्तरत्वात् उत्तरं २२।२४।५। इदं द्विगुणितिथिभिः १०।१४।४०। भक्तं जातं स्यष्टमंगुला
 द्यबलनं संस्कारं स्योत्तरत्वात् उत्तरं २।१।१६। सावयवास्तिथयः ५।७।२०। स्वयंचमांशेन
 १।१।२८। हीनाः जातसि ५।५।५२। अथ प्रंगस्योत्तरं नूनतदिकज्ञानमाह ॥ उ
 ४१।२३।३५ त्रिगुणितं चंद्रादिकत्तरः शरः २।७।१० चंद्रक्रांतिरत्तरा १८।३६।५९ प्रगानीति भागा
 द्यमुत्तरफलं ४३।७।११ इदं व्यस्तदिक शरं भागैः संस्कृतं ५

५३

त

त

५३

न नमिति या वलनस्य दिक् तदिशि चंद्रशृंगमुन्नतं भवति । वलनस्यांगुलिः । वलनेन स्पयावति
 अंगुलानितमितांगुलैः शृंगमुन्नतं । वलनान्यदिक् शृंगं नतं नमं भवति एवं दिक् ज्ञाने
 सति परिलेखं किं प्रयोजनं प्रकृतं वलनस्योत्तरत्वाद् इति शिष्टं गोचं इति शृंगो न्त्युदा
 हारणं अथ ग्रहयुत्साधिकारोदाहरणं । अत्र ग्रहयुतिज्ञानार्थकं सिंश्रिद्धस्युत्सासन्नदि
 ने स्फुटौ ग्रहौ कार्यौ शीघ्रकलाश्रवेद्यः स्पष्टसूर्यश्च संवत् १६६७ शके १५३२ वैशाख शु
 क १० रवौ अस्मिन् दिने ग्रहयुति साधनार्थमहर्गणः चक्रं ८ अहर्गणः ७७८ मध्यमाः र
 विः ०।२१।५५।३०। भौमः १।०।३३।५२। शनि १०।५५।५९ रवे मंदके इं १।२६।४।३० मंदफल
 लं धनं १।४८।२६ संस्कृतो रविः ०।२३।४३।५६ अयं नावा १८।८ चक्रं कुरां ७५ स्पष्टो रविः
 २३।४२।४१ स्पष्टा गति ५७।५६ अथ भौमस्य क्षीकरणां ॥ शीघ्रके इं ३।२५।२१।३९ शी
 घ्रफलं धनं १८।५०।३७ संस्कृतो भौमः १।१९।२४।२८ मंदके इं १।१०।३५।३२ मंदफलं
 कुरां २।२।५२ मंदस्पष्टो भौमः ८।२८।३०।५९ शीघ्रके इं ३।२३।२४।३१ शीघ्रफलं धनं ३८
 ।४।१० स्पष्टो भौमः १०।६।३५ स्पष्टा गतिः ४२।५।५ अथ शनिस्य क्षीकरणां ॥ ॥ शीघ्रके
 इं २।१६।१।३१ शीघ्रफलं धनं २।४२।४।१ संस्कृतो शनिः १०।८।२८।४० मंदके इं

ग्रहालाटी ५२५ ३५ २०। मंदफलं कृणं ८। २५। मंदस्यष्टः शनिः ९। २७। २३। १८ शीघ्रकेंद्रं २२५।
 ३२। २२। शीघ्रफलं धनं ५। ३५। २६। स्पष्टशनिः १०। २। ५८। धधस्यष्टागतिः ३। ३। दिनमानं
 ३२। ३०। भौमस्य शीघ्रकलाः ८। ५२। शने शीघ्रकलाः ११। १३। अथ विंबसा धनमाह
 पंचत्वंऽगां केति। भौमविंबकलाद्यं ५ पृथक्स्थं ५३। २१। कलायोरंतरं रेखा २८ गुणितं २०
 १। ५०। प्रकृति २। भक्तं फलं ०। ३०। एकादशभ्यः प्रवणस्य न्यूनत्वात् फलेन पृथक्स्थं ५ सहि
 तं जातं ५३०। ८३३। यु ३३३। तं जातं मंगुकाद्यं स्पष्टं भौमविंबं १। ५०। शनिविंबं ५ पृथक्स्थं ५
 २३। २१। कलायोरंतरं रेखा ०। १३। गुणितं १। ५०। भौमं ३। भक्तं फलं ०। २। एकादशभ्यः प्रवणस्योधि
 कलाफलं पृथक्स्थं रहितं जातं ५। ३९। विभिर्भक्तं जातं मंगुला। यस्य ३३३। निविंबं १। ३३। अ
 सृजः भौममाह भौमस्यैः अथ ग्रहयुतेष्यताज्ञानमाह अधिकेति ग्रहयुसासन्नग्रहयो
 र्मध्ये अल्पमुक्ते न्यूनगतेः सकाशात् अधिकं जवखगः अधिकगतिर्ग्रहः अधिकः अं
 शाद्यः वयवेनऽधिकः तदा अनयोर्युतिः प्रगता गतेति वाच्यं अथवा अनुलोमतो मार्गि
 ग्रहात् कुटिलेव क्रिया ग्रहे अल्पतरे सति युतिर्गता वाच्या। अथवा अनृजुगखगयोः इ
 योर्वीक्रिणौ ग्रहयोर्मध्ये शीघ्रगतौ अल्पे युतिर्गतेव वाच्या अन्यथा उक्तलक्षणवैपरीत्ये

शीघ्रगे ग्रहे

मे

ग्रहयुतिर्गर्ग्यः अत्यगतेः शनेः २०।२।५८।धध।सकाशाहधिकगतिर्भौमो २०।६।३५।
 ९धिकः अतागतलक्षणा युतिः अथग्रहयुतिदिवसज्ञानमाह रुजुगती
 तिमागीणोर्द्वयोर्ग्रहयोः सतोः अथवाहयोवक्रयोर्ग्रहयोः सतोः तदंतरकलाः कार्याः ताः
 गत्यंतरेण भक्ताः यदैकोवृत्तीतदा तुग्रहांतरकाला एव गतियोगेन भक्तः कार्याः आप्तेदिने
 : ग्रहयुतिर्गर्ग्यगतावा पूर्वोक्तलक्षणो न स्यात् ॥ मार्गिग्रहयोर्भौमशन्योरंतरं ०।३।३६।२५क
 लाः २१६।२५ गत्यंतरेण ३९६७ भक्ताः फलंगतद्विषयाः ५।२६।२३। राभिः दिनेः पृष्ठेग्रहयुति
 र्भविष्यति ॥ इहंदिनादिकं वैशाखशुक्लदशम्यां शोधितं जातं वैशाखशुक्लचतुर्थ्यां सूर्यो
 दयाङ्कनघटीषु ३३।३७ तथा रात्रिगतघटीषु १।७ शनिर्भौमयोर्युद्धं अथग्रहयोर्दक्षिणो
 तरदिकसंस्थानं तदंतरं च साधयति चाल्याविति आगतैर्ग्रहयुतदिवसैः गतमप्येतासु
 चाल्यौतोरश्याद्यवयवैर्न समौस्तः तयोः समयोः शरः स्यात् चंद्रस्य च घुतिस्तस्य चंद्र
 बाणः स्वनर्मास्यग्रहणोक्तरीत्या कृतया संस्कार्यः अत्रग्रहेष्वेव हि शिखरशरदिकं स्थे
 ज्ञेयो यस्य ग्रहस्य उत्तरः ग्रहः उत्तरस्यां यस्य दक्षिणमिति द्वयोः शरयोः समद्विशो सतोः
 यः अत्यबाणः यस्य शरोऽत्यः स ग्रहः अधिकशरग्रहात् अन्यदिशि ज्ञेयाः एतदाह उत

वे

शरः स

द्वि

शरः सद्विष्टा स्या

२५

५५

नादि

۷۷

१३८। ३२ त्रियमोहताः ३८ २। ४६। १६। शीघ्रकर्णो न ८। ५२ भक्ताः फलं ३। १० स्वचतुर्थ्या शो न १०
 १४७ रहितं ३२। २३। अत्र शीघ्रकर्णं रेकादशा ल्योस्ति अतो द्वाभ्यां भक्तं जातो भौमशरीरे गुलादि
 को दक्षिणा २६। ११ पातो न स्पृहक्षिणा गोतस्तुत्वात्। पातो ३। १० नः शनिः ६। १७ १३। १५ केवलान्
 कांसंशा १। ५३। २८ त्रियमाहता २५८। २५। ५४ कर्णं २१। १३ भक्ताः फलं जाताः शनिः शरीरे गु
 लादि दक्षिणाः १४। ७ अत्र भौमशरीरयोरेकदिक्छुत्वा दत्तवाणाः शनिः उत्तरस्यां जातव्यः
 अत्र शरीरयोरेकदिशा अतो वांरा योरंतरमंगुलादिकं जातं ग्रहयोरंतरं २। ४। भौमविंबं २५
 १। शनिविंबं १। ३३। अनयोर्योगः ३। २३ अधितः जातमानैक्यखंडं १। ४१ अस्मात् ग्रहांतरम
 न धिकमर्ते भेद्योगो नास्ति अतो लंबनादिकं कार्यं सत्यपि भेद्योगे स्वल्पत्वान्न कार्यं चेत् कार्यं
 तत्र प्रकारः ग्रहयोर्मध्ये अद्यः कक्षास्थः चंद्रकल्पः तदुपरि कक्षास्थः सूर्यकल्पः अहयुतिर्य
 दशत्रिसमये भवति तस्मिन् समये केवला कालं कार्यं न कल्पिता कालं तल्लग्नं विविभं
 तस्मान्न तांशाः तेभ्यः सूर्यग्रहणावतहारः कार्यः कल्पितार्कत्रिभोन लग्नयोर्विभूषांशां
 शहीनघ्नशकाः इत्यादिना नाडिकाद्यं लंबनं स्यात् ॥ तल्लंबनं कल्पितार्कद्वित्रिभेऽधिको
 ने सति धनं कृणं क्रमेण ग्रहहयुतिसमये कार्यः सकालः सुदः स्यात् ॥ अथ षड्गुणलंब

ग्रहलाटी

५६

नं। इत्यादिना नतिः कार्याः कल्पितचंद्रस्य शरः नति संस्कृतः सस्फुटो भवति॥ एतत्प्रागुक्तं न
ततो यत्प्रहयोरंतरं मंगुलाद्यं स भेदयोगे शरः स्यात्। ग्रहं मानैक्या ईशरो नंग्रासो भवति अ यो
तः प्राग्वस्थितिः तस्याः सूर्यग्रहाविधिना स्पृशो मोक्षलंबनाभ्यं स्पृशो मोक्षकालो भवतः प
रितो खवलनादिकं पूर्ववत् किं चिद्दिशेषः यदा मंराक्रांतः शीघ्रगोवाधस्थितस्तदा पूर्वदिशि
स्पृशः चक्रीवाधः स्थितस्तदा प्येवं। अपरदिशि मोक्षः मंदगतिर्यः वक्रात सरविकल्पः
शिघ्रगतिप्रंदः कल्पः ग्रहयु तिसमयः लग्नात् दृश्या दृश्ययुतिज्ञानं प्रागुष्टिकर्मखचरे
सादिना ज्ञेयं॥ ॥ इति ग्रहयुत्यधिकारोदाहरणं॥ ॥ अथ पाताधिकारोदाहरणं॥ ॥ पातो
नाम चंद्रार्कयोः क्रान्तिसाम्यं॥ ॥ संवत् १६७० वर्षे शके १५३५ वैशाख कृत्त ७ शनौ घटी
११ प ३५ धनिष्ठा ५९। ३ ब्रह्मा २८। ४८ अस्मिन् दिने पातज्ञानार्थमहर्गणाः चक्रं ८५४४
णाः १८८ प्रातर्मध्यमाः रविः १। १०। ५९ चंद्रः १। २०। ०। ५५ उच्चं ११। २५। १३। १४ राहुः ०। २५।
१। ५२ रवेर्मंडके १। १८। ५९। १ मंदफलधनं १। ३५। संस्कृतोर्क १। २। १। ३५। अयनांशाः १८
। ११ चरं कृत्तं ८८ स्पष्टो रविः १। २। ३५। ३ स्पष्टा गतिः ५७। ३३ फलत्रयं संस्कृतप्रंदः ९। १९। ३५
३ मंदके २। ५। ३९। ११ मंदफलधनं ३। ३५। ३२ स्पष्टचंद्रः १। २५। ८। ३५ स्पष्टा गति ७८। २। ५९

५६

धनिष्ठानक्षत्रस्य गतघटी धाध९ एष्यघटी ५९।६ गतैष्ययोगः १२।५५ अथ प्रथमतः मध्य
मपातसंभवर्जने माह नंदघोति अयनांशाः २८।११ नंद९ घा १६।३९ षष्ठिभक्ता २।५३।३९
एतत्तुल्यघटिकाभिः २।५३।३९ सार्धत्रयोदश १३।३० हीना २०।५६।२१ एतत्तुल्येसा
वयवयोगे वै ती पातसंभवः॥ तथा तारा २७ हीनाः २४।१६।२१ एतत्तुल्येसावय
वेयोगे गते वै धृति यति पातपातसंभवः तथा तारा २७ हीनाः २४।१६।२१ एतत्तुल्येसा
वयवेयोगे गते वै वै धृति पातसंभवः अथ घटीनां स्फुटीकरणं ब्राह्मयोगस्य गतघटीका वेधतिपातस्य
: २६।२१ तत्कालीनक्षत्रस्य गतैष्यघटी काभिः २२।५५ गुणिताः २० २६।५१ नारषट् ५५
भक्ता जाताः स्यष्टाघटिकाः २५।५९ शुक्रवारं शुक्लयोगो घटि ३० पल १ मितिः॥ अत्र
ब्रह्मयोगपातघटिका योजिताः ५५।५० अत्र मध्यमक्रांति स्याम्यं। अस्य कालस्य ५५।५०
।सूर्योदयस्य चांतरमेतावत् १५।१० इति शनिवासराजसूर्योदयिको सूर्यराहु आमिघटी
भिः १५।१० प्राक् चालितौ जातौ मध्यमक्रांतिसाम्यकालिकौ॥ सूर्य १।२।२१।३१ राहुः ०।
२५।२०।३७ सायनां शौरविः १।२०।३२।३२ राहुः १।२३।२१।३७॥ ॥ अथ स्यष्टपाताभा
र्वभावानक्षत्रमाह॥ गोले के इति॥ राहु युक्त सूर्य सूर्ययोरेक गोले सति सप्त पातः स्या

ग्रहला-दी- त॥ अन्यत्वे भिन्नगोले चेतदासायनरवेः भुजभागाः कार्यः ते पंचेषु ५५५ न्यूनास्तदापातोस्ये
 वा ते भुजभागाः पंचेषु भूयोऽधिकास्तदापातस्य संशयः अस्ति नो वेति संशयं वक्ष्यमां प्रका
 रेण वयं भित्तिनिराकुर्मः सांवरकः ३॥ ३५५ ॥ सायनसूर्यः १॥ २०३२॥ ३२ अनयोरेकगोलस्य
 ५३ पा त्वांतोस्ये च॥ ॥ अथ यातसंभवभ्रान्तिनिरासार्थं संधिसाधनमाह स्वाम्भेदुरिति॥ सांवरकसूर्य
 योः राकपदत्वे सति सर्वभेदित्यादि खंडानि ग्राह्याणि न योः पदमेव सति अगुरुदेत्यादि खंडा
 नि ग्राह्याणि॥ क्रमेण षट्दश प्रश्नः स्यात्॥ पदैक्ये षट्दश पदमेव दश १० शेषो ग्राह्यः॥ सा
 यनार्कस्य कोटिलवोः कार्याः तेषां यः पंचमांशस्तत्प्रमाणानां खंडानामेकांशं कार्यं शेषांशाः
 एष्य खंडकेन गुण्याः पंचभक्ताः फलेन खंडैक्यं सहितं शेषयुक्तं संधिभवेत्॥ यदा सायनसूर्य
 रस्य भुजभागाः पंचेषु + ध त्रिभिस्त्रिभिर्भेदं रसमंसमंसमंसमंसमिति चत्वारिपदानि च
 कैस्युः + ध + भौत्यास्तदा सांधिसाधने मेव नास्ति॥ अथास्मात्तातमाकाभावाज्ञानमा
 ह॥ सांवरकमुजांशेति॥ सांवरकस्य भुजांशाय ह्यसंधेः सकाशात् अत्यस्तदा कांति सम
 त्वमस्ति॥ चेत्संधेरधिकास्तदा कांतिसाम्यं न स्यात्॥ अत्र भुजांशानां संधेः श्रयदंतरंत
 त्सदृश्यं तत्तुल्यं चंद्रार्कयोः कांत्यंतरं स्यादित्यर्थः अत्र काल्यनिकमुद्हरिरविः १॥ २७ राहु

६।१५। साग्वर्कः ८।१२ खेर्वाह भागाः ५७ पंचेषु भ्यो ५५ धिकाः अतोर्कस्य कोरिलवाः ३३ ए
 षो पंच श ६ प्रमितं संडे कं २७ शेषां शो ३० वध १७१ पुभाग ३४।१२ सहितं ६१।१२ शेषे पदे युक्
 जातः संधिः ६७।१२ अस्मात् साग्वर्क भुजा श ७२ अधिका अतो न क्रांति साम्यं किंतु भुजा श सं
 धं तं ३४।४६ तुल्यं मध्यम क्रांति साम्य काले रवींदोः स्य द्वाय मांतरं भवतीति छात्राय दर्शनीयं॥
 अथ यातस्य गतगम्यत्वं क्षणमाह॥ पदे इति॥ साग्वर्कत्सायनः सूर्यः भिन्नगोले विषमपदे चेद्
 वति उभयत्रापि गतः यातो ज्ञेयः निगदिता तत्तरत्वं अगतं यष्यं॥ तद्यथा॥ साग्वर्कको समगोल
 स्थौ विषमपदे र्कस्तदेष्टुः अथवा विषमगोलस्थौ विसमपदे र्कस्तदेष्ये ष्यइत्यर्थः॥ ॥ अथ
 रविपदान्यत्वं क्षणमाह विभिन्न इति॥ साग्वर्कत्सायनसूर्यो भिन्नगोले चेद्भवति तदा वक्ष्यमाण
 प्रकारेण शरसाधयित्वां प्रियात्तुः॥ तस्मात्सायनरवे भुजा भागाः अल्पा भवन्ति तदा रविपदान्य
 त्वं कल्पं। समपदे स्थौ यदा तदा विषमे ज्ञेयः विषमस्थः समपदे ज्ञेयः तदनंतरं गतगोल क्षणं दृष्ट
 म्॥ अत्र ओजपदस्थो र्कः साग्वर्कत्समगोल इति गम्यो वैधृतः यातः॥ अथ शरखंडा निशर
 शाधनं चाह पंचधा इति। साग्वर्कः ३।३।५४।८। अस्य दुजं शाः। ८।५।५२। एषां इष्टं १० तु
 ल्यगतं संडे कं ४५। शेषः १।५।५२। भोग्यं० हति ०।०।०। अस्याः पंचमं शाः ०।०।०। अनेन

ग्रहलाटी

५८

नी

खंडैकंध ५ युक्तं जातं ध ५ शरः उत्तरः ४५ भिन्नगोलत्वं प्रकल्पय हान्य लोहाहरां शरं ध ५ घिः
१५१५ अस्मात्सायनसूर्यभुजभागाः अल्पानसंति अतः पदान्यत्वाभावः ॥ अथ शरस्य क्रांति
संस्कारयोग्यत्वार्थं हरानयनं शरस्य दृष्टं चाह रेवेकादिके इति रविभुजां शरानां दशमांशे रेवेका
दिके शून्येक द्वादिके सति अर्कादिहारः स्यात् ॥ रविभुजां च दशांशं श्रेत शून्यं तदा द्वादशहार
ः स्यात् एकः तदा वि श्रेहारः द्वौ तदा मनव इत्यादि ज्ञेयं । शेषांशां गतेष्वहारां तरेणागुण्यैः दि
ग्भिर्ज्याः फलेन हारो युक्तः कार्यः स्फुटः स्यात् ॥ इदं स्पष्टं ग्रंथकर्ता सल्यां तद्वत्त्वान्नक्तं ॥ पू
र्वं कृतात् शरात् हारा स्यात् शरो हीनः कार्यः अपमं संस्कृतये स्पष्ट शरो भवति ॥ सायनार्कः १
२० । ३२ । ३२ भुजांशा ५० । ३२ । ३२ एषां दशांशः ५ अत्र रेवेकादिके सादि प्राप्नोहारः ३६ शेषां
शाः ० । ३२ । ३२ गते ३६ ष्यां ७० तरेणां ३६ गुणिताः २८ । २५ । ३६ दशभिर्भक्तः फलेन १ । ५० हारो
३६ युक्तो जातः स्फुटः ३७ । ५० । शरः ४५ । १० । हरेणा ३७ । ५० । भक्तः फलं १ । २२ अनेन हीनः शरो
जातः स्फुटः शर उत्तरः ४३ । ४९ ॥ ॥ अथ क्रांतिकानां चतुर्थेति । चतुर्थान् रेवेत्यादयः क्रांत्यं
काः स्युः सायनसूर्यस्य भुजांशाः ५० । ३२ । ३२ एषां पंचांशः १० एतत्तुल्यो गतां को जातः शेषं
० । ३२ । ३२ न्यस्य स्थापयित्वे तर्थाः अस्यां प्रयोजनमस्ति अथ शरं क्रांतिजां कानां स्फुटो

५८

अस्मात्तेस्यष्टकांतकाः शेषास्तत्र प्रथमं क १४ शोधिते शेषं ३१ २०१०

स्थापिताः शेषलवाः ०। ३२। ३५ पंचमकाः फलं लघुः ०। ६। ३० अनेन आद्यः स्फुटंकः १४ गुणि
तः १७१। ०। अनेन पूर्वानीतः स्पष्टः शरः ४३। ४९ युक्तध ५। २० एतन्मध्ये द्वितीयांके १५ शोधिते शेषं
०। १६। २०। एतस्मात्तृतीयांको १७ न शुद्धति अतः शेषं १६। २०। अशुद्धेन १७ मत्तं ०। ५७।
३८ विष्णुह संख्य २ सहितं २। ५७। ३८ लघु ०। ६। ३०। नं २। ५१। ८ त्रिघ्नं ३३। २४ मना दी हो ५५।
घं ५३८। २१। ईमां प्रं ७। १७ मध्य कोतिसाम्यकालाध ५। ५०। देतावतिगम्येकाले ६७। १७ वैशाख
कृष्णसप्तम्यां शनौ आसु घटीषु ५३ पलेषु ७ पातमध्यं अथ ७ पिअंकेषु शुद्धेषु अग्रांक सं ७८ स
स्कारं स्थितिघटिका नयनं चाह ॥ शुद्धांक विदेतिवाणात् कुचितषु उकाः शुद्धास्तदाग्रतः
त्रयोकाः पूर्ववत्संस्कार्याः तेभ्यः पूर्ववत् पातमध्यं साध्यः यमाक नाशः १२२ अविष्णुह
१७ हताः फलं पातमध्यात्माक यश्चास्ति स्थितिघटिकाः ७। १०। पातमध्यात् ५३। ७ पूर्व आभि
घटीभि ५५। ५७ पातप्रवेशः रवौः घटी ० पलेषु १७० ॥ अथ कोतिसाम्यकाले सूर्याच्चंद्रज्ञान
माह ॥ ॥ षड्कार्केति अस्मिन् पातमध्ये च तीयात पाते सायनरविः षट्शशिभ्यः शुद्धः सन्
सायनचंद्रो भवति वैधृते पाते सायनरविः द्वादशशशिभ्यः शुद्धः सायनचंद्रो भवति प्रक
ते मध्यक्रांते साम्यकाले सायनर्कः १। १। २०। ३२। ३१ वैधृत पातत्वादयं द्वादशमच्युतो जा

माह॥ ॥समितिखसप्राप्तयमाः॥१२८॥चक्र८निघ्ना०॥५२॥धधनार्गिधिवटीधद्युताः १५५ जो
 ध४।म२७ प्रुष्टुः२५।२२।१६मासाः५७।दाम्पाधुर्जदिमिः२।११विनिघ्नाः१२५।२७ततैमप्रु
 द्युताः१५९।३९।१६।इहंसप्रविंशति२७ तद्यजातोनक्षत्रपूर्वको नक्षत्रध्रुवकः १५।३९।१६।
 अथपिंडसाधनमाहा।स्वर्गादिति।स्वर्गाः शरानव २२।५।१०चक्रं८हता१६८।ध२।२२दिनिघ्न
 मासा१२धविताः १२८२।ध२।१२मासाः५७हिमक्तः फलं२८।३० अनेनघटिकायुता२८३
 १।१५२उर्ध्वस्थाचैतुर्दशमिखर्घ्यटीस्थानेखचरैःसमेताः२९७।१८।ध२उर्ध्वीके न
 अ गजाश्वि२८ तष्टेजातः पिंड७१८।ध२।अत्रपिंडेष्टाविंशतिमितं च अथसूर्यनक्षत्राघटी क्रं
 फलमाह॥शिवहरोतिअश्विनीनक्षत्रादेताःसूर्यघटिकाः क्रमात्शिवादयःधनुस्फुटं१५
 १०।८।१।ध२तथाआदितेयातपुनर्वसुतःखमुखःघटिकाः क्रुणं०।३।५।७।१।१०।११।१०।
 ५यो १०।१।५८।६।३।० तथोवैश्वतःउत्तराषाढातःह्युगा घटिकाःधनं२।ध२।८।१०।११।१५
 ११।अथसूर्यनक्षत्रसाधनमाहवेदधेतिइष्टतिथि १५ वेदघ्नाः६० तिथेर्हीदशांशेन युता६५ ११२५
 १५मध्रुवः१५।३९।१६नाडिकायोजिताजातंगतंसावयवंसूर्यं२५।ध२।३९।अत्ररविर्विंशां १२५
 द्यः नक्षत्रैवर्ततेतत्रार्कजाय १८००॥अथाजंघटिनांस्फुटीकरणांविशाखाघटी९अनु
 क

क न

१८।४२। अत्र दशवेदयोगोचंद्रा इत्युक्तं पिंडघट्टः एकोनविंशतिः १९ उर्ध्वोक्तस्य प्रथमचतु
र्दशमध्ये स्थितत्वा धनं अथ पिंडघटी स्फुटीकरणं अग्निमपिंडघट्टः २२ आसामंतरं
३ अनेन पिंडाधः स्थघटीकादि १८।४२ गुणितं ५६।६ षष्ठिभक्तं फलं ५६ अग्निमस्याधि
कत्वा ६० नं। अनेन संस्रुता जाताः स्पष्टाः पिंडघटीकाः धनसंज्ञका १९। अथ तिथेः स्फुटी
करणमाह ॥ वारेष्वित्ति वासदिकं धा ३५।६ वारः १५ युक्ताः २९ नाड्यः ३५ तिथि १५ हीनाः तिथि
तथा कृते जातं १९।२०।६ वासं प्र ७ तष्टा जातामध्यातिथि ५।२०।६ रविजा ८।२६ हीना ५
।११।५०। पिंडघट्टि १९।५६ युक्ता जाता स्पष्ट तिथि ५।३१।४६ अथ नक्षत्रसाधनमाहः स्या
दितिकेवलं अवयवरहितो मध्वकः १४।६ तिथि १५ अत यो योगः २९ सप्तविंशतितेष्टो
जातं २ भरणिनक्षत्रगतं वर्तमानकृतिकानक्षत्रं तिथिघट्टिकाः ३१।४६ तिथि १५ हिनिघ्न
ः ३० स्वांगलव ५ हीनाः २५ अनेन तिथिघट्टिका युक्ताः ५६।४६ अर्कजाघट्टि रू ए १६ वर
स्ता इत्युक्तात्वा इने क्रताः १५।२। नक्षत्रध्रुवनाडी ३९।१६ विर्युताः जाताः कृतिकानक्षत्र
घट्टिकाः २५।४६ नक्षत्रध्रुवनाड्यप्येन प्रुध्यंति तद्गुध्रुवनाड्यः षष्ठिमध्ये शो ध्याः यछे
वंते न पुक्ताः कार्याः एवं कृते सति भनक्षत्रं सैकं कार्यं चेत् घट्टिकाः षष्ट्यधिकः।

ग्रहलाटी. सुतहाताः षष्ठ्यु नितः कार्याः व्येकं पञ्च एक विहीनं न क्षत्रं कार्यमित्यर्थः अथ योगसाधनमाहः
 सूर्यमिति सूर्यमं १५ इन्द्रमं २ अनयो यो गः २७ जातो वरो यान् योगः अथ घटिका नयनं सूर्येन क्ष
 त्रघटिका ३६।० चंद्रनक्षत्रघटिकाः २५।४६ अनयो रंतरे जातो योगघटिकाः १०।१४ अत्र दिनन
 क्षत्रघटिकां सूर्येन क्षत्रघटिका तोल्याः सति इति कारणात् योगः सकुः एक युक्तो जातो योगः प
 रीघयोगः पूर्वातीतघटिकाः १०।१४ स्वषट् ६० युताः जाताः परीघयोगस्य घटिकाः ४१।४६ अ
 थ पूर्णातकाले राहु साधनमाहः चक्रेति सप्तयमोखवाणाः ७।२।५०। चक्रा ८ हत्वा ५६।२५।४०
 खं शितिराधिरमाः ०।१।३५। मासा ५७ हत्वा ०।५७।१९।३८। अधः षष्ठिभक्तं मध्ये त्रिंशद्भक्तं जा
 तं २।२९।२६ अनयोः राश्या घासं युतिः २१।२१।५८। अर्क १२। प्रुद्धा ०।८।२। सप्तविंशति भागैः
 युताः जात शुक्लगमे पौर्णमास्यं ते तमः राहुः १।५।२।०। अथ सूर्यसाधनमाहः वेदघ्नेति रविभु
 क्तधिक्षे १५।३६।० वेदधघ्नं ६२।२४।० नवभक्तं नवभक्तं नवभक्तं फलं राशयः ६ शेषं ८।२४।०
 त्रिंशद्भु रां २ ५२।०।०। नवभक्तं फलं भागाः २८ शेषं ०।०० षष्ठिगुणां ०।० नवभक्तं कलाः ०। ए
 वं विकलां ०। एवं जात स्तिथ्यंत काले राश्या हिः सूर्यः ६।२८।०।०। अष्टग्रहरासंभवमहाराहिति
 सूर्यः ६।२८।०।०। अयं राहुः ॥ १।५।२।०। नितः ५।२२।५८।०। अस्य मुजांशाः ७।२।०। चतुर्दशै

त्य

र

४८

टी

उ

भोत्याः संति॥ अतो ग्रहणसंभवः अथ ग्राससाधनमाह॥ पिंडेति पिंडघटिस्फुंकरणो गते स्य पिंडो
 न्नघटिकानां यदंतरं तस्य यः अंघ्रिः चतुर्थीशाः तेन इत्याः द्वादश १२ उनाः युक्ताः कार्याः स्वर्गायि
 द्वादश पिंडा २१७ क्रमादिति एकविंशति पिंडमारभ्य षष्ठ्यपिंडपर्यंतं उताः ततो ये सप्त पिंडमारभ्य
 विंशति पिंडपर्यंतं युक्ताः कार्याः पिंडनाग्रंतरं ३ अस्यांघ्रिः ०।४५। अनेन अदि पिंडात् विंशति म
 ध्ये साधित पिंडस्य विद्यमानत्वायुक्ता १२।४५। विराहकं भुजभागैः ७।२। वज्रिताः ५।४३। स्वाध २।५०
 युक्ता ज्ञातं चंद्रग्रासः ८।३४। सूर्यग्रासादि पूर्ववत्साध्यं अथ चंद्रविवर्धमासाधनमाह विंशंशो
 द्वादति पिंडनाग्रंतरं ३ अस्यांघ्रिः ०।३०। अनेन विंशंशो १०।४०। आद्यादि पिंडस्य विद्यमानत्वा
 युक्ता ज्ञातं चंद्रविव ११।१०। अथ भूमासाधनं पिंडनाग्रंतरं ३ विघ्नं ९ अस्यांघ्रिः ०।५५। अ
 दि पिंडसत्तात्मानि २७ युक्तानि ज्ञाता भूमा २५। अथ घटिपलेषु यथाक्रमं भूः १ कुगुणाः १६।
 वारणा ५० योजितं ज्ञातं मार्गशिर्षं शुक्लप्रतिपदी वाराघं १।१। ५६ मासा हो पिंडः १७।१८। ४२। उप
 रिद्वयं योजितं ज्ञातो ग्रिममासो हो पिंडः १९।१८। ४२। मासा हो नक्षत्रध्रुवकः १।१८। ५०। १६ राहो १।५।
 २।०। युगांकाः ९४ कला वियोजिताः ज्ञातो ग्रिममासिरा ३।१। ३। २८। इति यंचांगनियनग्रहणा
 धिकारोदाहरणं अथ ह्युहिताः १ अस्मादेकादशमकुलं ब्यंचकं ० शेषकं १२ विहतं १२ चैत्रतो
 मासं वाराघं चान्नमासं वारादिकेति कार्तिके शुक्लप्रतिपदि वाराघं ४।३। ५। १६ वार ५
 १४। ३९। १६ उपरिद्वयं घटिकासंकादरा योजिता ज्ञातो ग्रिममासो हो नक्षत्रध्रुवकः ३
 व्योजात्येनार्कं यदंतरं ज्ञातं नक्षत्रध्रुवकं ३

